

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΚΤΟΡΟΣ Α' ΚΡΗΤΙΚΟΣ

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΔΟΣΗ)

Ἡ εἰσαγωγή, οἱ περιλήψεις καὶ οἱ ἐρμηνευτικὲς σημειώσεις μεταγλωττίσθηκαν ἀπὸ τὴν φι-
λόλογο καθηγήτρια Μ. Βετσοπούλου μετὰ τὴ συμβολὴ τοῦ εἰδικοῦ Συμβούλου τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε.
Γ. Ζευγώλη .

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

18340

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Κεφαλή ανδριάντος του Μ. Ἀλεξάνδρου ἐκ Μαγνησίας
(Μουσείον Κωνσταντινουπόλεως)

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1976

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Τὰ γράμματα στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ποὺ μᾶς ἔχουν διασωθεῖ, μαρτυροῦν ὅτι οἱ πρόγονοί μας καλλιέργησαν μὲ μεγάλη ἐπιτυχία ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου. Τὰ δημιουργήματά τους στὸν ποιητικὸ καὶ τὸν πεζὸ λόγο εἶναι μνημεῖα ἀθάνατα, ποὺ προκαλοῦν τὸ θαυμασμὸ ὁλῶν τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων.

Στὴν **ἐπικὴ** ποίηση λ.χ. δὲν ἔχει φανερωθεῖ ὡς σήμερα ποιητὴς ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ πολὺ λίγοι θὰ μπορούσαν νὰ συναγωνιστοῦν τὸν **λυρικό** μας ποιητὴ Πίνδαρο ἢ τοὺς **δραματικούς** μας ποιητὲς, τὸν Αἰσχύλο, τὸν Σοφοκλῆ, τὸν Εὐριπίδη.

Ἀλλὰ καὶ στὸν πεζὸ λόγο ἡ δημιουργία τῶν προγόνων μας εἶναι ἀφθαστη. Στὴν **ἱστορία** ἔχουμε τὸν Ἡρόδοτο, τὸν Θουκυδίδη, τὸν Ξενοφῶντα· στὴ **φιλοσοφία** τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη· στὴ **ρητορικὴ** τὸν Δημοσθένη. Αὐτοί, καὶ μαζί τους τόσοι ἄλλοι, δείχνουν σὲ ποιοὺ βαθμοὺ ἔφτασε ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Β'. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἱστοριογραφίας

Ὁ πεζὸς λόγος διαμορφώθηκε πολὺ ἀργότερα ἀπὸ τὸν ποιητικόν. Κι αὐτό, γιὰτὶ ἡ ποίηση εἶναι κυρίως προϊόν τῆς φαντασίας, καὶ φαντασία εἶχε πλούσια ὁ ἐλληνικὸς λαός, ἐνῶ ὁ πεζὸς λόγος ἀπαιτεῖ ὄριμη σκέψη καὶ ἐκφραστικὴ ἀκρίβεια. Σ' αὐτὸ ἄλλωστε συνετέλεσε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ γραφὴ διαδόθηκε σχετικὰ ἀργὰ στὴν Ἑλλάδα (μόλις τὸν ἑβδόμο αἰῶνα π.Χ.).

Ἀπὸ τὰ εἶδη πάλι τοῦ πεζοῦ λόγου πρῶτα ἀναπτύχθηκε ἡ **ἱστοριογραφία**. Γιατὶ τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ ἀκόμη χρόνια εὐχαριστιόταν ν' ἀσχολεῖται μὲ τὴν πάντα ἐνδοξὴν τοῦ ἱστορία, ποὺ ἀρχικὰ τῆς ἔδινε τὸ κάλυμμα τοῦ ἐπικοῦ ποιητικοῦ λόγου· καί, ὅταν ἀνδρώθηκε καὶ ἔ-

νιωσε πώς είναι ικανό, αυτήν πάλι πρώτα θέλησε να εκθέσει, με τὸν πεζὸ λόγο τώρα.

Ὁ πρῶτος πεζογράφος, πού ἀξίζει τὴν ὀνομασία τοῦ ἱστορικοῦ, εἶναι ὁ **Ἡρόδοτος**, πού τὸν ὀνομάζουμε καὶ πατέρα τῆς ἱστορίας. Ὁ Ἡρόδοτος γεννήθηκε στὴν Ἀλικαρνασσὸ τῆς Μ. Ἀσίας γύρω στὰ 484 π.Χ. καὶ πέθανε μετὰ τὸ 425 στοὺς Θουρίους τῆς Ἰταλίας. Ἐγραψε τὴν ἱστορία τῶν Περσικῶν πολέμων.

Ὁ μεγάλος Ἀθηναῖος ἱστορικός **Θουκυδίδης** (470–397 π.Χ.) τελειοποίησε αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ συνέγραψε τὴν ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431–404 π.Χ.). Ἀλλὰ δὲν πρόφτασε νὰ τὴ συμπληρώσει· τὸ ἔργο του σταματᾷ στὸν 21ο χρόνο τοῦ πολέμου.

Ὁ Ἀθηναῖος ἱστορικός **Ξενοφῶν** (434–355 π.Χ.) συνέχισε τὴν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ περιέγραψε τὰ γεγονότα πού ἀκολούθησαν στὰ «Ἑλληνικά» του. Αὐτὸς ἔγραψε καὶ τὸ γνωστὸ μας ἔργο «Κύρου Ἀνάβας» καθὼς καὶ ἄλλα ἔργα, ἱστορικά, φιλοσοφικά καὶ πολιτικά. Μετὰ ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἱστορικοὺς παρουσιάστηκαν κατὰ καιροὺς καὶ ἄλλοι. Οἱ πιὸ γνωστοὶ ἀνάμεσά τους ἔζησαν στὴν ἐποχὴ μετὰ τὴν πτῶση τῆς Ἑλλάδας καὶ στὰ χρόνια τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας· εἶναι ὁ **Πλούταρχος** ἀπὸ τὴ Χαιρώνεια (50–127 μ.Χ.) καὶ ὁ **Ἀρριανός**. Μὲ τὸν Ἀρριανὸ θὰ ἀσχοληθοῦμε ἰδιαίτερα, γιατί εἶναι αὐτὸς πού τώρα μᾶς ἐνδιαφέρει.

Γ'. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἀρριανοῦ

Ὁ Ἀρριανὸς γεννήθηκε τὸ 95 μ.Χ. στὴ Νικομήδεια τῆς μικρασιατικῆς Βιθυνίας καὶ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μορφωμένους ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του. Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἡ Ἑλλάδα βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ κυριαρχία, πού ἀπλωνόταν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ ὡς τὸν Εὐφράτη καὶ ἀπὸ τίς ἀκτὲς τῆς Βόρειας θάλασσας ὡς τὴν Ἀφρικὴ. Ὁ Ἀρριανὸς ἦταν σύγχρονος τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων Ἀδριανοῦ (117–138 μ.Χ.), Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς (138–161 μ.Χ.) καὶ Μάρκου Αὐρηλίου (161–180 μ.Χ.). Ἀπὸ μικρὸς ἔδειξε μεγάλῃ ἀγάπῃ στὰ γράμματα. Νέος ἀκόμη, ἦρθε στὴ Νικόπολη τῆς Ἠπείρου, ὅπου εἶχε ἰδρῦσει φιλοσοφικὴ σχολὴ ὁ περίφημος στωικός φιλόσοφος Ἐπίκτητος (50–120 μ.Χ.). Ὁ Ἀρριανὸς ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀγαπημένους μαθητὲς αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου καὶ διακρίθηκε γιὰ τὴ φιλομάθειά του. Ἀργότερα πῆγε στὴν Ἀθήνα καὶ συμπλήρω-

σε τη μόρφωσή του στις ρητορικές και φιλοσοφικές σχολές, που τότε βρίσκονταν σε μεγάλη άνθηση εκεί. Στην Αθήνα γνωρίστηκε με τον αυτοκράτορα Άδριανό και κέρδισε την εκτίμησή του. Αργότερα τον προσκάλεσαν στη Ρώμη, όπου απέκτησε τα δικαιώματα του Ρωμαίου πολίτη και πήρε το όνομα της αυτοκρατορικής οικογένειας· επωνομάστηκε Φλάβιος. Το 130 μ.Χ. διορίστηκε τοπάρχης της Καππαδοκίας. Το αξίωμα αυτό το διατήρησε έφτά χρόνια. Διακρίθηκε για τη διοικητική του ικανότητα και την ανδρεία που έδειξε αποκρούοντας τις επιδρομές ενός σκυθικού λαού, των Άλανων. Το 147 μ.Χ. επιστρέφει στην Αθήνα, όπου ο Άδριανός τον διορίζει επώνυμο άρχοντα. Το 171 μ.Χ. γίνεται και πρύτανης της Πανδιονίδας φυλής. Σε βαθιά γερατιά γύρισε πίσω στην πατρίδα του τη Νικομήδεια, όπου και πέθανε γύρω στα 180 μ.Χ.

Δ'. Έργα του Άρριανού

Ο Άρριανός έγραψε πολλά συγγράμματα. Και, όπως γενικά στη ζωή του, έτσι και στη συγγραφική του δράση είχε σαν πρότυπο τον Ξενοφώντα. Όπως εκείνος είχε αγαπημένο δάσκαλό του τον Σωκράτη, έτσι και ο Άρριανός τιμούσε και αγαπούσε τον φιλόσοφο Επίκτητο. Επίσης, όπως ο Ξενοφών, έτσι και ο Άρριανός έγραψε ποικίλα συγγράμματα: ιστορικά, γεωγραφικά, φιλοσοφικά και στρατιωτικά.

α) **Ιστορικά** έργα του είναι: ή « **Άλεξάνδρου Ανάβασις** »· την διαιρεί σε 7 βιβλία έχοντας σαν πρότυπο το έργο του Ξενοφώντα «Κύρου Ανάβασις». Σ' αυτό το σύγγραμμα ο Άρριανός δεν εξιστορεί μόνο την εκστρατεία του Μεγάλου Άλεξάνδρου έναντι των Περσών, αλλά και όλη του τη ζωή.

Πηγές της ιστορίας του, όπως ο ίδιος αναφέρει στο προοίμιό του, είναι τα παλαιότερα συγγράμματα για τον Άλέξανδρο και ιδιαίτερα τα έργα του Πτολεμαίου και του Άριστόβουλου, που ήταν στρατηγοί στην εκστρατεία του Άλεξάνδρου έναντι των Περσών.

Άλλο ιστορικό σύγγραμμα του Άρριανού είναι ή « **Ινδική** ». Σ' αυτό περιγράφει τη χώρα των Ινδών, τα ήθη, τα έθιμα, το χαρακτήρα και τα πολιτεύματά τους. Το έργο αυτό ο Άρριανός το έγραψε στην Ιωνική διάλεκτο θέλοντας να μιμηθεί τη γλώσσα του Ήροδότου.

β) **Γεωγραφικά** έργα έγραψε αρκετά. Απ' αυτά σώθηκε μόνο ο « **Περί-**

πλους Εύξεινου Πόντου », πού περιγράφει τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα ὡς τὸ Βυζάντιο, πού τὰ εἶχε ὁ ἴδιος ἐπισκεφεῖ, ὅταν ἦταν τοπάρχης στὴν Καππαδοκία.

γ) **Στρατιωτικά** ἔργα εἶναι: 1) « **Τέχνη τακτική** »· εἶναι μιὰ πραγματεία γιὰ τὴ στρατιωτικὴ τακτικὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μακεδόνων καὶ γιὰ τὸ ρωμαϊκὸ ἱππικὸ, πού εἶχε ἀναδιοργανώσει ὁ Ἀδριανός.

2) « **Ἑκταξίς τῶν Ἀλανῶν** », ὅπου ὁ Ἀρριανὸς περιγράφει τὴ διάταξη τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ στὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Ἀλανῶν.

δ) **Φιλοσοφικά** ἔργα εἶναι: 1) « **Ἐπικτήτου διατριβαί** », ὅπου ἐκθέτει τὴ διδασκαλία τοῦ στωικοῦ φιλοσόφου.

2) « **Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον** », πού περιέχει περίληψη τῶν « Διατριβῶν ».

Ἐκτός ἀπὸ αὐτὰ ὁ Ἀρριανὸς ἔγραψε καὶ τὸ ἔργο « **Κυνηγετικός** » σάν συμπλήρωμα τοῦ ὁμώνυμου ἔργου τοῦ Ξενοφῶντα.

Ε'. Ἡ γλώσσα τοῦ Ἀρριανοῦ

Οἱ συγγραφεῖς πού ἔχουμε γνωρίσει ὡς τώρα, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Λυσίας, ὁ Ἰσοκράτης καὶ ἄλλοι, ἔγραψαν στὴν **ἀττικὴ διάλεκτο**, δηλαδὴ στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα, πού χρησιμοποιοῦσαν τότε στὴν Ἀθήνα. Ἀργότερα ἡ διάλεκτος αὐτὴ δέχτηκε τύπους καὶ λέξεις ἀπὸ τὶς ἄλλες ἐλληνικὲς διαλέκτους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν ἰωνικὴ, τὴ δωρικὴ καὶ τὴν αἰολικὴ. Ἔτσι, μὲ τὴ συγχώνευσή τους διαμορφώθηκε ἡ γλώσσα, πού ὀνομάστηκε **κοινὴ** καὶ πού μὲ τὶς κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου διαδόθηκε πάρα πολύ. Σ' αὐτὴ τὴν κοινὴ γλώσσα μιλοῦσαν καὶ ἔγραφαν συνήθως στὰ χρόνια τοῦ Ἀρριανοῦ. Πολλοὶ συγγραφεῖς ὅμως αὐτῆς τῆς μεταγενέστερης ἐποχῆς φιλοτιμοῦνταν νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀρχαία ἀττικὴ διάλεκτο, ἔχοντας σάν ὑπόδειγμα τὴ γλώσσα πού χρησιμοποίησαν ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Θουκυδίδης. Οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ ὀνομάζονται ἀττικιστὲς, δηλαδὴ μιμητὲς τῆς ἀττικῆς. Τέτοιοι ἦταν καὶ ὁ Ἀρριανός, πού καὶ στὴ γλώσσα προσπάθησε νὰ μιμηθεῖ τὸν Ἀθηναῖο συγγραφέα τῆς «Κύρου Ἀναβάσεως». Ἡ μίμησή του εἶναι τὶς περισσότερες φορὲς ἐπιτυχημένη, ἀν καὶ κάποτε ἀστοχεῖ σὲ μερικοὺς τύπους καὶ συντακτικὲς χρήσεις. Πάντως τὸ ὕφος του, ἰδίως στὸ ἔργο του «Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», εἶναι ζωηρὸ καὶ φυσικόν. Ἀκόμη εἶναι φανερὴ ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἡ ἀμεροληψία τοῦ ἱστορικοῦ.

ΣΤ'. Ὁ στρατὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

1) Τὸν μακεδονικὸ **πεζικὸ στρατὸ** τὸν ἀποτελοῦσαν ἡ **φάλαγγα**, οἱ **ὑπασπιστὲς** καὶ οἱ **ψιλοὶ**.

α) Ἡ **φάλαγγα** ἀποτελοῦσε τὴ βάση τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ. Ὅσοι ἀνῆκαν σ' αὐτὴν ὀνομάζονταν **πεζέταιροι**. Ἡ φάλαγγα χωριζόταν σὲ ἑξὶ τάξεις, δηλαδὴ τάγματα· κάθε τάξη εἶχε τρεῖς λόχους καὶ κάθε λόχος 500 περίπου ἄνδρες.

Οἱ φαλαγγίτες ἢ πεζέταιροι φοροῦσαν πλήρη πανοπλία, δηλαδὴ περικεφαλαία, θώρακα, κνημίδες καὶ κρατοῦσαν κυκλικὴ ἀσπίδα καὶ τὴ μακεδονικὴ σάρισα (μακρὺ δόρυ). Παρατάσσονταν συνήθως σὲ βάθος 16 ἀνδρῶν. Οἱ σάρισες τῶν πέντε πρώτων γραμμῶν προεξείχαν ἀπ' ὅλη τὴ φάλαγγα καὶ σχημάτιζαν ἀδιαπέραστο τεῖχος ἀπὸ αἰχμές.

β) Οἱ **ὑπασπιστὲς** ἦταν ἐλαφρότερα ὅπλισμένοι. Κρατοῦσαν ἐλαφρότερη ἀσπίδα, θώρακα ἀπὸ λινάρι, μακρὺ ξίφος καὶ κοντὸ δόρυ. Ἐπομένως ἦταν κατάλληλοι γιὰ γρήγορες καὶ τολμηρὲς κινήσεις, σὲ μέρη ποῦ ἡ φάλαγγα δὲ μπορούσε νὰ κινηθεῖ. Αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ ἦταν λίγοι καὶ ἀποτελοῦσαν τὴν προσωπικὴ φρουρὰ τοῦ βασιλιᾶ· γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάστηκαν «**ὑπασπιστὲς**». Ἀργότερα ὅμως πλῆθυναν καὶ ἀποτέλεσαν ἰδιαίτερο σῶμα εὐκίνητου πεζικοῦ, ποῦ ἦταν ἀντίστοιχο μὲ τὸ σῶμα τῶν Ἀθηναίων πελταστῶν.

γ) Οἱ **ψιλοὶ** ἦταν πολὺ ἐλαφρὰ ὅπλισμένοι· κρατοῦσαν ἓνα εἶδος δόρυ καὶ ἀνάλογα μ' αὐτὸ ὀνομάζονταν πελταστὲς, τοξότες, ἀκοντιστὲς ἢ σφενδονῆτες.

2. Τὸ **ἵππικὸ** διακρινόταν στὸ βαρὺ ἵππικὸ καὶ στὸ ἐλαφρὸ.

α) Τὸ **βαρὺ ἵππικὸ** τὸ ἀποτελοῦσαν Μακεδόνες εὐγενεῖς, ποῦ ὀνομάζονταν **ἐταῖροι**. Αὐτοὶ φοροῦσαν περικεφαλαία καὶ θώρακα, κρατοῦσαν ξίφος καὶ ξυστό, δηλαδὴ κοντὴ λόγχη. Οἱ ἐταῖροι σχημάτιζαν ὀκτῶ ἑτες· κάθε ἑτες εἶχε 150—300 ἵππεις. Ἀπὸ αὐτὲς ἡ καλύτερη ἀποτελοῦσε τὴ **βασιλικὴ ἑτες**, ποῦ λεγόταν καὶ **ἄγημα τῶν ἐταίρων** καὶ ἦταν ἐφιππη σωματοφυλακὴ τοῦ βασιλιᾶ. Μὲ τὶς μακεδονικὲς ἑτες συνεργάζονταν καὶ ἑτες θεσσαλικές, ποῦ τὶς ἀποτελοῦσαν εὐγενεῖς Θεσσαλοὶ ἵππεις.

β) Τὸ **ἐλαφρὸ ἵππικὸ** τὸ ἀποτελοῦσαν ἵππεις ἐλαφρὰ ὅπλισμένοι, ποῦ ἀντὶ γιὰ ξυστό κρατοῦσαν σάρισα. Αὐτοὶ ὀνομάζονταν **πρόδρομοι** καὶ ἐκτελοῦσαν χρέη ἀνιχνευτῶν σὰν πρόσκοποι ἢ τοὺς χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὴν καταδίωξη καὶ σύλληψη τῶν ἀντιπάλων, ποῦ τρέπονταν σὲ φυγὴ.

3. Τὸ **στόλο** τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀρχικὰ τὸν ἀποτελοῦσαν 160

πλοῖα· με αὐτὰ πέρασε ἀπέναντι στήν Ἀσία. Ἀργότερα ὁ στόλος διαλύθηκε, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἐκστρατεία, πού συνεχιζόταν στὴ στεριά. Ἀλλὰ τὸν καιρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Τύρου νέος ἰσχυρὸς στόλος συγκροτήθηκε ἀπὸ τριῆρεις κυπριακές, φοινικικές καὶ ἑλληνικές. Καὶ στήν Ἰνδικὴ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐτοίμασε ἄλλο στόλο, με τὸν ὁποῖο ἐπλευσε τὸν Ἰνδο ποταμό. Μὲ ἓνα τμήμα αὐτοῦ τοῦ στόλου ὁ Νέαρχος, ναύαρχος ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἐπλευσε τὸ 327 π.Χ. ἀπὸ τὸν Ἰνδο ποταμὸ στὶς ἐκβολές τοῦ Τίγρητα καὶ τοῦ Εὐφράτη.

Ζ'. Ἡ κατάσταση στήν Ἑλλάδα πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἐκστρατεία στήν Ἀσία καὶ ὅλη τὴ δράση τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, πού ὁ Ἀρριανὸς μᾶς ἐξιστορεῖ, πρέπει νὰ θυμηθοῦμε πρῶτα τὴν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στήν Ἑλλάδα, προτοῦ γίνῃ ὁ Ἀλέξανδρος βασιλιάς.

Μετά ἀπὸ τὸν μακροχρόνιο Πελοποννησιακὸ πόλεμο ἡ Ἀθήνα εἶχε χάσει τὴν ἡγεμονία· τὴν ἀνέλαβε ἡ Σπάρτη, πού ὅμως, με τὴν ἀγέρωχη πολιτικὴ της, προκάλεσε τὴν ἀντίδραση τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων, πού συνασπίστηκαν ἐναντίον της. Τότε ἡ Σπάρτη ζητᾷ τὴ βοήθεια τῶν Περσῶν, πού βρίσκουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπέμβουν στὶς ἑλληνικὲς ὑποθέσεις καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴ θέλησή τους με τὴν εἰρήνη, πού ὀνομάστηκε Ἀνταλκίδειος (387 π.Χ.). Λίγον καιρὸ μετὰ ἡ Ἀθήνα ἀποκτᾷ ξανά δύναμη καὶ κερδίζει πάλι γιὰ λίγο τὴν ἡγεμονία στὴ θάλασσα· μὰ δὲν τὴν κρατᾷ πολὺν καιρὸ, γιατί γρήγορα οἱ σύμμαχοί της τὴν ἐγκαταλείπουν. Στὸ μεταξύ ἡ Θήβα, πού οἱ νίκες τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ τοῦ Πελοπίδα τῆς ἔχουν χαρίσει λαμπρὴ δόξα, γίνεται πολὺ δυνατὴ καὶ διεκδικεῖ τὴν ἡγεμονία. Ἀλλὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἐπαμεινώνδα στὴ μάχη τῆς Μαντινείας (362 π.Χ.) χάνει καὶ ἡ Θήβα τὴ δύναμή της. Ἀπὸ τότε καμιά ἀπὸ τίς μεγάλες ἑλληνικὲς πόλεις δὲν εἶναι τόσο δυνατὴ, ὥστε νὰ ἀναλάβει πρωτοβουλία. Μὲ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς τους, με τὴν τυφλὴ πολιτικὴ, πού τίς ὀδήγησε νὰ ζητήσουν βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τους, τοὺς Πέρσες, με τὴν ἐσωτερικὴ διοικητικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναρχία, οἱ ἑλληνικὲς πόλεις ἔχασαν κάθε πολιτικὴ δύναμη καὶ ἐγίναν ἀσήμαντες.

Τότε φανερώνεται μιὰ νέα ἑλληνικὴ δύναμη, ἀκμαία καὶ ὀρμητικὴ, οἱ Μακεδόνες. Ὁ Φίλιππος Β' κάνει σχέδια νὰ ἐνώσει ὅλους τοὺς Ἕλληνες σὲ ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Περσῶν, πού εἶναι οἱ μόνοι φυσικοὶ ἀντίπαλοι

τους, καί στο συνέδριο τῆς Κορίνθου (338) ἀνακηρύσσεται ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἀλλά ὁ βίαιος θάνατός του δέν τόν ἄφησε νά ἐφαρμόσει τὸ σχέδιό του. Ἦρθε ὁμοῦς ὁ Ἀλέξανδρος νά τὸ πραγματοποιήσει μέ τὴ μεγαλεπήβολη δράση του, πού τὴν ἐξιστορεῖ αὐτὸ τὸ βιβλίο.

KEIMENO

ΑΡΙΘΜΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Προοίμιο τοῦ συγγραφέα

[Στὸ προοίμιο ὁ Ἀρριανὸς ἀναφέρει τὶς πηγές, ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ τὸ περιεχόμενο τῆς ἱστορίας του. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι στηρίζεται κυρίως στὶς μαρτυρίες τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, πού καὶ οἱ δὺο πῆραν μέρος στὴν ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐξηγεῖ τοὺς λόγους, πὺν τὸν ἔκαναν νὰ θεωρεῖ τὶς μαρτυρίες τοὺς ἀξιόπιστες].

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγνωρίζεται ἀρχηγὸς
τῶν Ἑλλήνων στὴν Πελοπόννησο (336 π.Χ.)

(Κεφ. 1)

I. Λέγεται δὴ Φίλιππος μὲν τελευτῆσαι ἐπ' ἄρχοντος Πυθοδήμου Ἀθήνησι· παραλαβόντα δὲ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρον, παῖδα ὄντα Φιλίππου, ἐς Πελοπόννησον παρελθεῖν· εἶναι δὲ τότε ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη Ἀλέξανδρον. Ἐνταῦθα ξυναγαγόντα τοὺς Ἑλληνας, ὅσοι ἐντὸς Πελοποννήσου ἦσαν, αἰτεῖν παρ' αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἐπὶ τοὺς Πέρσας στρατιᾶς, ἦντινα Φιλίππῳ ἤδη ἔδοσαν· καὶ αἰτήσαντα λαβεῖν παρ' ἐκάστων πλὴν Λακεδαιμονίων· Λακεδαιμονίους δ' ἀποκρίνασθαι μὴ εἶναί σφισι πάτριον ἀκολουθεῖν ἄλλοις, ἀλλ' αὐτοὺς ἄλλων ἐξηγεῖσθαι. Νεωτερίσαι δ' ἄττα καὶ τῶν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Ἀλλ' Ἀθηναίους γε τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ Ἀλεξάνδρου ἐκπλαγέντας καὶ πλείονα ἔτι τῶν Φιλίππῳ δοθέντων Ἀλεξάνδρῳ ἐς τιμὴν ξυγχωρῆσαι. Ἐπανελθόντα δ' ἐς Μακεδονίαν ἐν παρασκευῇ εἶναι τοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν στόλου.

[Ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελε, πρὶν ἐπιχειρήσει τὴν ἐκστρατεία του στὴν Ἀσία, νὰ ἐξασφαλίσαι τὴν ἐξουσία του, στρέφεται τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 335 π.Χ. πρὸς τὰ βόρεια καὶ ὑποτάσσει τοὺς λαοὺς, πὺν κατοικοῦσαν γύρω ἀπὸ

τῇ Μακεδονία: Θράκες, Γέτες, Τριβαλλούς, Ἰλλυριούς καὶ ἄλλους. Ἐνῷ ὅμως πολέμουσε ἀκόμη ἐναντίον τους, μαθαίνει πὺς ἀποστάτησαν οἱ Θηβαῖοι. Τότε, σὰν ἀστραπὴ καταφτάνει στὴν Ἑλλάδα καὶ στρατοπεδεύει ἐξω ἀπὸ τὴ Θήβα. Μετὰ ἀπὸ σκληρὸ ἀγῶνα κυριεύει τὴν πόλιν καὶ τοποθετεῖ μακεδονικὴ φρουρὰ στὴν Καδμεία. Ἐπειτα ἐπιστρέφει στὴ Μακεδονία, ὅπου συμπληρώνει τὶς ἐτοιμασίες του γιὰ τὴν πορεία πρὸς τὴν Ἀσίαν].

Ὁ Ἀλέξανδρος περνᾷ στὴν Ἀσία (334 π.Χ.)

(Κεφ. 11–12)

- 3 XI. Ἀμα δὲ τῷ ἦρι ἀρχομένῳ ἐξελαύνει ἐφ' Ἑλλησπόντου, τὰ μὲν κατὰ Μακεδονίαν τε καὶ τοὺς Ἕλληνας Ἀντιπάτρῳ ἐπιτρέφας, αὐτὸς δ' ἄγων πεζοὺς μὲν ξὺν φίλοις τε καὶ τοξόταις οὐ πολλῶ πλείους τῶν τρισμυρίων, ἱππέας δὲ ὑπὲρ τοὺς πενταχισχιλίους. Ἦν δὲ αὐτῷ ὁ στόλος παρὰ τὴν λίμνην τὴν Κερκινίτιν ὡς ἐπ' Ἀμφίπο-
- 4 λιν καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς. Διαβάς δὲ τὸν Στρυμόνα παρήμειβε τὸ Πάγγαιον ὄρος τὴν ὡς ἐπ' Ἀβδηρα καὶ Μαρώ-
νειαν, πόλεις Ἑλληνίδας ἐπὶ θαλάσῃ ὥκισμένας. Ἐνθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἐβρον ποταμὸν ἀφικόμενος διαβαίνει καὶ τὸν Ἐβρον εὐπετῶς. Ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς Παιτικῆς ἐπὶ τὸν Μέλانا ποταμὸν ἔρχεται.
Διαβάς δὲ καὶ τὸν Μέλانا ἐς Σηστόν ἀφικνεῖται ἐν εἴκοσι ταῖς πά-
σαις ἡμέραις ἀπὸ τῆς οἰκοθεν ἐξορμήσεως. Ἐλθὼν δ' ἐς Ἐλαιούν-
τα θύει Πρωτεσίλαῳ ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Πρωτεσίλαου, ὅτι καὶ Πρω-
τεσίλαος πρῶτος ἐδόκει ἐκβῆναι ἐς τὴν Ἀσίαν τῶν Ἑλλήνων τῶν
ἅμα Ἀγαμέμνονι ἐς Ἴλιον στρατευσάντων. Καὶ ὁ νοῦς τῆς θυσίας
ἦν ἐπιτυχεστέραν οἷ γενέσθαι ἢ Πρωτεσίλαῳ τὴν ἀπόβασιν.
- 6 Παρμενίων μὲν δὴ τῶν τε πεζῶν τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν ἵππον διαβιβάσαι ἐτάχθη ἐκ Σηστοῦ ἐς Ἀβυδὸν· καὶ διέβησαν τριήρεσι μὲν ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα, πλοίοις δὲ ἄλλοις πολλοῖς στρογγύλοις. Ἀλέξανδρον δ' ἐξ Ἐλαιούντος ἐς τὸν Ἀχαιῶν λιμένα κατᾶραι ὁ πλείων λόγος κατέχει, καὶ αὐτὸν τε κυβερνῶντα τὴν στρατηγίδα ναῶν διαβάλλειν καὶ ἐπειδὴ κατὰ μέσον τὸν πόρον τοῦ Ἑλλησπόν-

Συνάντησις
 Ἀλέξανδρου καὶ Πρωτεσίλαου

ἐξορμήσεως καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν

του ἐγένετο, σφάζαντα ταῦρον τῷ Ποσειδῶνι καὶ Νηρηΐσι σπένδειν ἐκ χρυσῆς φιάλης ἐς τὸν πόντον.

Λέγουσι δὲ καὶ πρῶτον ἐκ τῆς νεῶς ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐκβῆναι αὐτὸν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀσίαν καὶ βωμοὺς ιδρύσασθαι, ὅθεν τ' ἐστάλη ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ ὅπου ἐξέβη τῆς Ἀσίας, Διὸς ἀποβατηρίου καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἡρακλέους. Ἀνελθόντα δ' ἐς Ἴλιον τῇ τε Ἀθηνᾷ θυῖσαι τῇ Ἰλιάδι καὶ τὴν πανοπλίαν τὴν αὐτοῦ ἀναθεῖναι ἐς τὸν νεῶν καὶ καθελεῖν ἀντὶ ταύτης τῶν ἱερῶν τινα ὅπλων ἔτι ἐκ τοῦ Τρωικοῦ ἔργου σωζόμενα. Καὶ ταῦτα λέγουσιν ὅτι οἱ ὑπάσπισται ἔφερον πρὸ αὐτοῦ ἐς τὰς μάχας. Θῦσαι δ' αὐτὸν καὶ Πριάμῳ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Ἐρκείου λόγος κατέχει, μῆνιν Πριάμου παραιτούμενον τῷ Νεοπτολέμῳ γένει, ὃ δὴ ἐς αὐτὸν καθήκεν.

XII. Ἀνιόντα δ' αὐτὸν ἐς Ἴλιον Μενοίτιός τε ὁ κυβερνήτης χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεφάνωσε καὶ ἐπὶ τούτῳ Χάρης ὁ Ἀθηναῖος ἐκ Σιγείου ἔλθων καὶ τινες καὶ ἄλλοι, οἱ μὲν Ἕλληνες, οἱ δὲ ἐπιχώριοι· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς τὸν Ἀχιλλέως ἄρα τάφον ἐστεφάνωσε. Ἡφαιστίωνα δὲ λέγουσιν ὅτι τοῦ Πατρόκλου τὸν τάφον ἐστεφάνωσε· καὶ εὐδαιμόνισεν ἄρα, ὡς λόγος, Ἀλέξανδρος Ἀχιλλέα, ὅτι Ὀμήρου κήρυκος ἐς τὴν ἔπειτα μνήμην ἔτυχεν...

Ἐξ Ἰλίου δ' ἐς Ἀρίσβην ἦκεν, οὗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῷ διαβεβηκυῖα τὸν Ἑλλήσποντον ἐστρατοπεδεύκει, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Περκώτην· τῇ δ' ἄλλῃ Λάμψακον παραμείψας πρὸς τῷ Πρακτίῳ ποταμῷ ἐστρατοπέδευσεν, ὃς ῥέων ἐκ τῶν ὀρῶν τῶν Ἰδαίων ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν τὴν μεταξὺ τοῦ Ἑλλήσποντου τε καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἐνθεν δ' ἐς Ἐρμῶντον ἀφίκετο, Κολωνὰς πόλιν παραμείψας. Σκοποὶ δ' αὐτῷ ἐπέμποντο πρὸ τοῦ στρατεύματος· καὶ τούτων ἡγεμῶν ἦν Ἀμύντας ὁ Ἀρραβαίου, ἔχων τῶν τε ἐταίρων τὴν ἰλὴν τὴν ἐξ Ἀπολλωνίας, ἧς ἱλάρχης ἦν Σωκράτης ὁ Σάθωνος, καὶ τῶν προδρόμων καλουμένων ἱλας τέσσαρας. Κατὰ δὲ τὴν πάροδον Πριάπον πόλιν ἐνδοθεῖσαν πρὸς τῶν ἐνοικούντων τοὺς παραληφόμενους ἀπέστειλε σὺν Πανηγόρῳ τῷ Λυκαγόρου, ἐνὶ τῶν ἐταίρων.

Περσῶν δὲ στρατηγοὶ ἦσαν Ἀρσάμης καὶ Ῥεομίθρης καὶ

Πετίνης καὶ Νιφάτης καὶ ζὺν τούτοις Σπιθριδάτης, ὁ Λυδίας καὶ Ἰωνίας σατράπης, καὶ Ἀρσίτης, ὁ τῆς πρὸς Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας ὑπαρχος. Οὗτοι δὲ πρὸς Ζελεΐα πόλει κατεστρατοπεδευκότες ἦσαν ζὺν τῇ ἵππῳ τε τῇ βαρβαρικῇ καὶ τοῖς Ἑλλήσι τοῖς μισθοφόροις.

- 9 Βουλευομένοις δ' αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν παρόντων, ἐπειδὴ Ἀλέξανδρος διαβεβηκὼς ἡγγέλλετο, Μένων ὁ Ῥόδιος παρήνει μὴ διὰ κινδύνου ἰέναι πρὸς τοὺς Μακεδόνας τῷ τε πεζῷ πολὺ περιόντας σφῶν καὶ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου παρόντος, αὐτοῖς δ' ἀπόντος Δαρείου· προΐοντας δὲ τὸν τε χιλὸν ἀφανίζειν καταπατοῦντας τῇ ἵππῳ καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ καρπὸν ἐμπιπράναι, μηδὲ τῶν πόλεων αὐτῶν φειδομένους. Οὐ γὰρ μενεῖν ἐν τῇ χώρᾳ Ἀλέξανδρον ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων.
- 10 Ἀρσίτην δὲ λέγεται εἶπειν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Περσῶν, ὅτι οὐκ ἂν περιῖδοι μίαν οἰκίαν ἐμπρησθεῖσαν τῶν ὑφ' οἷ τεταγμένων ἀνθρώπων· καὶ τοὺς Πέρσας Ἀρσίτη προσθέσθαι, ὅτι καὶ ὑποπτὸν τι αὐτοῖς ἦν ἐς τὸν Μέμνονα τριβὰς ἐμπαιεῖν ἐκόντα τῷ πολέμῳ τῆς ἐκ βασιλέως τιμῆς οὐνεκα.

Ἡ πρώτη μάχη κοντὰ τὸν Γρανικὸ ποταμὸ (334 π.Χ.)

(Κεφ. 13–16)

α) Ἡ προετοιμασία γιὰ τὴ μάχη

Οργανώσει στρατὸν (Κεφ. 13–14)

30.000 πλ. 5X4 Ἰωνῶν XIII. Ἐν τούτῳ δ' Ἀλέξανδρος προὔχῳρει ἐπὶ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν ζυγνυταγμένῳ τῷ στρατῷ διπλὴν μὲν τὴν φάλαγγα τῶν ὀπλιτῶν τάξας, τοὺς δ' ἵππείας κατὰ τὰ κέρατα ἀγαγὼν, τὰ σκευοφόρα δὲ κατόπιν ἐπιτάξας ἐπείσθαι· τοὺς δὲ προκατασκεφομένους τὰ τῶν πολεμίων ἤγεν αὐτῷ Ἡγέλοχος, ἵππείας μὲν ἔχων τοὺς σοφόρους, τῶν δὲ φιλῶν ἐς πενταχοσίους. Καὶ Ἀλέξανδρος τ' οὐ πολὺ ἀπέιχε τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γρανικοῦ, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν σκοπῶν σπουδῇ ἐλαύνοντες ἀπήγγελλον ἐπὶ τῷ Γρανικῷ πέραν τοὺς Πέρσας ἐφειστάναι τεταγμένους ὡς ἐς μάχην. Ἐνθα δὴ Ἀλέξανδρος μὲν τὴν στρατιὰν πᾶσαν ζυνέταττεν ὡς μαχομένους.

Παρμενίων δὲ προσελθὼν λέγει Ἀλεξάνδρῳ τάδε· «Ἐμοὶ 3
δοκεῖ, βασιλεῦ, ἀγαθὸν εἶναι ἐν τῷ παρόντι καταστρατοπεδεῦσαι ἐπὶ
τοῦ ποταμοῦ τῇ ὄχθῃ ὡς ἔχομεν. Τοὺς γὰρ πολεμίους οὐ δοκῶ
τολμήσιν πολὺ τῷ πεζῷ λειπομένους πλησίον ἡμῶν ἀυλισθῆναι,
καὶ ταύτῃ παρέξειν ἔωθεν εὐπετῶς τῷ στρατῷ διαβαλεῖν τὸν πόρον·
ὑποφθάσομεν γὰρ αὐτοὶ περάσαντες, πρὶν ἐκείνους ἐς τάξιν καθίστα- 4
σθαι. Νῦν δ' οὐκ ἀκινδύνως μοι δοκοῦμεν ἐπιχειρήσιν τῷ ἔργῳ, 7
ὅτι οὐχ οἷόν τ' ἐν μετώπῳ διὰ τοῦ ποταμοῦ ἄγειν τὸν στρατόν.
Πολλὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ ὁράται βαθέα, αἱ δ' ὄχθαι αὐταὶ ὁρᾷς ὅτι ὑ-
περύψηλοι καὶ κρημνώδεις εἰσὶν αἱ αὐτῶν· ἀτάκτως τ' οὖν καὶ κατὰ 5
κέρας, ἥπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικείμενοι ἐς φάλαγγα
ζυντεταγμένοι τῶν πολεμίων οἱ ἵππεῖς· καὶ τὸ πρῶτον σφάλμα ἐς τε
τὰ παρόντα χαλεπὸν καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου κρίσιν
σφαλερόν».

Ἀλέξανδρος δέ, «ταῦτα μὲν», ἔφη, «ὦ Παρμενίων, γινώσκω· 6
αἰσχύνομαι δέ, εἰ τὸν μὲν Ἑλλήσποντον διέβην εὐπετῶς, τοῦτο δέ,
σμικρὸν ῥεῦμα, — οὕτω τῷ ὀνόματι τὸν Γρανικὸν ἐκφαυλίσας, —
εἵρξει ἡμᾶς τοῦ μὴ οὐ διαβῆναι, ὡς ἔχομεν. Καὶ τοῦτο οὔτε πρὸς 7
Μακεδόνων τῆς δόξης οὔτε πρὸς τῆς ἐμῆς ἐς τοὺς κινδύνους ὀξύτη-
τος ποιοῦμαι· ἀναθαρρήσειν τε δοκῶ τοὺς Πέρσας ὡς ἀξιομάχους
Μακεδόσιν ὄντας, ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ σφῶν δέους ἐν τῷ παραυτίκα
ἔπαθον».

XIV. Ταῦτα εἰπὼν Παρμενίωνα μὲν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας
πέμπει ἡγησόμενον, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῆγε. Προετάχθησαν
δ' αὐτῷ τοῦ μὲν δεξιοῦ Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος, ἔχων τοὺς ἐταί-
ρους τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας τοὺς ἀκοντι-
στάς. Ἀμύντας δὲ ὁ Ἀρραβαίου τοὺς τε σαρισφόρους ἱππέας ἔχων
Φιλώτα ἐπετάχθη καὶ τοὺς Παίονας καὶ τὴν Ἴλην τὴν Σωκράτους. 8
Ἐχόμενοι δὲ τούτων ἐτάχθησαν οἱ ὑπασπισταὶ τῶν ἐταίρων, ὧν ἡ-
γεῖτο Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος· ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ Περδίκχου τοῦ
Ὁρόντου φάλαγξ· ἐπὶ δὲ ἡ Κοίνου τοῦ Πολεμοκράτους· ἐπὶ δὲ ἡ
Κρατέρου τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐπὶ δὲ ἡ Ἀμύντου τοῦ Ἀνδρομένου·

3 ἐπὶ δὲ ὧν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου ἦρχε. Τοῦ δ' εὐωνύμου πρῶτοι μὲν οἱ Θετταλοὶ ἵππεῖς ἐτάχθησαν, ὧν ἡγεῖτο Κάλας ὁ Ἀρπάλου· ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ξύμμαχοι ἵππεῖς, ὧν ἦρχε Φίλιππος ὁ Μενελάου· ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Θρᾶκες, ὧν ἦρχεν Ἀγάθων· ἐχόμενοι δὲ τούτων πεζοὶ ἦ τε Κρατέρου φάλαγξ καὶ ἡ Μελεάγρου καὶ ἡ Φιλίππου ἔστ' ἐπὶ τὸ μέσον τῆς ξυμπάσης τάξεως.

4 Περσῶν δὲ ἵππεῖς μὲν ἦσαν ἐς δισμυρίους, ξένοι δὲ πεζοὶ μισθοφόροι ὀλίγον ἀποδέοντες δισμυρίων· ἐτάχθησαν δὲ τὴν μὲν ἵππον παρατείναντες τῷ ποταμῷ κατὰ τὴν ὄχθην ἐπὶ φάλαγγα μακράν, τοὺς δὲ πεζοὺς κατόπιν τῶν ἱππέων· καὶ γὰρ ὑπερδέξια ἦν τὰ ὑπὲρ τὴν ὄχθην χωρία. Ἡ δ' Ἀλέξανδρον αὐτὸν καθεώρων — δηλὸς γὰρ ἦν τῶν τε ὅπλων τῇ λαμπρότητι καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῇ ξύν ἐκπλήξει θεραπείᾳ — κατὰ τὸ εὐώνυμον σφῶν ἐπέχοντα, ταύτη πυκνάς ἐπέταξαν τῇ ὄχθῃ τὰς ἴλας τῶν ἱππέων.

5 Χρόνον μὲν δὴ ἀμφοτέρω τὰ στρατεύματα ἐπ' ἄκρου τοῦ ποταμοῦ ἐφεστῶτες ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν ἡσυχίαν ἦγον, καὶ σιγῇ ἦν πολλή ἀφ' ἑκατέρων. Οἱ γὰρ Πέρσαι προσέμενον τοὺς Μακεδόνας, ὅποτε ἐσβήσονται ἐς τὸν πόρον, ὡς ἐπικεισόμενοι ἐκβαίνουσιν. Ἀλέξανδρος δ' ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος ἔπεισθαι τε καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι, τοὺς μὲν προδρόμους ἱππέας καὶ μὴν καὶ τοὺς Παίονας προεμβαλεῖν ἐς τὸν ποταμὸν ἔχοντα Ἀμύνταν τὸν Ἀρραβαίου ἔταξε καὶ τῶν πεζῶν μίαν τάξιν, καὶ πρὸ τούτων τὴν Σωκράτους ἱλὴν Πτολεμαῖον τὸν Φιλίππου ἄγοντα, ἣ δὴ καὶ ἐτύγχανε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἱππικοῦ παντὸς ἔχουσα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· αὐτὸς δ' ἄγων τὸ δεξιὸν κέρας ὑπὸ σαλπύγγων τε καὶ τῷ Ἐνυαλίῳ ἀλαλάζοντας ἐμβαίνει ἐς τὸν πόρον, λοξὴν αἰεὶ παρατείνων τὴν τάξιν, ἣ παρεῖλκε τὸ ρεῦμα, ἵνα δὴ μὴ ἐκβαίνοντι αὐτῷ οἱ Πέρσαι κατὰ κέρας προσπίπτοιεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὡς ἀνυστὸν τῇ φάλαγγι προσμείζῃ αὐτοῖς.

β) Ἡ μάχη

(Κεφ. 15)

XV. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἡ πρῶτοι οἱ ἀμφὶ Ἀμύνταν καὶ Σωκράτην προσέσχον τῇ ὄχθῃ, ταύτῃ καὶ αὐτοὶ ἄνωθεν ἔβαλλον, οἱ μὲν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄχθης ἐξ ὑπερδεξίου ἐς τὸν ποταμὸν ἐσακοντίζοντες, οἱ δὲ κατὰ τὰ χθαμαλώτερα αὐτῆς ἔστ' ἐπὶ τὸ ὕδωρ καταβαίνοντες. Καὶ ἦν τῶν τε ἱππέων ὠθισμός, τῶν μὲν ἐκβαίνειν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, τῶν δ' εἶργειν τὴν ἐκβασιν, καὶ παλτῶν ἀπὸ μὲν τῶν Περσῶν πολλὴ ἄφεςις, οἱ Μακεδόνες δὲ ζὺν τοῖς δόρασιν ἐμάχοντο. Ἀλλὰ τῷ τε πλήθει πολὺ ἐλαττούμενοι οἱ Μακεδόνες ἐκακοπάθουν ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ καὶ αὐτοὶ ἐξ οὐ βεβαίου τε καὶ ἅμα κάτωθεν ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀμυνόμενοι, οἱ δὲ Πέρσαι ἐξ ὑπερδεξίου τῆς ὄχθης ἄλλως τε καὶ τὸ κράτιστον τῆς Περσικῆς ἵππου ταύτῃ ἐπετέτακτο, οἱ τε Μέμνωνος παῖδες καὶ αὐτὸς ὁ Μέμνων μετὰ τούτων ἐκινδύνευε.

Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τῶν Μακεδόνων ξυμμεῖξαντες τοῖς Πέρσαις κατεκόπησαν πρὸς αὐτῶν, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, ὅσοι γε μὴ πρὸς Ἀλέξανδρον πελάζοντα ἀπέκλιναν αὐτῶν. Ἀλέξανδρος γὰρ ἤδη πλησίον ἦν, ἅμα οἱ ἄγων τὸ κέρας τὸ δεξιόν, καὶ ἐμβάλλει ἐς τοὺς Πέρσας πρῶτος, ἵνα τὸ πᾶν στίφος τῆς ἵππου καὶ αὐτοὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν τεταγμένοι ἦσαν· καὶ περὶ αὐτὸν ξυνειστήκει μάχη καρτερά· καὶ ἐν τούτῳ ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις τῶν τάξεων τοῖς Μακεδόσι διέβαινον οὐ χαλεπῶς ἤδη. Καὶ ἦν μὲν ἀπὸ τῶν ἵππων ἡ μάχη, πεζομαχίᾳ δὲ μᾶλλον τι ἐώκει· ξυνεχόμενοι γὰρ ἵπποι τε ἵπποις καὶ ἄνδρες ἀνδράσιν ἡγωνίζοντο, οἱ μὲν ἐξῶσαι ἐς ἅπαν ἀπὸ τῆς ὄχθης καὶ ἐς τὸ πεδίον βιάσασθαι τοὺς Πέρσας, οἱ Μακεδόνες, οἱ δὲ εἶρξαι τε αὐτῶν τὴν ἐκβασιν, οἱ Πέρσαι, καὶ ἐς τὸν ποταμὸν αὐθις ἀπώσασθαι. Καὶ ἐκ τούτου ἐπλεονέκτου ἤδη οἱ ζὺν Ἀλεξάνδρῳ τῇ ἄλλῃ ρώμῃ καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ ὅτι ξυστοῖς κρανεῖνοις πρὸς παλτὰ ἐμάχοντο.

Ἐνθα δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ξυντρίβεται τὸ δόρυ ἐν τῇ μάχῃ· ὁ δ' Ἀρέτην ἤτει δόρυ ἕτερον, ἀναβολέα τῶν βασιλικῶν· τῷ δὲ καὶ αὐ-

τῷ πονουμένῳ ξυντετριμμένον τὸ δόρυ ἦν, ὁ δὲ τῷ ἡμίσει κεκλασμένου τοῦ δόρατος οὐκ ἀφανῶς ἐμάχετο, καὶ τοῦτο δείξας Ἀλεξάνδρῳ ἄλλον αἰτεῖν ἐκέλευσεν. Δημάρατος δέ, ἀνὴρ Κορίνθιος, τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐταίρων, δίδωσιν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ δόρυ.

- 7 [Καὶ ὃς ἀναλαβὼν καὶ ἰδὼν Μιθριδάτην, τὸν Δαρείου γαμβρόν, πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων προῖππεύοντα καὶ ἐπάγοντα ἅμα οἱ ὥσπερ ἔμβολον τῶν ἰππέων, ἐξελαύνει καὶ αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ παίσας
8 ἐς τὸ πρόσωπον τῷ δόρατι καταβάλλει τὸν Μιθριδάτην.] Ἐν δὲ τούτῳ Ῥοισάκης μὲν ἐπελαύνει τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ παίει Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν τῇ κοπίδι· καὶ τοῦ μὲν κράνους τι ἀπέθραυσε, τὴν πληγὴν δ' ἔσχε τὸ κράνος. Καὶ καταβάλλει καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος παίσας τῷ ξυστῷ διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στέρνον. Σπιθριδάτης δ' ἀνετέτατο μὲν ἤδη ἐπ' Ἀλέξανδρον ὅπισθεν τὴν κοπίδα, ὑποφθάσας δ' αὐτὸν Κλεῖτος ὁ Δρωπίδου παίει κατὰ τοῦ ὤμου καὶ ἀποκόπτει τὸν ὤμον τοῦ Σπιθριδάτου ξὺν τῇ κοπίδι· καὶ ἐν τούτῳ ἐπεκβαίνοντες αἱ τῶν ἰππέων ὅσοις προὔχῳρει κατὰ τὸν ποταμὸν προσεγγίνοντο τοῖς ἀμφ' Ἀλέξανδρον.

γ) Ἀποτέλεσμα τῆς μάχης

Ἀπώλειες Περσῶν καὶ Μακεδόνων. Μετὰ τὴν μάχην

(Κεφ. 16)

XVI. Καὶ οἱ Πέρσαι παιόμενοι τε πανταχόθεν ἤδη ἐς τὰ πρόσωπα αὐτοῖ τε καὶ ἵπποι τοῖς ξυστοῖς καὶ πρὸς τῶν ἰππέων ἐξωθούμενοι, πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τῶν φιλῶν ἀναμειγμένων τοῖς ἰππεῦσι βλαπτόμενοι ἐγκλίνουσι ταύτῃ πρῶτον, ἣ Ἀλέξανδρος προεκινδύνευεν. Ὡς δὲ τὸ μέσον ἐνεδεδώκει αὐτοῖς, παρερρήγνυτο δὴ καὶ τὰ ἐφ' ἐκάτερα τῆς ἵππου, καὶ ἦν δὴ φυγὴ καρτερὰ. Τῶν μὲν δὴ ἰππέων τῶν Περσῶν ἀπέθανον ἐς χιλίους. Οὐ γὰρ πολλὴ ἡ δίωξις ἐγένετο, ὅτι ἐξετράπη Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοὺς ξένους τοὺς μισθοφόρους· ὧν τὸ στίφος, ἣ τὸ πρῶτον ἐτάχθη, ἐκπλήξει μᾶλλον τι τοῦ παραλόγου ἢ λογισμῷ βεβαίῳ ἔμενε· καὶ τούτοις τὴν τε φάλαγγα ἐπαγαγὼν καὶ τοὺς ἰππέας πάντῃ προσπεσεῖν κελεύσας, ἐν μέσῳ δι'

ὀλίγου κατακόπτει αὐτούς, ὥστε διέφυγε μὲν οὐδεὶς, ὅτι μὴ διέλαθέ
 τις ἐν τοῖς νεκροῖς, ἐξωγρήθησαν δ' ἅμφι τοὺς δισχιλίους. Ἐπεσον
 δὲ καὶ ἡγεμόνες τινὲς τῶν Περσῶν Νιφάτης τε καὶ Πετίνης καὶ
 Σπιθριδάτης ὁ Λυδίας σατράπης, καὶ ὁ τῶν Καππαδοκῶν ὑπαρχος
 Μιθροβουζάνης καὶ Μιθριδάτης ὁ Δαρείου γαμβρὸς καὶ Ἀρβουπά-
 λης, ὁ Δαρείου τοῦ Ἀρταξέρξου παῖς, καὶ Φαρνάκης, ἀδελφὸς οὗτος
 τῆς Δαρείου γυναικὸς, καὶ ὁ τῶν ξένων ἡγεμὼν Ὠμάρης. Ἀρσίτης
 δ' ἐκ μὲν τῆς μάχης φεύγει ἐς Φρυγίαν, ἐκεῖ δ' ἀποθνήσκει αὐτὸς
 πρὸς αὐτοῦ, ὡς λόγος, ὅτι αἴτιος ἐδόκει Πέρσαις γενέσθαι τοῦ ἐν τῷ
 τότε πταίσματος.

Μακεδόνων δὲ τῶν μὲν ἐταίρων ἅμφι τοὺς εἴκοσι καὶ πέντε ἐν
 τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀπέθανον· καὶ τούτων χαλκαὶ εἰκόνες ἐν Δίῳ ἐ-
 στάσιν, Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος Λύσιππον ποιῆσαι, ὅσπερ καὶ
 Ἀλέξανδρον μόνος προκριθεὶς ἐποίει. Τῶν δὲ ἄλλων ἱππέων ὑπὲρ
 τοὺς ἐξήκοντα, πεζοὶ δ' ἐς τοὺς τριάκοντα. Καὶ τούτους τῇ ὑστεραίᾳ
 ἔθαψεν Ἀλέξανδρος ξὺν τοῖς ὅπλοις τε καὶ ἄλλῳ κόσμῳ· γονεῦσι δ'
 αὐτῶν καὶ παισὶ τῶν τε κατὰ τὴν χώραν ἀτέλειαν ἔδωκε καὶ ὅσαι
 ἄλλαι ἢ τῷ σώματι λειτουργίαι ἢ κατὰ τὰς κτήσεις ἐκάστων εἰσφο-
 ραί. Καὶ τῶν τετραμμένων δὲ πολλὴν πρόνοιαν ἔσχεν, ἐπελθὼν τ'
 αὐτὸς ἐκάστους καὶ τὰ τραύματα ἰδὼν καὶ ὅπως τις ἐτρώθη ἐρόμε-
 νος καὶ ὅ,τι πράττων εἰπεῖν τε καὶ ἀλαζονεύσασθαι οἱ παρασχών.

Ὁ δὲ καὶ τῶν Περσῶν τοὺς ἡγεμόνας ἔθαψεν· ἔθαψε δὲ καὶ
 τοὺς μισθοφόρους Ἕλληνας, οἱ ξὺν τοῖς πολεμίοις στρατεύοντες ἀ-
 πέθανον· ἑσούς δ' αὐτῶν αἰχμαλώτους ἔλαβε, τούτους δῆσας ἐν πέ-
 δαις ἐς Μακεδονίαν ἀπέπεμψεν ἐργάζεσθαι, ὅτι παρὰ τὰ κοινῇ δό-
 ξαντα τοῖς Ἕλλησιν Ἕλληνες ὄντες ἐναντία τῇ Ἑλλάδι ὑπὲρ τῶν
 βαρβάρων ἐμάχοντο. Ἀποπέμπει δὲ καὶ ἐς Ἀθήνας τριακοσίας πα-
 νοπλίας Περσικὰς ἀνάθημα εἶναι τῇ Ἀθηνᾷ ἐν πόλει· καὶ ἐπιγράμ-
 μα ἐπιγραφῆναι ἐκέλευσε τότε· « Ἀλέξανδρος Φιλίπ-
 που καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων
 ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοι-
 κούντων ».

[Ἡ πρώτη μεγάλη νίκη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ ἔκανε τὸν Ἀλέξανδρο κυρίαρχο ὅλης τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ Δασκύνειο, ἔδρα τοῦ σατραπῆ τῆς Φρυγίας, οἱ Σάρδεις, ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, ἡ Ἐφεσος, ἡ Μαγνησία, οἱ Τράλλεις καὶ ἄλλες πόλεις τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Αἰολίδας τοῦ παραδόθηκαν πρόθυμα.

Ἀφοῦ κατέλυσε τὰ ὀλιγαρχικὰ πολιτεύματα, πὺν εἶχαν ἐπιβληθεῖ μὲ τὴ βία, καὶ ἀποκατέστησε σ' αὐτὲς τὶς πόλεις τὴ δημοκρατία, συνεχίζει τὴν πορεία του. Κυριεύει μὲ πολιορκία τὴ Μίλητο καὶ τὴν Ἀλικαρνασσό, πὺν ἦταν οἱ μόνες πὺν τοῦ εἶχαν ἀντισταθεῖ, καὶ προχωρεῖ. Διασχίζει τὴ Λυκία, τὴν Παμφυλία, τὴν Πισιδία, μπαίνει στὴ Φρυγία καὶ φτάνει στὸ Γόρδιο].

BIBΛIO ΔΕΥΤΕΡΟ

Ὁ Ἀλέξανδρος λύνει στὸ Γόρδιο

τὸ δεσμὸ

(Κεφ. 3)

III. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐς Γόρδιον παρῆλθε, πόθος λαμβάνει αὐτὸν ἀνελθόντα ἐς τὴν ἄκραν, ἵνα καὶ τὰ βασίλεια ᾦν τὰ Γορδίου καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Μίδου, τὴν ἄμαξαν ἰδεῖν τὴν Γορδίου καὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης τὸν δεσμόν. 2

Λόγος δὲ περὶ τῆς ἀμάξης ἐκείνης παρὰ τοῖς προσχώροις πολὺς κατεῖχε Γόρδιον εἶναι τῶν πάλαι Φρυγῶν ἄνδρα πένητα, καὶ ὀλίγην εἶναι αὐτῷ γῆν ἐργάζεσθαι καὶ ζεύγη βοῶν δύο· καὶ τῷ μὲν ἀροτριᾶν, τῷ δὲ ἀμαξεύειν τὸν Γόρδιον. Καί ποτε ἀροῦντος αὐτοῦ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὸν ζυγὸν ἅετον καὶ ἐπιμεῖναι ἔστε ἐπὶ βουλευτὸν καθήμενον· τὸν δὲ ἐκπλαγέντα τῇ ὄφει ἵεναι κοινώσοντα ὑπὲρ τοῦ θεοῦ παρὰ τοὺς Τελμισσέας τοὺς μάντεις· εἶναι γὰρ τοὺς Τελμισσέας σοφοὺς τὰ θεῖα ἐξηγεῖσθαι καὶ σφισιν ἀπὸ γένους δεδόσθαι αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ τὴν μαντείαν. Προσάγοντα δὲ κώμη τινὶ τῶν Τελμισσέων ἐντυχεῖν παρθένῳ ὕδρευομένη καὶ πρὸς αὐτὴν εἰπεῖν, ὅπως οἱ τὸ τοῦ ἅετος ἔσχε· τὴν δέ, εἶναι γὰρ καὶ αὐτὴν τοῦ μαντικοῦ γένους, θύειν κελεῦσαι τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ ἐπανελθόντα ἐς τὸν αὐτὸν τόπον. Καί, δεηθῆναι γὰρ αὐτῆς Γόρδιον τὴν θυσίαν ξυνεπισπομένην οἱ αὐτὴν ἐξηγήσασθαι, θῆσαι τε, ὅπως ἐκείνη ὑπετίθετο, τὸν Γόρδιον καὶ ξυγγενέσθαι ἐπὶ γάμῳ τῇ παιδί καὶ γενέσθαι αὐτοῖν παῖδα Μίδαν ὄνομα. Ἦδη τ' ἄνδρα εἶναι τὸν Μίδαν καλὸν καὶ γενναῖον, καὶ ἐν τούτῳ στάσει πιέζεσθαι ἐν σφίσι τοὺς Φρύγας, καὶ γενέσθαι αὐτοῖς χρησμόν, ὅτι ἄμαξα ἄξει αὐτοῖς βασιλέα, καὶ ὅτι οὗτος αὐτοῖς καταπαύσει τὴν στάσιν. Ἔτι δὲ περὶ αὐτῶν τούτων βουλευομένοις ἐλθεῖν τὸν Μίδαν ὁμοῦ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ ἐπι- 3 4 5

6 στῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ἀμάξῃ. Τοὺς δὲ ξυμβαλόντας τὸ μαντεῖον τοῦτον ἐκείνον γνῶναι ὄντα, ὄντινα ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔφραξεν, ὅτι ἄξει ἡ ἄμαξ· καὶ καταστῆσαι μὲν αὐτοὺς βασιλέα τὸν Μίδα, Μίδα δ' αὐτοῖς τὴν στάσιν καταπαῦσαι, καὶ τὴν ἄμαξαν τοῦ πατρὸς ἐν τῇ ἁκρᾷ ἀναθεῖναι χαριστήριον τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοῦ αἵτου τῇ πομπῇ. Πρὸς δὲ δὴ τούτοις καὶ τότε περὶ τῆς ἀμάξης ἐμυθεύετο, ὅστις λύσειε τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης τὸν δεσμόν, τοῦτον χρῆναι ἄρξαι τῆς Ἀσίας. Ἦν δὲ ὁ δεσμός ἐκ φλοιοῦ κρानείας, καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτ' ἀρχὴ ἐφαίνετο.

7 Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν ἐξευρεῖν λύσιν τοῦ δεσμοῦ, ἄλυτον δὲ περιδεῖν οὐκ ᾔθελε, μή τινα καὶ τοῦτο ἐς τοὺς πολλοὺς κίνησιν ἐργάσῃται, οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι παίσας τῷ ξίφει διέκοψε τὸν δεσμόν καὶ λελύσθαι ἔφη. Ἀριστόβουλος δὲ λέγει ἐξελόντα τὸν ἑστορα τοῦ ῥυμοῦ, ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ ῥυμοῦ διαμπαξ, ξυνέχων τὸν δεσμόν, ἐξελκύσαι ἔξω τοῦ ῥυμοῦ τὸν ζυγόν.

8 Ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ τούτῳ Ἀλεξάνδρῳ, οὐκ ἔχω ἰσχυρίσασθαι. Ἀπηλλάγη δ' οὖν ἀπὸ τῆς ἀμάξης αὐτός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὡς τοῦ λογίου τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ δεσμοῦ ξυμβεβηκότος. Καὶ γὰρ καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης βρονταὶ τε καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ ἐπεσήμνησαν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθυε τῇ ὑστεραίᾳ Ἀλέξανδρος τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε σημεῖα καὶ τοῦ δεσμοῦ τὴν λύσιν.

[Ἀπ' τὸ Γόργδιο τῆς Φρυγίας ὁ Ἀλέξανδρος προχωρεῖ καὶ κυριεύει τὴν Ἄγκυρα, ἀπ' ὅπου ξεκινοῦσαν μεγάλοι ἐμπορικοὶ δρόμοι. Μετὰ κατευθύνεται πρὸς τὸ νότο. Προχωρεῖ ὁρμητικὰ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, περνᾷ τὸν Ἄλν ποταμὸ καὶ κυριεύει τὴ χώρα, χωρὶς κανέναν νὰ τοῦ ἀντισταθεῖ. Περνᾷ τὰ στενὰ τῆς Κιλικίας καὶ φτάνει στὴν πρωτεύουσά της, τὴν Ταρσό, πού τὴ διασχίζει ὁ Κύνδος ποταμός.].

‘Ο ‘Αλέξανδρος καὶ ὁ γιατρός του

(Κεφ. 4)

IV... ‘Αλέξανδρος δέ, ὡς μὲν ‘Αριστοβούλῳ λέλεκται, ὑπὸ 7
καμάτου ἐνόσησεν· οἱ δὲ ἐς τὸν Κύδνον ποταμὸν λέγουσι ρίψαντα
νήξασθαι, ἐπιθυμήσαντα τοῦ ὕδατος, ἰδρῶντα καὶ καύματι ἐχόμε-
νον. ‘Ο δὲ Κύδνος ρεῖ διὰ μέσου τῆς πόλεως· οἷα δὲ ἐκ Ταύρου ὄ-
ρους τῶν πηγῶν οἱ ἀνισχουσῶν καὶ διὰ χώρου καθαρῷ ρέων, φυ-
χρός τέ ἐστι καὶ τὸ ὕδωρ καθαρὸς· σπασμῶ τε οὖν ἔχεσθαι ‘Αλέξαν- 8
δρον καὶ θερμαῖς ἰσχυραῖς καὶ ἀγρυπνίᾳ ξυνεχεῖ. Καὶ τοὺς μὲν ἄλ-
λους ἰατροὺς οὐκ οἶεσθαι εἶναι βιώσιμον. Φίλιππον δὲ ‘Ακαρνανᾶ, 21
ἰατρόν, ξυνόντα ‘Αλεξάνδρῳ καὶ τὰ τε ἀμφὶ ἱατρικὴν ἐς τὰ μάλιστα
πιστευόμενον καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀδόκιμον ἐν τῷ στρατῷ ὄντα, καθή-
ραι ἐθέλειν ‘Αλέξανδρον φαρμάκῳ· καὶ τὸν κελεύειν καθῆραι.

Τὸν μὲν δὴ παρασκευάζειν τὴν κύλικα· ἐν τούτῳ δὲ ‘Αλεξάν- 9
δρῳ δοθῆναι ἐπιστολὴν παρὰ Παρμενίωνος φυλάξασθαι Φίλιππον·
ἀκούειν γὰρ διεφθάρθαι ὑπὸ Δαρείου χρήμασιν, ὥστε φαρμάκῳ ἀ-
ποκτεῖναι ‘Αλέξανδρον. Τὸν δέ, ἀναγνόντα τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἔτι
μετὰ χεῖρας ἔχοντα, αὐτὸν μὲν λαβεῖν τὴν κύλικα, ἐν ᾗ ἦν τὸ φάρ-
μακον· τὴν ἐπιστολὴν δὲ τῷ Φιλίππῳ δοῦναι ἀναγνῶναι. Καὶ ὁμοῦ 10
τόν τε ‘Αλέξανδρον πίνειν καὶ τὸν Φίλιππον ἀναγιγνώσκειν τὰ παρὰ
τοῦ Παρμενίωνος. Φίλιππον δὲ εὐθύς ἐνδηλον γενέσθαι, ὅτι καλῶς
οἱ ἔχει τὰ τοῦ φαρμάκου· οὐ γὰρ ἐκπλαγῆναι πρὸς τὴν ἐπιστολὴν,
ἀλλὰ τοσόνδε μόνον παρακαλέσαι ‘Αλέξανδρον καὶ ἐς τὰ ἄλλα οἱ
πείθεσθαι, ὅσα ἐπαγγέλλοιτο· σωθήσεσθαι γὰρ πειθόμενον. Καὶ τὸν 11
μὲν καθαρθῆναι τε καὶ ραῖσαι αὐτῷ τὸ νόσημα· Φιλίππῳ δὲ ἐπιδει-
ξαι, ὅτι πιστὸς ἐστὶν αὐτῷ φίλος, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς ἀμφ’ αὐ-
τόν, ὅτι αὐτοῖς τε τοῖς φίλοις βέβαιος ἐς τὸ ἀνύποπτον τυγχάνει ὢν
καὶ πρὸς τὸ ἀποθανεῖν ἔρρωμένος.

[‘Αφοῦ ἔγινε καλὰ ὁ ‘Αλέξανδρος, κατευθύνεται ἀκόμη πρὸς νότια. Κυ-
ριεύει τὴν ‘Αγχιάλο καὶ ὑποτάσσει τὰς ὄρεινὰς φυλὰς τῆς Κιλικίας, γὰρ νὰ εἶ-

χει τὰ νῶτα του ἐντελῶς ἐξασφαλισμένα. Ἐπειτα ἐπιστρέφει στὴν Ταρσό, ἀπ' ὅπου στέλνει τὸ ἱππικὸ του μὲ τὸν Φιλῶτα στὸν ποταμὸ Πύραμο, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἔρχεται μὲ τὸν ὑπόλοιπο στρατό του στὴν πόλιν Μαλλὸ τῆς Κιλικίας. Ἐκεῖ μαθαίνει ὅτι ὁ Δαρεῖος μὲ πολνάριμο στράτευμα ἔχει στρατοπεδεύσει στοὺς Σώχους, πόλιν τῆς Ἀσσυρίας, πού ἀπεῖχε δυὸ μέρες δρόμο ἀπὸ τὰ στενὰ περάσματα, πού σχημάτιζε τὸ βουνὸ Ἀμανός, καὶ ἦταν χτισμένη σὲ μιὰ πεδιάδα πολὺ ἀνοιχτή, κατάλληλη γιὰ νὰ κινεῖται ἐλεύθερα ὁ πολνάριμος περσικὸς στρατός.

Ὁ Ἀλέξανδρος περνᾷ τὰ στενὰ καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἰσοό. Ἀφήνει ἐκεῖ τοὺς ἄρρωστους στρατιῶτες του καὶ ἀπὸ τὸν παραλιακὸ δρόμο φτάνει στὴν πόλιν τῆς Συρίας Μυριάνδρο, ἀπ' ὅπου σκόπευε τὴν ἄλλη μέρα νὰ εἰσβάλει στὴν Ἀσσυρία, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὸν περσικὸ στρατό. Ἀλλὰ δυνατὴ καταιγίδα καὶ ὀρμητικὴ θύελλα τὸν ἀνάγκασαν νὰ μείνει ἐκεῖ. Στὸ μεταξὺ ὁ Δαρεῖος, νομίζοντας ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀργοποροῦσε, ἐπειδὴ φοβόταν νὰ τὸν ἀντιμετωπίσει (σκέψη, πού τὴν ἐνίσχυσαν καὶ διάφοροι κόλακες, πού τὸν περιστοίχιζαν), ἀποφασίζει ν' ἀφήσει τοὺς Σώχους καί, περνώντας τὶς πύλες τοῦ Ἀμανοῦ, νὰ προχωρήσει πρὸς τὴν Ἰσοό. Στὴν Ἰσοὸ ὁ Δαρεῖος βασανίζει καὶ σκοτώνει τοὺς ἄρρωστους Μακεδόνες. Ἐπειτα προχωρεῖ πρὸς τὸν ποταμὸ Πίναρο. Ὁ Ἀλέξανδρος, πού μαθαίνει τὶς κινήσεις του, συγκεντρώνει τοὺς ἀξιωματικούς του, γιὰ νὰ τοὺς ἐμψυχώσει. Ἀναπτύσσει ὅλους τοὺς λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ εἶναι οἱ νικητές, καὶ τονίζει τὴ μεγάλη σημασία πού θὰ ἔχει ἡ νίκη τους. Θυμίζει ὅλους τοὺς ἔνδοξους κοινούς ἀγῶνες τους.

Ἐπειτα προχωρεῖ μὲ τοὺς στρατιῶτες του πρὸς τὴν Ἰσοὸ καί, ὅταν φτάνει σὲ χώρὸ ἀνοιχτό, ἀναπτύσσει τὸ στράτευμά του ἔτσι, ὥστε τὸ ἓνα ἄκρο του νὰ φτάνει στὸ βουνὸ καὶ τὸ ἄλλο στὴ θάλασσα. Ὁ Δαρεῖος πάλι ἐπιχειρεῖ νὰ παρατάξει μιὰ ὁλόκληρη στρατιὰ ἀπὸ 600.000 ἄνδρες σὲ πολὺ στενὸν χώρῳ, κι ἔτσι ἓνα μέρος τῆς στρατιᾶς του ἀχρηστεύεται. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν πλησιάζει καὶ δίνει στὶς στρατιωτικὲς του δυνάμεις τὴ διάταξή τους· μιὰ τροποποίηση ὅμως πού κάνει ὁ Δαρεῖος στὴ δική του παρατάξη, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσει καλύτερα τὸ ἱππικὸ του, ἀναγκάζει τὸν Ἀλέξανδρο νὰ μετακινήσει καὶ αὐτὸς τὸ ἱππικὸ τῶν Θεσσαλῶν, ὥστε νὰ εἶναι ἀπέναντι ἀπὸ τὸ ἱππικὸ τῶν Περσῶν. Κι ἀφοῦ οἱ δυὸ στρατοὶ ἔχουν πιά ἐτομασθεῖ, οἱ Μακεδόνες προχωροῦν πρῶτοι πρὸς τὸ στρατὸ τοῦ Δαρείου. Ἐφιππος ὁ Ἀλέξανδρος, καθὼς ὁ στρατός του πλησιάζει πρὸς τὸ ἐχθρικὸ στρατόπεδο, τρέχει παντοῦ καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς στρατιῶτες του, πού ἀνυπόμονα ζητοῦν ν' ἀρχίσει ἡ μάχη. Κι ὅταν πιά βρίσκονται σὲ τέτοια ἀπόσταση, ὥστε νὰ

τοὺς φτάνουν τὰ περσικὰ βέλη, ὁ Ἀλέξανδρος ὁρμᾷ πρῶτος πρὸς τὸν ποταμὸν δίνοντας τὸ σύνθημα τῆς μάχης.

Πρῶτα τράπηκε σὲ φυγὴ ἡ ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν, πού συγκρούστηκε μὲ τὴ δεξιὰ πτέρυγα τῶν Μακεδόνων καὶ τὸν Ἀλέξανδρο, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες μισθοφόροι τοῦ Δαρείου χτύπησαν τὸ κέντρο τῆς μακεδονικῆς στρατιᾶς, πού εἶχε διασπαστεῖ. Ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐγίνε μάχη φοβερή, ὅπου ἔπεσαν 120 περίπου Μακεδόνες. Ἀφ' οὗ ὅμως ἡ δεξιὰ πτέρυγα τῶν Μακεδόνων ἔτρεψε σὲ φυγὴ τοὺς Πέρσες, στράφηκε πρὸς τὸ κέντρο καὶ χτύπησε τοὺς μισθοφόρους. Στὸ μεταξὺ τὸ θεσσαλικὸ ἵππικὸ συγκρούεται μὲ τὸ περσικὸ καὶ τὸ νικᾷ. Τὸ περσικὸ ἵππικὸ τρέπεται σὲ ἄτακτη φυγὴ. Ὅσο γιὰ τὸ Δαρεῖο, μὲ τὴν πρώτη κιόλας ὑποχώρηση τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τοῦ στρατοῦ του, ἔντρομος προσπάθησε φεύγοντας μὲ τὸ ἄρμα του νὰ σωθεῖ. Ἐπειτα, καθὼς συνάντησε κακοτοπιῆς καὶ τὸ ἄρμα δὲ μπορούσε πιά νὰ προχωρήσει, τὸ ἄφησε καὶ συνέχισε μὲ ἄλογο τὴ φυγὴ. Φεύγοντας ἄφησε στὸ ἄρμα τὴν ἀσπίδα, τὸ μανδύα καὶ τὸ τόξο του, πού τὰ βρῆκε καὶ τὰ πῆρε ὁ Ἀλέξανδρος.

Σ' αὐτὴ τὴ μάχη σκοτώθηκαν πολλοὶ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν καὶ στρατιῶτες. Αἰχμαλωτίστηκαν ἡ μητέρα, ἡ γυναῖκα, οἱ δυὸ κόρες τοῦ Δαρείου καὶ ὁ πολὺ μικρὸς του γιός].

Μετά τῇ μάχῃ. Ἡ μεγαλοφυχία τοῦ Ἀλεξάνδρου

(Κεφ. 12)

XII. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, καίπερ τετρωμένος τὸν μηρὸν Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ τοὺς τραυματίας ἐπῆλθε, καὶ τοὺς νεκροὺς ξυναγαγὼν ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς ξὺν τῇ δυνάμει· πάσῃ ἐκτεταγμένη λαμπρότατα ὡς ἐς πόλεμον καὶ λόγῳ τ' ἐπεκόσμησεν ὅσοις τι διαπρεπὲς ἔργον ἐν τῇ μάχῃ ἢ αὐτὸς ξυνέγνω εἰργασμένον ἢ ἀκοῇ συμφωνούμενον ἔμαθε, καὶ χρημάτων ἐπιδόσει ὡς ἐκάστους ξὺν τῇ ἀξίᾳ ἐτίμησε. Καὶ Κιλικίας μὲν ἀποδεικνύει σατράπην Βάλακρον τὸν Νικάνορος, ἓνα τῶν σωματοφυλάκων τῶν βασιλικῶν, ἀντὶ δὲ τούτου ἐς τοὺς σωματοφύλακας κατέλεξε Μένητα τὸν Διονυσίου· ἀντὶ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Σελεύκου τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ Πολυσπέρχοντα τὸν Σιμμίου ἄρχειν ἀπέδειξε τῆς ἐκείνου τάξεως. Καὶ τοῖς Σολεῦσι τὰ τε πεντήκοντα τάλαντα, ἃ ἔτι ἐνδεᾶ ἦν ἐκ τῶν ἐπιβληθέντων σφίσι χρημάτων, ἀνῆκε καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπέδωκεν.

- 3 Ὁ δ' οὐδὲ τῆς μητρὸς τῆς Δαρείου οὐδὲ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν παίδων ἡμέλησεν. Ἀλλὰ, λέγουσί τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραφάντων, τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἣ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπανῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἣτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀσχοῦσαι γυναικῶν οἰμωγὴν καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον
- 4 οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς· πυθέσθαι οὖν, αἵτινες γυναῖκες καὶ ἀνθ' οὗτο οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσι· καὶ τινα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι «ὦ βασιλεῦ, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλθη αὐταῖς, ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κἀνδυν τὸν βασιλικόν, καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρείῳ ἀνοιμῶζουσι». Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεοννάτον, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι, ὅτι ζῇ Δαρεῖος, τὰ δὲ ὅπλα καὶ τὸν κἀνδυν ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος. Καὶ Λεοννάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν τὰ τε Δαρείου εἰπεῖν καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς συγχωρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ καλεῖ-

σθαι βασιλίσσας, ἐπεὶ οὐδὲ κατ' ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηθῆαι ἐνόμωσ. Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι.

Λόγος δ' ἔχει καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον τῇ ὑστεραίᾳ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἡφαιστίῳ μόνῳ τῶν ἐταίρων· καὶ τὴν μητέρα τὴν Δαρείου ἀμφιγνοήσασαν, ὅστις ὁ βασιλεὺς εἶη αὐτοῖν, ἐστάλθαι γὰρ ἄμφω τῷ αὐτῷ κόσμῳ, τὴν δὲ Ἡφαιστίῳ προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι, ὅτι μεῖζον αὐτῇ ἐφάνη ἐκεῖνος. Ὡς δὲ ὁ Ἡφαιστίων τ' ὀπίσω ὑπεχώρησε καὶ τις τῶν ἀμφ' αὐτήν, τὸν Ἀλέξανδρον δεῖξας, ἐκείνον ἔφη εἶναι Ἀλέξανδρον, τὴν μὲν καταιδεσθεῖσαν τῇ διαμαρτίᾳ ὑποχωρεῖν, Ἀλέξανδρον δ' οὐ φάναι αὐτὴν ἁμαρτεῖν· καὶ γὰρ καὶ ἐκείνον εἶναι Ἀλέξανδρον. Καὶ ταῦτα ἐγὼ οὐθ' ὡς ἀληθὴ οὐθ' ὡς πάντῃ ἄπιστα· ἀνέγραφα. Ἀλλ' εἴτε οὕτως ἐπράχθη, ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον τῆς τ' ἐς τὰς γυναῖκας κατοικτίσεως καὶ τῆς ἐς τὸν ἐταῖρον πίστεως καὶ τιμῆς· εἴτε πιθανὸς δοκεῖ τοῖς συγγράψασιν Ἀλέξανδρος ὡς καὶ ταῦτα ἂν πράξας καὶ εἰπών, καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον.

[Μετὰ τὴν τραγικὴ συμφορὰ τοῦ ὁ Δαρεῖος φεύγει μέσα στὴ νύχτα μὲ τὴν ὀλιγάριθμὴν τοῦ ἀκολουθία. Τὴν ἄλλῃ μέρα προχωρεῖ πρὸς τὴ Θάσσο καὶ τὸν Εὐφράτη μαζεύοντας στὸ δρόμο τὰ διασκορπισμένα λείψανα τοῦ στρατοῦ του.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐξάλλου προχωρεῖ πρὸς τὴ Φοινίκη καὶ πλησιάζει στὴ μεγάλη καὶ πλούσια πόλιν Μάραθο. Στὸ δρόμο ὁ γιὸς τοῦ ἡγεμόνα τῆς χώρας τὸν ὑποδέχεται μὲ τιμές. Στεφανώνει μὲ χρυσὸ στεφάνι τὸ νικητὴ καὶ τοῦ παραδίνει τὴν πόλιν].

Ἐπιστολὲς Δαρείου καὶ Ἀλεξάνδρου
(Κεφ. 14)

XIV. Ἐτι δ' ἐν Μαράθῳ Ἀλεξάνδρου ὄντος ἀφίκοντο παρὰ Δαρείου πρέσβεις, ἐπιστολὴν τε κομίζοντες Δαρείου καὶ αὐτοὶ ἀπὸ γλώσσης δεησόμενοι ἀφεῖναι Δαρείῳ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας. Ἐδήλου δὲ ἡ ἐπιστολή, ὅτι Φιλίππῳ τε πρὸς Ἀρταξέρξην φιλία καὶ ξυμμαχία ἐγένετο καί, ἐπειδὴ Ἄρσης ὁ υἱὸς Ἀρταξέρξου ἐβασίλευσεν, ὅτι Φίλιππος ἀδικίας πρῶτος ἐς βασιλέα Ἄρσιν ἤρξεν οὐδὲν ἄχαρι ἐκ Περσῶν παθῶν. Ἐξ οὗ δὲ αὐτὸς βασιλεύει Περσῶν, οὔτε πέμψαι τινὰ Ἀλέξανδρον παρ' αὐτὸν ἐς βεβαίωσιν τῆς πάλαι οὔσης φιλίας τε καὶ ξυμμαχίας, διαβῆναί τε ξὺν στρατιᾷ ἐς τὴν Ἀσίαν καὶ πολλὰ κακὰ ἐργάσασθαι Πέρσας. Τούτου ἕνεκα καταβῆναι αὐτὸς τῇ χώρᾳ ἀμυνῶν καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν πατρῶν ἀνασώσων. Τὴν μὲν δὴ μάχην, ὡς θεῶν τῷ ἔδοξεν, οὕτω κριθῆναι, αὐτὸς δὲ βασιλεὺς παρὰ βασιλέως γυναῖκά τε τὴν αὐτοῦ αἰτεῖν καὶ μητέρα καὶ παῖδας τοὺς ἀλόντας, καὶ φιλίαν ἐθέλειν ποιήσασθαι πρὸς Ἀλέξανδρον καὶ ξύμμαχος εἶναι τῷ Ἀλεξάνδρῳ· καὶ ὑπὲρ τούτων πέμπειν ἡξίου Ἀλέξανδρον παρ' αὐτὸν ξὺν Μενίσκῳ τε καὶ Ἀρσίμᾳ, τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐκ Περσῶν ἤκουσι, τοὺς τὰ πιστὰ ληφομένους τε καὶ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δώσοντας.

Πρὸς ταῦτα ἀντιγράφει Ἀλέξανδρος καὶ ξυμπέμπει τοῖς παρὰ Δαρείου ἔλθοῦσι Θέρσιππον, παραγγεῖλας τὴν ἐπιστολὴν δοῦναι Δαρείῳ, αὐτὸν δὲ μὴ διαλέγεσθαι ὑπὲρ μηδενός. Ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἡ Ἀλεξάνδρου ἔχει ὧδε· «Οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι ἐλθόντες ἐς Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα κακῶς ἐποίησαν ἡμᾶς οὐδὲν προηδικημένοι· ἐγὼ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμῶν κατασταθεὶς καὶ τιμωρήσασθαι βουλόμενος Πέρσας διέβην ἐς τὴν Ἀσίαν ὑπαρξάντων ὑμῶν. Καὶ γὰρ Περινηθίους ἐβοηθήσατε, οἳ τὸν ἐμὸν πατέρα ἡδίκουν, καὶ ἐς Θράκην, ἧς ἡμεῖς ἤρχομεν, δύναμιν ἔπεμψεν Ὀχρος. Τοῦ δὲ πατρὸς ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευσάντων, οὓς ὑμεῖς συνετάξατε, ὡς αὐτοὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς πρὸς ἅπαντας ἐκομπάσατε, καὶ Ἄρσιν ἀ-

ποκτείναντός σου μετὰ Βαγῶου, καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχόντος οὐ δια-
καίως οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἀλλὰ ἀδικοῦντος Πέρσας, καὶ
ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας γράμματα οὐκ ἐπιτήδεια διαπέμπον-
τος, ὅπως πρὸς με πολεμῶσι, καὶ χρήματα ἀποστέλλοντος πρὸς 6
Λακεδαιμονίους καὶ ἄλλους τινὰς τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν μὲν ἄλ-
λων πόλεων οὐδεμιᾶς δεχομένης, Λακεδαιμονίων δὲ λαβόντων, καὶ
τῶν παρὰ σοῦ πεμφθέντων τοὺς ἐμοὺς φίλους διαφθειράντων καὶ
τὴν εἰρήνην, ἣν τοῖς Ἑλλήσι κατεσκεύασα, διαλύειν ἐπιχειροῦντων,
ἐστράτευσα ἐπὶ σέ ὑπάρξαντος σοῦ τῆς ἑχθρας.

Ἐπεὶ δὲ μάχῃ νενίκηκα πρότερον μὲν τοὺς σοὺς στρατηγοὺς 7
καὶ σατράπας, νῦν δὲ σέ καὶ τὴν μετὰ σοῦ δύναμιν, καὶ τὴν χώραν ἔ-
χων τῶν θεῶν μοι δόντων, ὅσοι τῶν μετὰ σοῦ παραταξαμένων μὴ
ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανον, ἀλλὰ παρ' ἐμέ κατέφυγον, τούτων ἐπιμέλο-
μαι καὶ οὐκ ἄκοντες παρ' ἐμοὶ εἰσιν, ἀλλὰ αὐτοὶ ἐκόντες ξυστρα-
τεύονται μετ' ἐμοῦ. Ὡς οὖν ἐμοῦ τῆς Ἀσίας ἀπάσης κυρίου ὄντος 8
ἦκε πρὸς ἐμέ. Εἰ δὲ φοβῇ, μὴ ἐλθὼν πάθῃς τι ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι, πέμπε
τινὰς τῶν φίλων τὰ πιστὰ ληφομένους. Ἐλθὼν δὲ πρὸς με τὴν μη-
τέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ εἰ ἄλλο τι θέλεις αἴτει καὶ
λάμβανε. Ὅτι γὰρ ἂν πείθῃς ἐμέ, ἔσται σοι. Καὶ τοῦ λοιποῦ, ὅταν
πέμπῃς παρ' ἐμέ, ὡς πρὸς βασιλέα τῆς Ἀσίας πέμπε, μηδὲ ἐξ ἴσου
ἐπίστελλε, ἀλλ' ὡς κυρίῳ ὄντι πάντων τῶν σῶν φράζε, εἴ του δέῃ·
εἰ δὲ μή, ἐγὼ βουλευέσομαι περὶ σοῦ ὡς ἀδικοῦντος. Εἰ δ' ἀντιλέ-
γεις περὶ τῆς βασιλείας, ὑπομείνας ἔτι ἀγώνισαι περὶ αὐτῆς καὶ μὴ
φευγέ, ὡς ἐγὼ ἐπὶ σέ πορεύσομαι, οὗ ἂν ᾔς.».

[Ὁλόκληρη ἡ Φοινίκη ὑποτάσσεται, χωρὶς νὰ προβάλει ἀντίσταση στὸν
Ἀλέξανδρο, πὺν προχωρεῖ ὁρμητικά. Μόνο ἡ Τύρος ἀρνεῖται νὰ ὑποταχτεῖ
καὶ ζητᾷ ἀπ' τὸν Ἀλέξανδρο νὰ μὴν τῆς ἐπιτεθεῖ, δίνοντας τὴν ὑπόσχεση νὰ
κρατήσῃ στάση οὐδέτερη ἀπέναντι στοὺς δύο ἀντιπάλους. Ὁ Ἀλέξανδρος
τὸ δέχεται, μὲ τὸν ὅρο νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ μπεῖ μέσα στὴν πόλη καὶ νὰ
θυσιάσῃ πρὸς τιμὴ τοῦ Ἡρακλῆ στὸν πανάρχαιο ναὸ τοῦ ἥρωα, πὺν βρισκό-
ταν ἐκεῖ. Οἱ Τύριοι ὅμως δὲ θέλουν νὰ ἱκανοποιήσουν αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία
τοῦ Ἀλεξάνδρου, πὺν ἀγανακτισμένος ἀποφασίζει νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλη μὲ

τῇ βία. Σὲ συγκέντρωση τῶν στρατηγῶν του ἐξηγεῖ γιὰ ποιὸν λόγον ἡ κατάληψη τῆς Τύρου εἶναι ἀπαραίτητη. Οἱ στρατηγοὶ ἐπιδιοκμαζοῦν τὶς σκέψεις του καὶ ἀρχίζει ἡ πολιορκία.

Ἡ πόλη ἦταν γερὰ ὀχυρωμένη καὶ ἐφτὰ μῆνες ἀντιστάθηκε μὲ πείσμα. Ἀλλὰ ἡ ἐπιμονὴ τῶν πολιορκητῶν νίκησε. Τὰ ἀκλόνητα ὥς τότε ὀχυρά της καὶ τὰ ἀπόρθητα τείχη της ὑποχώρησαν μπροστὰ στὴν ἐπίμονη ἐπιθετικότητά τοῦ Ἀλεξάνδρου. Οἱ Μακεδόνες μπῆκαν θριαμβευτικά στὴν πόλη (Αὔγουστος 332)].

‘Ο Δαρείος ζητᾷ εἰρήνην. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀλεξάνδρου
(Κεφ. 25)

XXV. Ἐτι δὲ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τύρου ξυνεχομένου Ἀλεξάνδρου ἀφίχοντο παρὰ Δαρείου πρέσβεις ὡς αὐτὸν ἀπαγγέλλοντες μύρια μὲν τάλαντα ὑπὲρ τῆς μητρος τε καὶ τῆς γυναικὸς καὶ πῶν παίδων δοῦναι ἐθέλειν Ἀλεξάνδρῳ Δαρεῖον· τὴν δὲ χώραν πᾶσαν τὴν ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ἔστε ἐπὶ θάλασσαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἀλεξάνδρου εἶναι· ἀγαγόμενον δὲ γυναῖκα τὴν Δαρείου παῖδα Ἀλέξανδρον φίλον τε εἶναι Δαρείῳ καὶ ζύμμαχον.

Καὶ τούτων ἐν τῷ ξυλλόγῳ τῶν ἐταίρων ἀπαγγεληθέντων Παρμενίωνα μὲν λέγουσιν Ἀλεξάνδρῳ εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἂν Ἀλέξανδρος ὢν ἐπὶ τούτοις ἡγάπησε καταλύσας τὸν πόλεμον μηκέτι τὸ πρόσωκινδυνεύειν. Ἀλέξανδρον δὲ Παρμενίῳνι ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, οὕτως ἔπραξεν, ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρός ἐστιν, ἀποκρινεῖσθαι Δαρείῳ, ἅπερ δὴ καὶ ἀπεκρίνατο. Ἐφη γὰρ οὐτε χρημάτων δεῖσθαι παρὰ Δαρείου οὔτε τῆς χώρας λαβεῖν ἀντὶ τῆς πάσης τὸ μέρος· εἶναι γὰρ τὰ τε χρήματα καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πᾶσαν· ἀγαγέσθαι τε γυναῖκα εἰ ἐθέλοι τὴν Δαρείου παῖδα, ἀγαγέσθαι ἂν καὶ οὐ διδόντος Δαρείου· ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἥκειν, εἴ τι εὐρέσθαι ἐθέλοι φιλάνθρωπον παρ’ αὐτοῦ.

Ταῦτα ὡς ἤκουσε Δαρεῖος, τὰς μὲν ζυμβάσεις ἀπέγνω τὰς πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐν παρασκευῇ δὲ τοῦ πολέμου αὐθις ἦν.

[Μετὰ ἀπ’ τῇ θριαμβευτικῇ κατάληψι τῆς Τύρου ὁ Ἀλέξανδρος στρέφεται πρὸς τὰ νότια, ἀποφασισμένος νὰ κατακτήσῃ τὴν Αἴγυπτον. Βαδίζει πρῶτα ἐναντίον τῆς Γάζας, πού ἦταν μιὰ μεγάλη πόλις τῆς Παλαιστίνης· μετὰ ἀπὸ πολιορκία δυὸ μηνῶν τὴν κυριεύει καὶ τὴ χρησιμοποιεῖ ὡς ὁρμητήριο (Νοέμβριος 332). Ἀπὸ τῆς Γάζας προχωρεῖ πρὸς τὴν Αἴγυπτον, χωρὶς καίνενας πιά νὰ τὸν ἐμποδίζῃ].

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

‘Ο ‘Αλέξανδρος στήν Αἴγυπτο

‘Η κτίσις τῆς ‘Αλεξάνδρειας

(Κεφ. 1)

1. ‘Αλέξανδρος δ’ ἐπ’ Αἴγυπτον, ἵνα περ τὸ πρῶτον ὠρμήθη, ἐστέλλετο, καὶ ἐβδόμη ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς Γάζης ἐλαύνων ἦκεν ἐς Πηλούσιον τῆς Αἴγυπτου. ‘Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς παρέπλει αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ὡς ἐπ’ Αἴγυπτον· καὶ καταλαμβάνει τὰς ναῦς ἐν Πηλουσίῳ ὁρμούσας. Μαζάκης δὲ ὁ Πέρσης, ὅς ἦν σατράπης Αἴγυπτου ἐκ Δαρείου καθεστηκώς, τὴν τ’ ἐν Ἰσσῶ μάχῃν ὅπως ξυνέβη πεπυσμένος καὶ Δαρεῖον ὅτι αἰσχρᾷ φυγῇ ἔφυγε, καὶ Φοινίκην τε καὶ Συρίαν καὶ τῆς Ἀραβίας τὰ πολλὰ ὑπ’ Ἀλεξάνδρου ἐχόμενα, αὐτῷ τ’ οὐκ οὔσης δυνάμεως Περσικῆς, ἐδέχετο ταῖς τε πόλεσι φιλίως καὶ τῇ χώρᾳ Ἀλέξανδρον.
3. ‘Ο δ’ ἐς μὲν Πηλούσιον φυλακὴν ἐσήγαγε, τοὺς δ’ ἐπὶ τῶν νεῶν ἀναπλεῖν κατὰ τὸν ποταμὸν κελεύσας ἔστ’ ἐπὶ Μέμφιν πόλιν αὐτὸς ἐφ’ Ἡλιουπόλεως ἦει, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν ποταμὸν τὸν Νεῖλον καὶ ὅσα καθ’ ὁδὸν χωρία ἐνδιδόντων τῶν ἐνοικούντων κατασχών,
4. διὰ τῆς ἐρήμου ἀφίκετο ἐς Ἡλιούπολιν. Ἐκεῖθεν δὲ διαβάς τὸν πόρον ἦκεν ἐς Μέμφιν· καὶ θύει ἐκεῖ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τῷ Ἀπιδι καὶ ἀγῶνα ἐποίησε γυμνικόν τε καὶ μουσικόν· ἦκον δ’ αὐτῷ οἱ ἀμφὶ ταῦτα τεχνῖται ἐκ τῆς Ἑλλάδος οἱ δοκιμώτατοι. Ἐκ δὲ Μέμφιος κατέπλει κατὰ τὸν ποταμὸν ὡς ἐπὶ θάλασσαν τοὺς τε ὑπασπιστάς ἐπὶ τῶν νεῶν λαβὼν καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν ἱππέων τὴν βασιλικὴν ἵλην τὴν τῶν ἐταίρων.
5. Ἐλθὼν δ’ ἐς Κάνωβον καὶ κατὰ τὴν λίμνην τὴν Μαρίαν περιπλεύσας ἀποβαίνει, ὅπου νῦν Ἀλεξάνδρεια πόλις ὥκισται, Ἀλεξάνδρου ἐπώνυμος. Καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὁ χώρος κάλλιστος κτίσαι ἐν αὐτῷ πόλιν καὶ γενέσθαι ἂν εὐδαίμονα τὴν πόλιν. Πόθος οὖν λαμβάνει αὐτὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτὸς τὰ σημεῖα τῇ πόλει ἔθηκεν, ἵνα τ’ ἀγορὰν ἐν αὐτῇ δείμασθαι ἔδει καὶ ἱερά ὅσα καὶ θεῶν ὠντινων,

τῶν μὲν Ἑλληνικῶν, Ἴσιδος δ' Αἰγυπτίας, καὶ τὸ τεῖχος ἧ περιβε-
βλησθαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο, καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἐφαίνετο.

ΒΙΒΛΙΟ Γ' (ὡς τὸ τέλος), Δ', Ε', ΣΤ' (ὡς τὸ Κεφ. 22)

Περίληψη

[Ἐπειτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπισκέπτεται τὸ ἱερὸ τοῦ Ἀμμωνα, θεοῦ τῶν Αἰγυπτίων, στὴν ἔρημο τῆς Λιβύης. Κι ἀφοῦ τακτοποιεῖ μὲ σύνεση τὴ διοί-
κηση τῆς Αἰγύπτου, ἐπιστρέφει στὴ Φοινίκη, ἀπ' ὅπου λίγο ἀργότερα κα-
τευθύνεται πρὸς τὴ Θάσσο. Ἀπὸ κεῖ προχωρεῖ πρὸς τοὺς ποταμοὺς Τίγρη-
τα καὶ Εὐφράτη καὶ τοὺς περνᾶ.

Ἡ προέλασή του συνεχίζεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀσσυρίας, ὥσπου
Πέρσες αἰχμάλωτοι τὸν πληροφοροῦν πὼς ὁ Δαρεῖος βρίσκεται κοντὰ του μὲ
πολυνάριθμο στρατό. Πραγματικά, ὁ Δαρεῖος εἶχε στρατοπεδεύσει στὴν πε-
διάδα τῶν Γανγαμήλων μὲ 1.000.000 πεζοὺς, 40.000 ἵππεις καὶ 200
δρεπανηφόρα ἄρματα. Σ' αὐτὸ τὸ πλῆθος ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε νὰ ἀντιτάξει
μόνο 40.000 πεζοὺς καὶ 7.000 ἵππεις. Ὡστόσο δὲ δειλιάζει· ἐμπνυχώνει
τοὺς ἄνδρες του καὶ τοὺς παρατάσσει γιὰ μάχη. Στὴ σύγκρουση ποὺ ἀκολου-
θεῖ, τὸ ἵππικὸ τῶν Περσῶν, ποὺ εἶναι πολὺ ἰσχυρὸ, προκαλεῖ σοβαρὲς ἀπώ-
λειες στὸ ἵππικὸ τῶν Μακεδόνων, ἐνῶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρματά τους βά-
ζουν γιὰ στόχο τους τὸ σημεῖο, ὅπου ἀγωνίζεται ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος.
Ὅμως ἡ μακεδονικὴ φάλαγγα ὑπερτερεῖ. Ὁρμώντας ἀνάμεσα στὶς τάξεις
τῶν ἐχθρῶν τῆς προκαλεῖ τὸν πανικὸ. Ὅλες οἱ ἐπιθέσεις τῶν Περσῶν ἐξου-
δετερώνονται, καὶ ὁ περσικὸς στρατὸς τρέπεται σὲ ἀτακτη φυγή. Ὁ Παρμε-
νίων κυριεύει τὸ περσικὸ στρατόπεδο μὲ ὅ,τι εἶχε ἐκεῖ ἀπομείνει, ἐνῶ ὁ
Ἀλέξανδρος, κυνηγώντας τὸν Δαρεῖο, φτάνει καὶ μπαίνει στὰ Ἀρβηλα· ὁ-
μως ἐκεῖ δὲ βρίσκει τίποτε ἄλλο, παρὰ τὰ χρήματα καὶ τὶς ἀποσκευὲς τοῦ
Πέρση βασιλιᾶ, τὸ ἄρμα καὶ τὰ ὅπλα του· ὁ ἴδιος ὁ Δαρεῖος εἶχε φύγει μὲ
κατεύθυνση πρὸς τὴ Μηδία, γιὰ νὰ γλιτώσει.

Ὁ Ἀλέξανδρος συνεχίζει τότε τὴν προέλασή του πρὸς τὴ Βαβυλώνα,
ποὺ οἱ κάτοικοί της βγαίνουν μὲ δῶρα νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν. Ἐπειτα κυριεύει
τὰ Σοῦσα. Ἐκεῖ βρίσκει πολλὰ ἔργα τέχνης ἑλληνικά, ποὺ τὰ εἶχε πάρει ὁ
Ξέρξης, ὅταν ἐξεστράτευσε στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἀλέξανδρος διατάζει νὰ ἐπι-
στροφῶν.

Ἐπειτα προχωρεῖ καὶ κυριεύει τὴν Περσέπολη καὶ ἀπὸ κεῖ κατευθύνε-
ται πρὸς τὴ Μηδία, ὅπου εἶχε καταφύγει ὁ Πέρσης βασιλιάς. Φτάνει στὰ

Ἐκβάτανα, περνᾷ τὶς Κασπίες πύλες καὶ τότε μαθαίνει πὺς ὁ Δαρεῖος εἶναι αἰχμάλωτος τοῦ Βῆσσο, τοῦ σατράπη τῆς Βακτριανῆς. Γιὰ ἓνα διάστημα σέρνει ὁ Βῆσσος τὸν Δαρεῖο μαζί του· στὸ τέλος, καθὼς καταλαβαίνει πὺς ἔτσι κινδυνεύει κι ὁ ἴδιος ἀπ' τὴν καταδίωξη τοῦ Ἀλεξάνδρου, πληγώνει θανάσιμα τὸν αἰχμάλωτο βασιλιὰ καὶ τὸν ἐγκαταλείπει. Νεκρὸ συναντᾷ ἐπιτέλους ὁ Ἀλέξανδρος τὸν μεγάλο ἀντίπαλό του καὶ τοῦ προσφέρει τιμὲς νεκρικές. Συνεχίζοντας ἔπειτα τὴν προέλασή του κατακτᾷ διάφορες χώρες: τὴ χώρα τῶν Μάρδων, τὴν Ὑρκανία, τὴν Παρθία, τὴν Ἀρεία. Περνᾷ ἀπὸ τὴν Ἀραχωσία καὶ τὸν Ἰνδικὸ Κανύκασο, μπαίνει στὴ Βακτριανή καὶ τὴ Σογδιανή. Ἐκεῖ συλλαμβάνει τὸν Βῆσσο καὶ τὸν τιμωρεῖ. Ἐπειτα προχωρεῖ πρὸς τὸν Ἰαξάρτη ποταμό, ὅπου χτίζεται ἄλλη μιὰ πόλη μὲ τ' ὄνομά του, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐσχάτη. Ἀπὸ κεῖ ἐπιστρέφει στὴ Σογδιανή καὶ μετὰ προχωρεῖ νοτιότερα. Ὅταν φτάνει κοντὰ στὸν Ὑδάσπη ποταμό, ἀντιμετωπίζει τὴν ἰσχυρὴ ἀντίσταση τοῦ Πῶρου, βασιλιὰ ἐνὸς κράτους, ποὺ ἀπλωνόταν ἀπὸ τὸν Ὑδάσπη ὡς τὸν Ὑδραῶτη ποταμό. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν νικᾷ. Νιώθει ὅμως τόσο θαυμασμό γιὰ τὴν παλικάριά τοῦ Πῶρου, ποὺ θέλει νὰ τὸν γνωρίσει. Κι ὅταν τὸν ὀδηγοῦν μπροστά του, ζητᾷ νὰ μάθει πὺς θὰ ἤθελε νὰ τοῦ συμπεριφερθεῖ. «Βασιλικά», ἀπαντᾷ ὁ Πῶρος. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγνωρίζει τὸν Πῶρο βασιλιὰ μιᾶς περιοχῆς μεγαλύτερης ἀπὸ ἐκείνη, ποὺ ἐξουσίαζε ὡς τώρα.

Ἐπειτα ὁ Ἀλέξανδρος πορεύεται ἀνατολικότερα καὶ φτάνει στὸν Ὑφαση ποταμό. Ἀλλὰ οἱ στρατιῶτες του εἶναι πιά πολὺ κουρασμένοι καὶ ἀρνοῦνται νὰ προχωρήσουν πιο πέρα. Ἔτσι ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγκάζεται νὰ ἐπιτρέψει στὴ Νίκαια καὶ ἀπὸ κεῖ, μὲ καινούριο στόλο, ποὺ ναυπηγήθηκε στὴν Ἰνδική, πλέει κατεβαίνοντας τὸν Ἰνδὸ ποταμό. Στὸ δρόμο του ὑποτάσσει λαοὺς καὶ χτίζει πόλεις. Καὶ καταλήγει στὰ Πάταλα, ὅπου ὁ στρατὸς του χωρίζεται. Ὁ Νέαρχος μὲ τὸ στόλο θὰ προχωρήσει περνώντας ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανὸ καὶ τὸν Περσικὸ Κόλπο πρὸς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Τίγρητα καὶ τοῦ Εὐφράτη. Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τοὺς στρατιῶτες του θὰ πάρει τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς διασχίζοντας τὴν ἄνδρη γῆ τῆς Γαδρωσίας].

BIBΛIO EKTO

Πορεία μέσα ἀπ' τὴν ἔρημο τῆς Γαδρωσίας
(Κεφ. 23—26)

XXIII. Ἐνθεν δὲ διὰ τῆς Γαδρωσῶν χώρας ἦει ὁδὸν χαλεπὴν καὶ ἄπορον τῶν ἐπιτηδείων, τῶν τ' ἄλλων καὶ ὕδωρ πολλαχοῦ τῇ στρατιᾷ οὐκ ἦν· ἀλλὰ νύκτωρ ἠναγκάζοντο τὴν πολλὴν πορεύεσθαι καὶ προσωτέρω ἀπὸ θαλάσσης, ἐπεὶ αὐτῷ γ' ἐν σπουδῇ ἦν ἐλθεῖν τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς χώρας καὶ λιμένας τ' ἰδεῖν τοὺς ὄντας καί, ὅσα γ' ἐν παρόδῳ δυνατὰ γένοιτο, τῷ ναυτικῷ παρασκευάσαι, ἢ φρέατα ὀρύξαντας ἢ ἀγορᾶς που ἢ ὅρμου ἐπιμεληθέντας. Ἄλλ' ἦν γὰρ ἔρημα παντάπασιν τὰ πρὸς τῇ θαλάσσει τῆς Γαδρωσῶν γῆς, ὁ δὲ 2
Θόαντα τὸν Μανδροδώρου καταπέμπει ἐπὶ θάλασσαν ζυν ὀλίγοις ἱππεῦσι, κατασχεφόμενον, εἴ πού τις ὅρμος ὦν τυγχάνει ταύτῃ ἢ ὕδωρ οὐ πόρρω ἀπὸ θαλάσσης ἢ τι ἄλλο τῶν ἐπιτηδείων. Καὶ οὗτος 3
ἐπανελθὼν ἀπήγγειλεν ἀλιέας τινὰς καταλαβεῖν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐν καλύβαις πνιγηραῖς· πεποιῆσθαι δὲ τὰς ἀκαλύβας ξυνθέντας τὰς κόγχας· στέγην δ' εἶναι αὐταῖς τὰς ἀκάνθας τῶν ἰχθύων· καὶ τούτους τοὺς ἀλιέας ὕδατι ὀλίγῳ διαχρῆσθαι χαλεπῶς διαμωμένους τὸν κά-
χληκα, καὶ οὐδὲ πάντῃ γλυκεῖ τῷ ὕδατι.

Ὡς δ' ἀφίκετο Ἀλέξανδρος ἐς χώρον τινα τῆς Γαδρωσίας, ἵνα 4
ἀφθονώτερος ἦν σίτος, διανέμει ἐς τὰ ὑποζύγια τὸν καταληφθέντα καὶ τοῦτον σημηνάμενος τῇ ἑαυτοῦ σφραγίδι κατακομίζεσθαι κελεύει ὥς ἐπὶ θάλασσαν. Ἐν ᾧ δ' ἦει ὥς ἐπὶ τὸν σταθμόν, ἔνθεν περ ἐγγυτάτω ἦν ἡ θάλασσα, ἐν τούτῳ ὀλίγα φροντίσαντες οἱ στρατιῶ-
ται τῆς σφραγίδος αὐτοῖ τε οἱ φύλακες τῷ σίτῳ ἐχρήσαντο, καὶ ὅσοι 5
μάλιστα λιμῷ ἐπιέζοντο, καὶ τούτοις μετέδωκαν. Ἐς τοσόνδε γὰρ
πρὸς τοῦ κακοῦ ἐνικῶντο, ὥς τὸν πρόδηλον καὶ παρόντα ἤδη ὄλε-
θρον τοῦ ἀφανοῦς τε καὶ πρόσω ἔτι ὄντος ἐκ τοῦ βασιλέως κινδύνου
ζυν λογισμῷ ἔδοξέ σφισιν ἔμπροσθεν ποιήσασθαι. Καὶ Ἀλέξανδρος
καταμαθὼν τὴν ἀνάγκην ξηνέγνω τοῖς πράξασιν. Αὐτὸς δέ, ὅσα ἐκ
τῆς χώρας ἐπιδραμὼν ξυναγαγεῖν ἠδυνήθη ἐς ἐπισιτισμὸν τῇ στρα-

τιᾷ τῇ περιπλεύσῃ ξὺν τῷ στόλῳ, ταῦτα κομίσοντα πέμπει Κρηθέα τὸν Καλλατιανόν. Καὶ τοῖς ἐγχωρίοις προσετάχθη ἐκ τῶν ἄνω τόπων σῖτόν τε, ὅσον δυνατοὶ ἦσαν, κατακομίσαι ἀλέσαντες καὶ τὰς βαλάνους τὰς τῶν φοινίκων καὶ πρόβατα ἐς ἀγορὰν τῷ στρατῷ. Καὶ ἐς ἄλλον αὖ τόπον Τήλεφον κατέπεμψε τῶν ἐταίρων ξὺν σίτῳ οὐ πολλῷ ἀληλεσμένῳ.

XXIV. Αὐτὸς δὲ προὔχῳρει ὡς ἐς τὰ βασίλεια τῶν Γαδρωσῶν, ὁ δὲ χῶρος Ποῦρα ὀνομάζεται, ἵναπερ ἀφίκετο ἐξ Ὁρων ὀρμηθεὶς ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις ἐξήκοντα. Καὶ λέγουσιν οἱ πολλοὶ τῶν συγγραφάντων τὰ ἀμφ' Ἀλέξανδρον οὐδὲ τὰ ζύμπαντα, ὅσα ἐταλαιπώρησεν αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἢ στρατιά, συμβληθῆναι ἄξια εἶναι τοῖς τῇδε πονηθεῖσι πόνοις. Οὐ μὴν ἀγνοήσαντα Ἀλέξανδρον τῆς ὁδοῦ τὴν χαλεπότητα ταύτῃ ἐλθεῖν, ἀλλὰ ἀκούσαντα, ὅτι οὐπω τις πρόσθεν διελθὼν ταύτῃ ξὺν στρατιᾷ ἀπεσώθη, ὅτι μὴ Σεμίραμις, ὅτε ἐξ Ἰνδῶν ἔφυγε. Καὶ ταύτην δ' ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ξὺν εἴκοσι μόνοις τῆς στρατιᾶς ἀποσωθῆναι, Κῦρον δὲ τὸν Καμβύσου ξὺν ἑπτὰ μόνοις καὶ τοῦτον. Ἐλθεῖν γὰρ δὴ καὶ Κῦρον ἐς τοὺς χώρους τούτους ὡς ἐσβαλοῦντα ἐς τὴν Ἰνδῶν γῆν, φθάσαι δὲ ὑπὸ τῆς ἐρημίας τε καὶ ἀπορίας τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπολέσαντα τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς. Καὶ ταῦτα Ἀλεξάνδρῳ ἐξαγγελλόμενα ἔριν ἐμβαλεῖν πρὸς Κῦρον καὶ Σεμίραμιν. Τούτων τ' οὖν ἕνεκα καὶ ἅμα ὡς τῷ ναυτικῷ ἐγγύθεν ἐκπορίζεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, λέγει Νεάρχος ταύτην τραπῆναι Ἀλέξανδρον.

Τὸ τ' οὖν καῦμα ἐπιφλέγον καὶ τοῦ ὕδατος τὴν ἀπορίαν πολλὴν τῆς στρατιᾶς διαφθεῖραι καὶ μάλιστα δὴ τὰ ὑποζύγια· ταῦτα μὲν πρὸς τοῦ βάθους τε τῆς φάμμου καὶ τῆς θερμῆς, ὅτι κεκαυμένη ἦν, τὰ πολλὰ δὲ καὶ δίφει ἀπόλλυσθαι· καὶ γὰρ καὶ γηλόφοις ἐπιτυχᾶναι ὑψηλοῖς φάμμου βαθείας οὐ νευαγμένης, ἀλλ' οἷας δέχεσθαι καθάπερ ἐς πηλὸν ἢ ἔτι μᾶλλον ἐς χιόνα ἀπάτητον ἐπιβαίνοντας. Καὶ ἅμα ἐν ταῖς προσβάσεσιν τε καὶ καταβαίνοντας τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους ἔτι μᾶλλον κακοπαθεῖν τῷ ἀνωμάλῳ τῆς ὁδοῦ καὶ ἅμα οὐ βεβαίῳ. Τῶν τε σταθμῶν τὰ μήκη πιέσαι οὐχ ἥκιστα τὴν

στρατιάν· ἀπορία γὰρ ὕδατος οὐ ξυμμέτρους μᾶλλον τι ἤγε πρὸς ἀνάγκην τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Ὅποτε μὲν δὴ τῆς νυκτὸς ἐπελθόντες τὴν ὁδόν, ἦντινα ἀνύσαι ἐχρῆν, ἔωθεν πρὸς ὕδωρ ἔλθοιεν, οὐ πάντῃ ἐταλαιπωροῦντο· προχωρούσης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὸ μήκους τῆς ὁδοῦ, εἰ ὁδοιποροῦντες ἔτι ἐγκαταληφθεῖεν, ἐνταῦθα ἂν ἐταλαιπώρουον πρὸς τοῦ καύματος τε καὶ ἅμα δίψει ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι.

XXV. Τῶν δὲ δὴ ὑποζυγίων πολὺς ὁ φθόρος καὶ ἐκούσιος τῇ στρατιᾷ ἐγίγνετο· ξυνιόντες γάρ, ὅποτε ἐπιλείποι σφᾶς τὰ σιτία, καὶ τῶν ἵππων τοὺς πολλοὺς ἀποσφάζοντες καὶ τῶν ἡμιόνων τὰ κρέα ἐσιτοῦντο καὶ ἔλεγον δίψει ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ καμάτου ἐκλιπόντας· καὶ ὁ τὴν ἀτρέκειαν τοῦ ἔργου ἐξελέγξων ὑπὸ τε τοῦ πόνου οὐδεὶς ἦν, καὶ ὅτι ξύμπαντες τὰ αὐτὰ ἡμάρτανον. Καὶ Ἀλέξανδρον μὲν οὐκ ἐλελήθει τὰ γιγνόμενα, ἴασιν δὲ τῶν παρόντων ἐώρα τὴν τῆς ἀγνοίας προσποίησιν μᾶλλον τι ἢ τὴν ὡς γιγνωσκομένων ἐπιχώρησιν.

Οὐχουν οὐδὲ τοὺς νόσῳ κάμνοντας τῆς στρατιᾶς οὐδὲ τοὺς διὰ 2
κάματον ὑπολειπομένους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἄγειν ἔτι ἦν εὐμαρῶς ἀπορία τε τῶν ὑποζυγίων καὶ ὅτι τὰς ἀμάξας αὐτοὶ κατέκοπτον, ἀπόρους οὔσας αὐτοῖς ὑπὸ βάθους τῆς φάμμου ἄγεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις σταθμοῖς διὰ ταῦτα ἐξηναγκάζοντο οὐ τὰς βραχυτάτας ἰέναι τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ τὰς εὐπορωτάτας τοῖς ζεύγεσι. Καὶ οὕτως οἱ μὲν 3
νόσῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπελείποντο, οἱ δὲ ὑπὸ καμάτου ἢ καύματος ἢ τῷ δίψει οὐκ ἀντέχοντες, καὶ οὔτε οἱ ἄξοντες ἦσαν οὔτε οἱ μένοντες θεραπεύσοντες· σπουδῇ γὰρ πολλῇ ἐγίγνετο ὁ στόλος, καὶ τῷ ὑπὲρ τοῦ παντὸς προθύμῳ τὸ καθ' ἑκάστους ξὺν ἀνάγκῃ ἡμελεῖτο· οἱ δὲ καὶ ὕπνω κάτοχοι κατὰ τὰς ὁδοὺς γενόμενοι, οἷα δὴ νυκτὸς τὸ πολὺ τὰς πορείας ποιούμενοι, ἔπειτα ἐξαναστάντες, οἷς μὲν δύναμις ἔτι ἦν, κατὰ τὰ ἵχνη τῆς στρατιᾶς ἐφομαρτήσαντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν· οἱ πολλοὶ δὲ ὥσπερ ἐν πελάγει ἐκπεσόντες ἐν τῇ φάμμῳ ἀπώλλυντο.

Ξυνηέχθη δὲ τῇ στρατιᾷ καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ δὴ οὐχ ἥκιστα 4
ἐπίεσεν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια. Ὑεται γὰρ ἡ

Γαδρωσίων γῇ ὑπ' ἀνέμων τῶν ἐτησίων, καθάπερ οὖν καὶ ἡ Ἰνδῶν γῇ, οὐ τὰ πεδία τῶν Γαδρωσίων, ἀλλὰ τὰ ὄρη, ἵναπερ προσφέρονταί τε αἱ νεφέλαι ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ ἀναχέονται, οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῶν ὀρῶν τὰς κορυφάς. Ὡς δ' ηὐλίσθη ἡ στρατιὰ πρὸς χειμάρρῳ ὀλίγου ὕδατος, αὐτοῦ δὴ ἔνεκα τοῦ ὕδατος, ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτός, ἐμπλησθεὶς ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὁ χειμάρρους ὁ ταύτῃ ῥέων ἀφανῶν τῇ στρατιᾷ γεγεννημένων τῶν ὄμβρων τοσούτῳ ἐπῆλθε τῷ ὕδατι, ὥς γύναια καὶ παιδάρια τὰ πολλὰ τῶν ἐπομένων τῇ στρατιᾷ διαφθεῖραι καὶ τὴν κατασκευὴν τὴν βασιλικὴν ξύμπασαν ἀφανίσαι καὶ τῶν ὑποζυγίων, ὅσα ἀπελείπετο, αὐτοὺς δὲ μόλις καὶ χαλεπῶς ζῆν τοῖς ὅπλοις καὶ οὐδὲ τούτοις πᾶσιν ἀποσωθῆναι.

Οἱ πολλοὶ δὲ καὶ πίνοντες, ὅποτε ἐκ καύματος τε καὶ δίψους ὕδατι ἀθρόῳ ἐπιτύχοιεν, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀπαύστου ποτοῦ ἀπώλλυντο. Καὶ τούτων ἔνεκα Ἀλέξανδρος τὰς στρατοπεδείας οὐ πρὸς τοῖς ὕδασι αὐτοῖς τὸ πολὺ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ἀπέχων ὅσον εἴκοσι σταδίους μάλιστα, ὥς μὴ ἀθρόους ἐμπίπτοντας τῷ ὕδατι αὐτοὺς τε καὶ τὰ κτήνη ἀπόλλυσθαι καὶ ἅμα τοὺς μάλιστα ἀκράτορας σφῶν ἐπεμβαίνοντας ἐς τὰς πηγὰς ἢ τὰ ρεύματα διαφθεῖρειν καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ τὸ ὕδωρ.

XXVI. Ἐνθα δὴ ἔργον καλὸν εἶπερ τι ἄλλο τῶν Ἀλεξάνδρου οὐκ ἔδοξε μοι ἀφανίσαι, ἢ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ πραχθὲν ἢ ἐμπροσθεν ἐν Παραπαμισάδαῖς, ὥς μετεξέτεροι ἀνέγραψαν. Ἰέναι μὲν τὴν στρατιὰν διὰ φάμμου τε καὶ τοῦ καύματος ἡδὴ ἐπιφλέγοντος, ὅτι πρὸς ὕδωρ ἐχρῆν ἐξανύσαι· τὸ δ' ἦν πρόσθεν τῆς ὁδοῦ· καὶ αὐτὸν τ' Ἀλέξανδρον δίψει κατεχόμενον μόλις μὲν καὶ χαλεπῶς, πεζὸν δὲ ὅμως ἡγεῖσθαι· ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας, οἷάπερ φιλεῖ ἐν τῷ τοιῷδε, κουφοτέρως φέρειν τοὺς πόνους ἐν ἰσότητι τῆς ταλαιπωρήσεως. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν φιλῶν τινὰς κατὰ ζήτησιν ὕδατος ἀποτραπέντας ἀπὸ τῆς στρατιᾶς εὐρεῖν ὕδωρ ξυλλελεγμένον ἐν τινι χαράδρᾳ οὐ βαθεῖα, ὀλίγην καὶ φαύλην πίδακα· καὶ τοῦτο οὖν χαλεπῶς συλλέξαντας σπουδῇ ἰέναι παρ' Ἀλέξανδρον, ὥς μέγα δὴ τι ἀγαθὸν φέροντας· ὥς δ' ἐπέλαζον ἡδὴ, ἐμβαλόντας ἐς κράνος τὸ ὕδωρ

προσενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ. Τὸν δὲ λαβεῖν μὲν καὶ ἐπαινέσαι τοὺς κο- 3
μίσαντας, λαβόντα δ' ἐν ὅφει πάντων ἐκχέαι· καὶ ἐπὶ τῷδε τῷ ἔργῳ
ἐς τοσόνδε ἐπιρρωσθῆναι τὴν στρατιὰν ξύμπασαν, ὥστε εἰκάσαι ἄν
τινα πότον γενέσθαι πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς Ἀλεξάνδρου ἐκ-
χυθέν. Τοῦτο ἐγώ, εἴπερ τι ἄλλο, τὸ ἔργον ἐς καρτερίαν τε καὶ ἅμα
στρατηγίαν ἐπαινῶ Ἀλεξάνδρου.

Ξυνηνέχθη δέ τι καὶ τοιόνδε τῇ στρατιᾷ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. Οἱ 4
γὰρ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ τελευτῶντες οὐκέτι μεμνησθαι ἔφασκον τὴν
ὁδόν, ἀλλ' ἀφανισθῆναι τὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς πρὸς τοῦ ἀνέμου ἐπι-
πνεύσαντος· καὶ οὐ γὰρ εἶναι ἐν τῇ φάμμῳ πολλῇ τε καὶ ὁμοίᾳ πάν-
τῃ νενημένη, ὅτῳ τεκμηριώσονται τὴν ὁδόν, οὔτ' οὖν δένδρα ξυνήθη
παρ' αὐτὴν πεφυκότα, οὔτε τινὰ γήλοφον βέβαιον ἀνεστηκότα· οὐδὲ
πρὸς τὰ ἄστρα ἐν νυκτὶ ἢ μεθ' ἡμέραν πρὸς τὸν ἥλιον μεμελετησθαί
σφισι τὰς πορείας καθάπερ τοῖς ναύταις πρὸς τῶν ἄρκτων τὴν μὲν
Φοίνιξι, τὴν ὀλίγην, τὴν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, τὴν μείζονα.
Ἐνθα δὴ Ἀλέξανδρον ξυνέντα, ὅτι ἐν ἀριστερᾷ δεῖ ἀποκλίναντα ἄ- 5
γειν, ἀναλαβόντα ὀλίγους ἅμα οἱ ἱππέας προχωρῆσαι· ὥς δὲ καὶ
τούτων οἱ ἵπποι ἐξέκαμνον ὑπὸ τοῦ καύματος, ἀπολιπεῖν καὶ τού-
των τοὺς πολλοὺς, αὐτὸν δὲ ξὺν πέντε τοῖς πᾶσιν ἀφιππάσασθαι καὶ
εὐρεῖν τὴν θάλασσαν, διαμησάμενόν τ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τὸν
κάχληκα ἐπιτυχεῖν ὕδατι γλυκεῖ καὶ καθαρῷ καὶ οὕτω μετελθεῖν τὴν
στρατιὰν πᾶσαν· καὶ ἐς ἑπτὰ ἡμέρας ἰέναι παρὰ τὴν θάλασσαν ὑ-
δρευομένους ἐκ τῆς ἡϊόνος. Ἐνθεν δέ, ἥδη γὰρ γιγνώσκειν τὴν ὁδὸν
τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ τῆς μεσογαίας ποιεῖσθαι τὸν στόλον.

[Ὁ Ἀλέξανδρος ἔπειτα φτάνει στὴν Καρμανία μὲ πολλὰς ἀπώλειες.
Ἐκεῖ τὸν συναντᾷ ὁ Κράτερος, πού μὲ ἐπιτυχία εἶχε διασχίσει τὴν Ἀραχω-
σία καὶ τὴν Δραγγιανή. Ἐπίσης καταφτάνει καὶ ὁ Νέαρχος μὲ τὸ στόλο στίς
ἀκτὲς τῆς Καρμανίας. Ὁ Ἀλέξανδρος διατάζει τὸ Νέαρχο νὰ ἐξακολουθή-
σει νὰ πλέει μὲ τὸ στόλο, ἐνῶ τὸν Ἡφαιστίωνα μὲ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ
στρατεύματος τὸν στέλνει στὴν Περσίδα ἀπ' τὸν παραθαλάσσιο δρόμο. Ὁ ἱ-
δριος προχωρεῖ πρὸς τὴν Πασαργάδες, ὅπου ἐπισκέπτεται τὸν τάφο τοῦ Κύρου
τοῦ Μεγάλου].

'Ο 'Αλέξανδρος στὸν τάφο τοῦ Κύρου τοῦ Μεγάλου
(Κεφ. 29)

- 4 XXIX. 'Ελύπησε δ' 'Αλέξανδρον ἡ παρανομία ἡ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διορωρυγμένον τε καὶ σεσυλημένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὡς λέγει 'Αριστόβουλος. Εἶναι γὰρ ἐν Πασαργάδαις ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλικῷ Κύρου ἐκεῖνου τάφον καὶ περὶ αὐτὸν ἄλλος πεφυτεῦσθαι δένδρων παντοίων καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον καὶ πόαν βαθεῖαν πεφυκέναι ἐν τῷ λειμῶνι.
- 5 Αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα πεποιῆσθαι, ἄνωθεν δὲ οἶκημα ἐπεῖναι λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον φέρουσιν εἰσω στενήν, ὡς μόλις ἂν εἶναι ἐνὶ ἀνδρὶ οὐ μεγάλῳ πολλὰ κακοπαθοῦντι παρελθεῖν. 'Εν δὲ τῷ οἰκήματι πύελον χρυσὴν κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαπτο, καὶ κλίνην ὑπὸ τῇ πυέλῳ· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους καὶ τάπητα ἐπίβλημα τῶν Βαβυλωνίων καὶ καυνάκας πορφυροῦς ὑποστρώματα. 'Επεῖναι δὲ καὶ κἀνδύς καὶ ἄλλους χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας. Καὶ ἀναξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς λέγει, ὅτι ἔκειντο, αἱ μὲν πορφύρας, αἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης χροῆς, καὶ στρεπτοὶ καὶ ἀκινάκαι καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητά, καὶ τράπεζα ἔκειτο. 'Εν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος ἔκειτο ἡ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα.
- 7 Εἶναι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸς τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ οἶκημα σμικρὸν τοῖς Μάγοις πεποιημένον, οἳ δὴ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον ἔτι ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος τὴν φυλακὴν. Καὶ τούτοις πρόβατόν τε ἐς ἡμέραν ἐδίδοτο ἐκ βασιλείως καὶ ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα καὶ ἵππος κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν. 'Επεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος Περσικοῖς γράμμασι· καὶ ἐδήλου περσιστὶ τάδε· ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κῦρός εἰμι ὁ Καμβύσου, ὁ τὴν ἀρχὴν Πέρσαις καταστησάμενος καὶ τῆς 'Ασίας βασι-
- 8

λεύσας· μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

Ἀλέξανδρος δὲ (ἐπιμελὲς γὰρ ἦν αὐτῷ, ὁπότε ἔλοι Πέρσας, 9
παριέναι ἐς τοῦ Κύρου τὸν τάφον) τὰ μὲν ἄλλα καταλαμβάνει ἐκπε-
φορημένα πλὴν τῆς πυέλου καὶ τῆς κλίνης· οἱ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ
Κύρου ἐλωβήσαντο ἀφελόντες τὸ πῶμα τῆς πυέλου καὶ τὸν νεκρὸν
ἐξέβαλον· αὐτὴν δὲ τὴν πύελον ἐπειρῶντο εὐογκόν σφισι ποιήσασθαι
καὶ ταύτῃ εὐφορον τὰ μὲν παρακόπτοντες, τὰ δὲ ξυνθλῶντες αὐτῆς.
Ὡς δὲ οὐ προὔχῳρει αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἔργον, οὕτω δὴ ἐάσαντες τὴν
πύελον ἀπῆλθον.

Καὶ λέγει Ἀριστόβουλος αὐτὸς ταχθῆναι πρὸς Ἀλεξάνδρου 10
κοσμησαὶ ἐξ ὑπαρχῆς τῷ Κύρῳ τὸν τάφον. Καὶ τοῦ μὲν σώματος ὅ-
σαπερ ἔτι σῶα ἦν καταθεῖναι ἐς τὴν πύελον καὶ τὸ πῶμα ἐπιθεῖναι,
ὅσα δὲ λελώβητο αὐτῆς, κατορθῶσαι· καὶ τὴν κλίνην ἐντεῖναι ται-
νίαις καὶ τᾶλλα, ὅσα ἐς κόσμον ἔκειτο, κατὰ ἀριθμόν τε καὶ τοῖς πά-
λαι ὅμοια ἀποθεῖναι καὶ τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσει· τὰ μὲν αὐτῆς λίθῳ
ἐνοικοδομήσαντα, τὰ δὲ πηλῷ ἐμπλάσαντα καὶ ἐπιβαλεῖν τῷ πηλῷ
τὸ σημεῖον τὸ βασιλικόν. Ἀλέξανδρος δὲ ξυλλαβὼν τοὺς Μάγους 11
τοὺς φύλακας τοῦ τάφου ἐστρέβλωσεν, ὥς κατεπιεῖν τοὺς δράσαν-
τας· οἱ δὲ οὐδὲν οὔτε σφῶν οὔτε ἄλλου κατεῖπον στρεβλούμενοι, οὐ-
δὲ ἄλλη πη ἐξηλέγχοντο ξυνειδότες τῷ ἔργῳ· καὶ ἐπὶ τῷδε ἀφείθη-
σαν ἐξ Ἀλεξάνδρου.

[Ἀπὸ τὶς Πασαργάδες ὁ Ἀλέξανδρος προχωρεῖ πρὸς τὴν Περσέπολη
καὶ μετὰ πρὸς τὰ Σοῦσα. Ἐκεῖ παντρεύεται τῇ μεγαλύτερῃ κόρῃ τοῦ Δα-
ρείου καὶ πείθει πολλοὺς ἐπιφανεῖς Μακεδόνες νὰ παντρευτοῦν Περσιῶδες.
Ἀκόμη δέχεται 30.000 ὁπλίτες Πέρσες στὸ στρατό του, πὺν τοὺς ὀνομάζει
Ἐπιγόνους. Ὅμως οἱ στρατιῶτες τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἶναι δυσαρεστημέ-
νοι ἀπὸ τὴν εὐνοια, πὺν δεῖχνει ὁ ἀρχηγός τους στοὺς Πέρσες. Στὴν πόλιν
Ὡπη ξεσπᾷ στάση στὸ στρατό, πὺν ὁ Ἀλέξανδρος κατορθώνει νὰ τὴν κατα-
πνίξει. Μιλώντας σὲ τόνο πολὺ αὐστηρὸ ὑπενθυμίζει στοὺς στρατιῶτες του
ὅλα ὅσα οἱ Μακεδόνες χρωστοῦν στὸν ἴδιο καὶ τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀ-
ναγκάζει νὰ ζητήσουν μετανιωμένοι συγγνώμην. Τοὺς συγχωρεῖ καὶ ἔπειτα
Πέρσες καὶ Ἕλληνες γιορτάζουν, ὅλοι μαζί, τὴν συμφιλίωση.]

Συνεχίζοντας την πορεία του ο Ἀλέξανδρος φτάνει στα Ἐκβάτανα, ὅπου ὀργανώνει ἀγῶνες καὶ γιορτές. Τότε χάνει τὸν ἐπιστήθιο φίλο του, τὸν Ἡφαιστίωνα, πὺ ὁ θάνατός του τὸν βυθίζει σὲ βαθιὰ θλίψη. Στέλνει τὸ νεκρὸ νὰ ταφεῖ στὴ Βαβυλώνα, ὅπου πηγαίνει καὶ ὁ ἴδιος μετὰ. Στὸ δρόμο καὶ στὴν πόλη ἔρχονται νὰ τὸν δοῦν πρέσβεις ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ τὸν συγχαροῦν καὶ νὰ τὸν στεφανώσουν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔχει φτάσει στὴ μεγαλύτερη ἀκμὴ τῆς δόξας του. Ἡ νέα ἐκστρατεία πὺ σχεδιάζει ἔχει γιὰ στόχο τῆς τὴν Ἀραβία. Μὰ δὲ θὰ προλάβει νὰ τὴν πραγματοποιήσει. Εἶχε ἀρχίσει κιόλας τὶς προετοιμασίες, ὅταν πέφτει ἄρρωστος βαριά. Πεθαίνει μετὰ ἀπὸ ὀκτῶ μέρες (323 π.Χ.).

ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Χαρακτηρισμός τοῦ Ἀλεξάνδρου

(Ἐπίλογος τοῦ συγγραφέα Κεφ. 28—30)

XXVIII. Ἐτελεύτα μὲν δὴ Ἀλέξανδρος τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι ἐφ' Ἡγησίου ἄρχοντος Ἀθήνησιν· ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ τοῦ τρίτου μηνᾶς ἐπέλαβεν ὀκτώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη καὶ τοὺς ὀκτὼ τούτους μηνᾶς, τό τε σῶμα κάλλιστος καὶ φιλοπονώτατος καὶ ὀξύτατος τὴν γνώμην γενόμενος καὶ ἀνδρείοτατος καὶ φιλοτιμώτατος καὶ φιλοκινδυνώτατος καὶ τοῦ θεοῦ ἐπιμελέστατος· ἡδονῶν δὲ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἐγκρατέστατος, τῶν δὲ τῆς γνώμης ἀπληστότατος· ξυνιδεῖν δὲ τὸ δέον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν δεινώτατος, καὶ ἐκ τῶν φαινομένων τὸ εἶκος ξυμβαλεῖν ἐπιτυχέστατος, καὶ τάξαι στρατιὰν καὶ ὀπλίσαι τε καὶ κοσμηῆσαι δαημονέστατος· καὶ τὸν θυμὸν τοῖς στρατιώταις ἐπαῖραι καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλῆσαι καὶ τὸ δεῖμα ἐν τοῖς κινδύνοις τῷ ἀδεεῖ τῷ αὐτοῦ ἀφανίσαι, ξύμπαντα ταῦτα γενναιότατος. Καὶ οὖν καὶ ὅσα ἐν τῷ ἐμφανεῖ πράξαι, ξὺν μεγίστῳ θάρσει ἐπραξεν· ὅσα τε φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσάι τινα αὐτὰ ὡς ἐσόμενα, προλαβεῖν δεινώτατος· καὶ τὰ μὲν ξυτεθέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάξαι βεβαιότατος, πρὸς δὲ τῶν ἐξαπατώντων μὴ ἀλῶναι ἀσφαλέστατος· χρημάτων τ' ἐς μὲν ἡδονὰς τὰς αὐτοῦ φειδωλότατος, ἐς δ' εὐποιίαν τῶν πέλας ἀφθονώτατος.

XXIX. Εἰ δέ τι ἐπλημμελήθη Ἀλεξάνδρῳ δι' ὀξύτητα ὑπ' ὀργῆς, ἢ εἴ τι ἐς τὸ ὑπερογκότερον προήχθη βαρβαρίσαι, οὐ μεγάλη τίθεμαι ἔγωγε, εἰ τὴν νεότητά τέ τις τὴν Ἀλεξάνδρου μὴ ἀνεπιεικῶς ἐνθυμηθεῖ καὶ τὸ διηνεκές τῆς εὐτυχίας καὶ τοὺς πρὸς ἡδονήν, οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ, τοῖς βασιλεῦσι ξυνόντας τε καὶ ἐπὶ κακῷ ξυνομένους· ἀλλὰ μεταγνῶναί γε, ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησε, μόνῳ οἶδα τῶν πάλαι βασιλέων Ἀλεξάνδρῳ ὑπάρξαν ὑπὸ γενναιότητος. Οἱ δὲ πολλοί, εἰ καὶ τι ἔγνωσαν πλημμελήσαντες, οἱ δὲ τῷ προηγορεῖν

αὐτοῦ, ὡς καλῶς δὴ πραχθέντος, ἐπικρύφειν οἴονται τὴν ἀμαρτίαν, κακῶς γινώσκοντες. Μόνῃ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἴσας ἀμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἀμαρτόντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγινώσκοντα, ὡς τοῖς παθοῦσί τι ἄχαρι οὐ πάντῃ χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δρᾶσας αὐτὰ ξυγχωροίη, ὅτι οὐ καλὰ ἔδρασεν, αὐτῷ τέ τινι ἐς τὸ μέλλον ταύτην ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μὴ ποτε ἂν παραπλήσιόν τι ἀμαρτεῖν, εἰ τοῖς πρόσθεν πλημμεληθεῖσιν ἀχθόμενος φαίνοιτο.

- 3 "Οτι δ' ἐς θεὸν τὴν γένεσιν τὴν αὐτοῦ ἀνέφερεν, οὐδὲ τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα εἶναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα, εἰ μὴ καὶ σόφισμα ἦν τυχὸν ἐς τοὺς ὑπηκόους τοῦ σεμνοῦ ἔνεκα· οὐκ οὖν δοκεῖ ἔμοιγε ἢ Μίνως γενέσθαι βασιλεὺς ἀφανέστερος ἢ Αἰακοῦ ἢ 'Ραδαμάνθυος· οἷς δὴ ἐς Δία ἀνενεχθεῖσα ἡ γένεσις πρὸς τῶν πάλοι ἀνθρώπων οὐδεμιᾶ αὐτῶν ὕβρει προστίθεται· οὐδὲ Θησέως τοῦ Ποσειδῶνος οὐδὲ Ἴωνος
- 4 τοῦ 'Απόλλωνος. Ὡς ἔμοιγε καὶ ἡ Περσικὴ σκευὴ σόφισμα δοκεῖ εἶναι πρὸς τε τοὺς βαρβάρους, ὡς μὴ πάντῃ ἀλλότριον αὐτῶν φαίνεσθαι τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς τοὺς Μακεδόνας, ὡς ἀποστροφὴν τινα εἶναι αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὀξύτητός τε καὶ ὕβρεως τῆς Μακεδονικῆς· ἐφ' ὅτῃ δὴ καὶ ἐγκαταμεῖξαί μοι δοκεῖ ταῖς τάξεσιν αὐτῶν τοὺς Πέρσας τοὺς μηλοφόρους καὶ τοῖς ἀγῆμασι τοὺς ὁμοτίμους. Καὶ οἱ πότοι, ὡς λέγει 'Αριστόβουλος, οὐ τοῦ οἴνου ἔνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐγίγοντο (οὐ γὰρ πίνειν πολὺν οἶνον 'Αλέξανδρον), ἀλλὰ φιλοφροσύνης τῆς ἐς τοὺς ἐταίρους.

XXX. Ὅστις δὲ κακίζει 'Αλέξανδρον, μὴ μόνον, ὅσα ἄξια κακίζεσθαι ἐστίν, προφερόμενος κακίζέτω, ἀλλὰ ζῦμπαντα τὰ 'Αλεξάνδρου ἐς ἓν χωρίον ξυναγαγὼν οὕτω δὴ ἐκλογιζέσθω, ὅστις τ' ὦν αὐτὸς καὶ ὅποιᾳ τύχῃ κεχρημένος, ὅντινα γενόμενον ἐκείνον καὶ ἐς ὅσον εὐτυχίας ἀνθρωπίνης ἐλθόντα, βασιλέα τ' ἀμφοῖν τοῖν ἡπείροιν ἀναμφιλογώτατα γενόμενον καὶ ἐπὶ πᾶν ἐξικόμενον τῷ αὐτοῦ ὀνόματι κακίζει, σμικρότερός τ' ὦν αὐτὸς καὶ ἐπὶ σμικροῖς πονούμενος καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐν κόσμῳ τιθέμενος.

- 2 Ὡς ἔγωγε δοκῶ, ὅτι οὔτε τι ἔθνος ἀνθρώπων οὔτε τις πόλις ἐν

τῷ τότε ἦν οὔτε τις εἷς ἄνθρωπος, ἐς ὃν οὐ πεφοιτῆται τὸ Ἀλεξάνδρου ὄνομα. Οὐκ οὐδ' ἐμοὶ ἔξω τοῦ θεοῦ φῦναι δοκεῖ ἀνὴρ οὐδενὶ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἐοικώς. Καὶ ταῦτα χρησμοὶ τ' ἐπισημῆναι ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῇ Ἀλεξάνδρου λέγονται καὶ φάσματα ἄλλα ἄλλοις γεγόμενα καὶ ἐνύπνια φανέντα ἄλλα ἄλλοις καὶ ἡ ἐς τοῦτο ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ τ' αὐτοῦ καὶ μνήμη οὐκ ἀνθρωπίνη οὔσα, καὶ νῦν δὲ διὰ τοσούτου ἄλλοι χρησμοὶ ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτοῦ τῷ ἔθνει τῶν Μακεδόνων χρησθέντες. Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐμεμφάμεν ἔστιν ἃ ἐν τῇ ξυγγραφῇ τῶν Ἀλεξάνδρου ἔργων, ἀλλὰ αὐτὸν γ' Ἀλέξανδρον οὐκ αἰσχύνομαι θαυμάζων· τὰ δ' ἔργα ἐκεῖνα ἐκάκισα ἀληθείας τε ἕνεκα τῆς ἐμῆς καὶ ἅμα ὠφελείας τῆς ἐς τοὺς ἀνθρώπους· ἐφ' ὅτῳ ὠρμήθη οὐδ' αὐτὸς ἄνευ θεοῦ ἐς τήνδε τὴν ξυγγραφὴν.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ
ΑΕΡΟΣ ΠΑΝ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο 1

1—3. Λέγεται, ἐδῶ ἡ σύνταξη προσωπική. — **ἐπ' ἄρχοντος Πυθοδήμου**, δηλ. τὸ 336 π.Χ. (οἱ ἄρχαῖοι Ἕλληνες συνήθως, γιὰ νὰ χρονολογήσουν τὰ γεγονότα, χρησιμοποιοῦσαν τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἄρχοντα τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ γι' αὐτὸ καὶ ὀνομαζόταν **ἐπώνυμος**). — **παραλαβόντα... Ἀλέξανδρον...** **παρελθῆν**· τὸ ἀπαρέμφατο ἀπ' τὸ **λέγεται** (ἐδῶ ἡ σύνταξη μετατρέπεται σὲ ἀπρόσωπη· ὅλα τὰ ἀπαρέμφατα ὡς τὸ τέλος τῆς § 3 εἶναι ἐξαρτημένα ἀπ' τὸ **λέγεται**· στὴ μετάφραση ν' ἀποδοθοῦν μὲ ρήματα ἀορ. ἢ παρ.τ.). — **ἐς Πελοπόννησον**, δηλ. στὴν Κόρινθο. — **παρέρχομαι** πηγαίνω. — **Φιλίππῳ ἔδωσαν** (=εἶχαν δώσει), τὸ 337 π.Χ. στὴν κοινὴ συνέλευση, ποὺ ἔκαναν τότε οἱ Ἕλληνες στὴν Κόρινθο. — **παρ' ἐκάστων** ἀπ' τὸν καθένα χωριστά, ἀπ' ὅλους (τοὺς ἐκπροσώπους τῶν πόλεων). — **πλὴν Λακεδαιμονίων**, αὐτοὶ καὶ στὸν Φίλιππο ἐπίσης εἶχαν ἀρνηθεῖ νὰ δώσουν τὴν ἡγεμονία. — **ἐξηγοῦμαι τινος** προγοῦμαι, εἶμαι κάποιου ἀρχηγός. — **νεωτερίζω** στασιάζω, δείχνω διάθεση γιὰ στάση. — **ἄττα** = **τινὰ** (**νεωτερίσαι ἄττα** ὅτι ἔδειξε κάποια διάθεση γιὰ στάση, φάνηκε κάπως ἐχθρική). — **ἐφοδος** ἐμφάνιση. — **ἐκπλήττομαι** φοβοῦμαι. — **ἐς τιμὴν ζυγχωρῶ τινί τι** δίνω σὲ κάποιον κάτι, γιὰ νὰ τὸν τιμήσω. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν προσφέρει μεγάλες τιμὲς στὸν Φίλιππο (τοῦ ἔδωσαν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτη, τοῦ ἔστησαν ἀνδριάντα « ὡς εὐεργέτου τῆς πόλεως » καὶ ἄλλα)· τώρα ἀποφασίζουν νὰ δώσουν στὸν Ἀλέξανδρο δυὸ χρυσὰ στεφάνια καὶ τοῦ ἀπονέμουν θεϊκὲς τιμὲς. — **στόλος** ἐκστρατεία.

Κεφάλαιο 11

3—5. **ἐξελαύνω** ξεκινῶ, ἐξορμῶ. — **ἐπιτρέπω τινί τι** ἀναθέτω σὲ κάποιον κάτι. — **Ἀντίπατρος**, γιὸς τοῦ Ἰόλα, περίφημος στρατηγὸς καὶ ἐμπιστος τοῦ Φιλίππου, ποὺ πῆρε τὴν ἀντιβασιλεία στὴ Μακεδονία κατὰ τὴν ἀπουσία τοῦ Ἀλεξάνδρου. — **πεζοὺς μὲν ζὺν ψιλοῖς τε καὶ τοξόταις** (βλ. εἰσαγ.). — **ὁ στόλος** ἢ πορεία. — **Κερκινίτις**, λίμνη κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τοῦ Στρυμόνα (μὲ 35 χιλιομ. μῆκος καὶ 1—3 μ. βάθος). — **ὡς ἐπὶ = πρὸς**. — **Ἀμφίπολις**, ἀποικία τῶν Ἀθηναίων στὴ Μακεδονία, κοντὰ στὸν Στρυμόνα, ὄχι μακριὰ ἀπ' τὴν παραλία· ὁ **Στρυμὼν** ποταμὸς διασχίζει ὅλη τὴ Μακεδονία καί, μετὰ ἀπὸ 430 χιλιομ., χύνεται στὸν ὁμώνυμο κόλπο. —

παρήμειβε τὸ Πάγγαιον ὄρος τὴν (δόδον) ὥς ἐπ' Ἄβδηρα παρέκαμψε τὸ βουνὸ Πάγγαιο καὶ προχωροῦσε στὸ δρόμο πού ὡδηγοῦσε στὰ Ἄβδηρα. — **Πάγγαιον**, βουνὸ τῆς ἀνατ. Μακεδονίας ἀνάμεσα στὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστο. — **Ἄβδηρα**, πόλη τῆς Θράκης κοντὰ στὶς ἐκβολές τοῦ Νέστου (οἱ κάτοικοί της Ἀβδηρίτες εἶχαν φήμη ἀνόντων ἀνθρώπων). — **Μαρώνια**, πόλη κοντὰ στὰ Ἄβδηρα. — **ἐπὶ θαλάσση ὤκισμένας** παραθαλάσσιες. — **ἐνθεν = ἐντεῦθεν**. — **Ἐβρος**, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου· πηγάζει ἀπ' τὸ βουνὸ Ρίλο (ἀρχ. **Σκόμιον**), διασχίζει τὴν ἀνατολ. Ρωμυλία καὶ Θράκη καί, μετὰ ἀπὸ 490 χιλιομ., χύνεται στὸ Θρακικὸ πέλαγος). — **εὐπετῶς** εὐκολα. — **Παιτική**, χώρα τῆς βόρειας Θράκης ἀνάμεσα στὸν Ἐβρο καὶ τὸν **Μέλανα** ποταμὸ, πού χύνεται στὸν ὁμώνυμο κόλπο (σημερ. Σάρο). — **Σηστός**, πόλη τῆς θρακ. χερσονήσου ἀπέναντι ἀπ' τὴν Ἀβυδο, ἀποικία τῶν Μυτιληναίων (ἐκεῖ κοντὰ ὁ Ξέρξης ἔξεψε τὸ 480 π. Χ. τὸν Ἑλλήσποντο, γιὰ νὰ περάσουν τὰ στρατεύματά του στὴν Εὐρώπη). — **Ἐλαιοῦς**, πόλη τῆς θρακ. χερσονήσου στὴν εἰσοδο τοῦ Ἑλλήσποντου. — **Πρωτεσίλαος**, ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, πού πήδησε πρῶτος στὴ στεριά, ὅταν οἱ Ἕλληνες ἀποβιβάστηκαν στὴν ἀσιατικὴ ἀκτὴ, καὶ σκοτώθηκε ἀμέσως ἀπ' τὸν Ἑκτορα. — **τῶν Ἑλλήνων**, ἡ γεν. ἀπ' τὸ πρῶτος. — **τῶν ἅμα Ἀγαμέμνονι στρατευσάντων** πού ἐκστρατεύσανε μαζὶ μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα (τὸν ἀρχηγὸ τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων στὴν Τροία). — **Ἴλιον**, ἡ Τροία, πρωτεύουσα τῆς Τρωάδας (τὸ ὄνομά της τὸ πῆρε ἀπ' τὸν ἰδρυτὴ της Ἴλο). — **ὁ νοῦς** ὁ σκοπός. — **οἱ = αὐτῶ (τῷ Ἀλεξάνδρῳ)**.—

6. Παρμενίων, ξακουστός Μακεδόνας στρατηγὸς τοῦ Φιλίππου Β' καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, πού πῆρε μέρος στὴν ἐκστρατεία σὰν ἀρχηγὸς τοῦ πεζικοῦ. — **ἡ ἵππος** τὸ ἵππικό. — **Ἀβυδος**, πόλη τῆς Τρωάδας στὸν Ἑλλήσποντο, ἀπέναντι ἀπ' τὴ Σηστό. — **τριήρεσι**, ἡ τριήρης ἦταν τὸ κυριότερο πολεμικὸ πλοῖο τῶν ἀρχαίων, μὲ τρεῖς ἐπάλληλες σειρὲς ἀπὸ κουπιὰ σὲ κάθε πλευρά του (γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάστηκε **τριήρης**). — **πλοίοις δὲ ἄλλοις πολλοῖς στορογγύλοις** καὶ ἀκόμη (=ἄλλοις) καὶ μὲ πολλὰ πλοῖα φορτηγὰ (πού εἶχαν σχῆμα στορογγυλό). — **ἐς τὸν Ἀχαιῶν λιμένα**, αὐτὸς ἦταν μικρὸς κόλπος στὴν παραλία τῆς Τρωάδας, κοντὰ στὸ ἀκρωτήριο Σίγειο, καὶ ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπ' τοὺς Ἕλληνες στὰ χρόνια τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. — **κατᾶραι**, τοῦ ρ. **καταίρω** καταπλέω, πιάνω λιμάνι. — **ὁ πλείων λόγος κατέχει** ἡ κοινὴ παράδοση ἀναφέρει, ὁ κόσμος λέει. — **αὐτὸν** μόνος του, μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι. — **διαβάλλω** διαβαίνω, περνῶ ἀπέναντι. — **ἡ στρατηγίς**

ναῦς ἡ ναυαρχίδα. — τῷ Ποσειδῶνι καὶ Νηρηΐσι, γιὰ νὰ τὸν προστατεύουν ὁ θεὸς τῆς θάλασσας Ποσειδῶνας καὶ οἱ Νηρηίδες (νύμφες τῆς θάλασσας), καθὼς θὰ περνᾷ. — σπένδω κάνω σπονδὴ (χύνοντας κρασί). — φιάλη, πλατὺ καὶ ρηχὸ δοχεῖο μὲ δυὸ λαβές. — πόντος θάλασσα.

7. βωμός θυσιαστήριο (ποὺ πάνω του γίνονταν οἱ θυσίες). — στέλλομαι ξεκινῶ μὲ τὸ πλοῖο. — ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἐνν. τῇ Σηστό. — τῆς Ἀσίας, δηλ. στὴν Ἀβυδο. — ἀποβατήριος ὀνομαζόταν ὁ Δίας, ἐπειδὴ προστάτευε τὴν ἀπόβαση. — τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἰλιάδι, ἡ Ἀθηνᾶ ὀνομαζόταν Ἰλιάς (Ἰλιακὴ), ἐπειδὴ τὴν τιμοῦσαν στὸ Ἴλιο. — θῦσαι, ἀπ' τὸ λέγουσι (ὅπως καὶ τὰ ἀπαρ. ἀναθεῖναι, καθελεῖν, πιὸ κάτω). — καθαιρῶ κατεβάζω καὶ παίρνω. — ὑπασπισταί, ἐδῶ: οἱ ἄσπιδοφόροι. — θῦσαι δ' αὐτόν, ἀπ' τὸ λόγος κατέχει, πιὸ κάτω. — Πρίαμος, ὁ βασιλιάς τῆς Τροίας τὸν καιρὸ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. — τοῦ Ἑρκείου· τὸν Δία τὸν ὀνόμαζαν Ἑρκεῖο, ἐπειδὴ τὸν θεωροῦσαν προστάτη τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ ἔσθηναν βωμὸ στὸ προαύλιο τῶν σπιτιῶν (=ἔρκος). — παραιτοῦμαι ζητῶ νὰ ἀποτρέψω (παραιτούμενον, γιὰτὶ ζητοῦσε νὰ ἐξιλεώσει). — ἡ μῆνις (γεν. μῆνιος) ἡ ὀργή. — μῆνιν Πριάμου... Νεοπτολέμου γένει, ὁ Νεοπτόλεμος, γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, εἶχε σκοτώσει τὸ γέροντα Πρίαμο κοντὰ στὸ βωμὸ τοῦ Ἑρκείου Διός· γι' αὐτὸ τώρα ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελε νὰ ἐξευμενίσει τὴν ψυχὴ τοῦ Πριάμου, ποὺ ἐνωθε ὀργὴ γιὰ τὴ γενιά τοῦ Νεοπτόλεμου. — καθῆκε, τοῦ καθήμι κατεβαίνω, φτάνω· ὃ δὴ ἐς αὐτὸν καθῆκεν στὴν ὁποία (γενιά), ὅπως ξέρουμε, ἀνῆκε κι αὐτός· (ὁ Ἀλέξανδρος καταγόταν, ἀπ' τὴν πλευρὰ τοῦ πατέρα του, ἀπὸ τὴ γενιά τοῦ Ἡρακλῆ, ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας του, ἀπὸ τὴ γενιά τῶν Αἰακιδῶν, στὴν ὁποία ἀνῆκαν καὶ ὁ Ἀχιλλέας καὶ ὁ Νεοπτόλεμος).

Κεφάλαιο 12

1. ἀνιόντα (μτχ. χρον.), τοῦ ἀνέρχομαι. — ἐπὶ τούτῳ μετὰ ἀπ' αὐτόν. — ἐκ Σιγείου, τὸ Σίγειο ἦταν πόλη τῆς Τρωάδας κοντὰ στὴν εἴσοδο τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπου καὶ τὸ ὁμώνυμο ἀκρωτήριο. — ἄρα ἔπειτα. — Ἥφαιστίων, ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποὺ πῆρε μέρος σ' ὅλες τὶς ἐκστρατείες του καὶ πέθανε τὸ 324 π.Χ. — Πάτροκλος, ὁ πιστὸς φίλος τοῦ Ἀχιλλέα. (Ποιὸ νόημα εἶχε ἡ πράξη τοῦ Ἥφαιστῶνα;). — εὐδαιμονίζω καλοτυχιζώ. — κήρυκος, κτγ. — ἐς τὴν ἔπειτα μνήμην γιὰ νὰ τὸν θυμοῦνται, νὰ τὸν δοξάζουν οἱ ἐπόμενες γενιές.

6-7. Ἀρίσβη, πόλη τῆς Τρωάδας κοντά στὴν Ἄβυδο. — **οὐ** δπου. — **Περκώτη**, πόλη τῆς Μυσίας κοντά στὸν Ἑλλήσποντο, ἀνάμεσα στὴν Ἄβυδο καὶ τὴ Λάμψακο· ἡ **Λάμψακος** βρισκόταν καὶ αὐτὴ κοντά στὸν Ἑλλήσποντο (ἀπέναντι ἀπ' τὴν Καλλίπολη)· ἀπὸ κεῖ ξεκίνησε τὸ 405 π.Χ. ὁ Σπαρτιάτης Λύσανδρος καὶ κατέστρεψε τὸ στόλο τῶν Ἀθηναίων στοὺς Αἰγὸς ποταμούς. — **παραμείβω** προσπερνῶ. — **πρός**, με̐ δοτ.=κοντά. — **Πράκτιος**, μικρὸς ποταμὸς στὴν Τρωάδα. — **ἐκ τῶν ὁρῶν τῶν Ἰδαίων** ἀπὸ τὸ βουνό **Ἰδη** — **ἐκδιδοῖ** (=ἐκδίδωσι) χύνεται. — **ἐς θάλασσαν**, δηλ. στὴν Προποντίδα. — **Ἑρμῶτος**, κωμόπολη ἀνάμεσα στὴ Λάμψακο καὶ τὶς Κολωνές. — **Κολωναί**, πόλη τῆς Μυσίας πιὸ πάνω ἀπ' τὴ Λάμψακο. — **σκοποί**, στρατιῶτες ποὺ πηγαιναν μπροστὰ γιὰ νὰ κατασκοπεύουν, ἀνιχνευτές. — **αὐτῷ** ἀπ' αὐτόν. — **τῶν ἐταίρων** (βλ. εἰσαγωγή). — **ἐξ Ἀπολλωνίας**, πόλη τῆς Μυθονίας, χώρας τῆς Μακεδονίας, κοντά στὴ λίμνη Βόλβη. — **πρόδρομοι**, οἱ ἐλαφρά ὅπλισμένοι ἱππεῖς, πρόσκοποι (βλ. εἰσαγ.). — **πάροδος** διέλευση, πέρασμα. — **Πρίαπος**, πόλη κοντά στὴν Προποντίδα, στὶς ἐκβολὲς τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ, ἀποικία τῶν Μιλησίων. — **ἐνδίδομαι** παραδίδομαι.

8. τῆς πρὸς Ἑλλήσπόντῃ Φρυγίας, δηλ. αὐτῆς ποὺ ὀνομαζόταν Μικρὴ Φρυγία (ἐνῶ ἀντίθετα ἡ Μεγάλῃ Φρυγία βρισκόταν στὸ ἐσωτερικό). — **ὑπαρχος** ὑποδιοικητής. — **Ζέλεια**, πόλη τῆς Μυσίας κοντά στοὺς πρόποδες τῆς Ἰδης. — **τοῖς Ἑλλήσι τοῖς μισθοφόροις**, στὸν περσικὸ στρατὸ ὑπηρετοῦσαν Ἑλληνες μισθοφόροι, ποὺ σχημάτιζαν ξεχωριστὸ σῶμα.

9-10. ὑπὲρ (=περί) **τῶν παρόντων** (δηλ. **πραγμάτων**) γιὰ τὴν παρούσα κατάσταση. — **Μέμνων ὁ Ῥόδιος**, περίφημος στρατηγός, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὸν περσικὸ στρατό. — **διὰ κινδύνου ἔρχομαι πρὸς τινα** διακινδυνεύω πολεμώντας ἐναντίον κάποιου. — **περιόντας** (αἰτιολ. μτχ.), τοῦ **περίειμι** εἶμαι ἀνώτερος. — **προϊόντας** (χρον. μετ.) τοῦ **προέρχομαι** ὑποχωρῶ. — **χιλὸς** τὸ χορτάρι. — **ἀφανίζω** καταστρέφω. — **ἐμπίρημι** καίω (τὰ ἀπαρ. ἀπὸ τὸ **παρῆναι**, πιὸ πάνω). — **τῶν πόλεων αὐτῶν** γιὰ τὶς ἴδιες τοὺς τὶς πόλεις. — **μενεῖν**, ἀπ' τὸ **ἔλεγε**, ποὺ ἐννοεῖται. — **Ἀρσίτην δὲ** ἀντίθετα ὁ Ἀρσίτης (ὑπαρχος ἐκείνης τῆς Φρυγίας, ποὺ ἦταν κοντά στὸν Ἑλλήσποντο). — **ὅτι οὐκ ἂν περιδοί** = **ὅτι οὐ περιόψεται**· **περιορῶ** ἀδιαφορῶ, ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω. — **τῶν ὑφ' οἷ** (=τῶν ὑφ' ἑαυτῷ) **τεταγμένων ἀνθρώπων** τῶν ὑπηκόων του. — **Ἀρσίτῃ** =τῇ Ἀρσίτου γνῶμη. — **προσθέσθαι** (ἂν τὸ **λέγεται**)· **προστίθεμαί τι** συμφωνῶ με̐ κάποιον. — **ὅτι καὶ ἐπειδὴ καὶ** (δηλ. ἐ-

κτὸς ἀπ' τοὺς ἄλλους λόγους). — ὑποπτόν τι αὐτοῖς ἦν ἐς τὸν Μένονα εἶχαν κάποια ὑποψία ὅτι ὁ Μένων.... — **τριβάς ἐποιῶ τινι** ἀναβάλλω κάτι. — **ἐκόντα** ἐπίτηδες. — **τῆς ἐκ βασιλέως τιμῆς οὐνεκα** γιὰ νὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει τὴν ἐκτίμησή τοῦ βασιλιᾶ.

Κεφάλαιον 13

1-2. Γρανικός, μικρὸς ποταμὸς τῆς ΒΔ Μικρᾶς Ἀσίας, στὴν ἀρχαία Μυσία· πηγάζει ἀπὸ τὶς πλαγιές τῆς Ἰδης καὶ χύνεται στὴν Προποντίδα. — **διπλῆν**, γιὰτὶ ὁ χῶρος ἦταν στενὸς καὶ δὲν ἐπέτρεπε ν' ἀναπτύξουν τὸ στρατὸ σὲ μιὰ φάλαγγα. — **ἐπιτάσσω** διατάζω. — **σκευοφόρα** τὰ φορητὰ ζῶα, τὰ μεταγωγικά. — **τοὺς προκατασκευασμένους**, ἐκείνους ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀνιχνεύσουν. — **τὰ τῶν πολεμίων** τὶς θέσεις τῶν ἐχθρῶν. — **αὐτῷ**, δοτ. ἡθική (στὴ μετάφραση μπορούμε νὰ τὸ παραλείψουμε). — **σαρισοφόροι** ὅσοι κρατοῦσαν σάρισα, δηλ. τὸ μακεδονικὸ μακρὺ δόρυ (βλ. εἰσαγ.). — **οἱ ἀπὸ** (=ὑπὸ) **τῶν σκοπῶν**, δηλ. **προπεμφθέντες** ὅσοι ἀπ' τοὺς προσκόπους εἶχαν σταλεῖ μπροστά. — **ἐπὶ τῷ Γρανικῷ πέραν** στὴν ἀπέναντι ὀχθὴ τοῦ Γρανικοῦ. — **ἐφεστάναι** (ἀπ' τὸ ἀπήγγελλον) ὅτι οἱ Πέρσες εἶχαν σταθεῖ. — **ὥς μαχουμένους** (ἀντὶ ὥς **μαχουμένην**, σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενο), **μτχ.** τελική.

3-5. ὥς ἔχομεν, δηλ. ἔνοπλοι. — **αὐλισθῆναι**, ἀπ' τὸ **τολμήσειν**· **αὐλίζομαι** στρατοπεδεύω. — **ταύτη** (ἐπίρ.)=ἔτσι, γι' αὐτό. — **παρέξιν**, τοῦ ἀπρος. **παρέχει** εἶναι δυνατό (τὸ **παρέξιν** ἀπ' τὸ **δοκῶ**). — **ἔωθεν** τὸ πρῶι, πρῶι-πρῶι. — **τῷ στρατῷ**, ἀπ' τὸ **παρέξιν** (θὰ μπορεῖ ὁ στρατός). — **διαβάλλω** περνῶ. — **πόρος** τὸ πέρασμα, ὁ ποταμός. — **εὐπετῶς** εὐκόλα, χωρὶς κόπο. — **ὑποφθάνω** (μὲ **μτχ.**)= προφταίνω νά... — **ἐς τάξιν καθίσταμαι** παρατάσσομαι γιὰ μάχη. — **ἐπιχειρῶ τῷ ἔργῳ** ἀρχίζω τὴ μάχη. — **ἐν μετώπῳ** (=φάλαγγι) σὲ ἐκτεταμένη, πλατιά γραμμὴ (ὥστε ἡ παράταξη νὰ ἔχει μέτωπο μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ βάθος). Ἀντίθετα: **κατὰ κέρας ἢ ἐπὶ κέρως** (βλ. καὶ πιὸ κάτω § 5) = σὲ σειρὰ μὲ μεγάλο μάκρος, βαθιὰ (ὥστε ἡ παράταξη νὰ ἔχει μέτωπο 2-4 ἀνδρῶν καὶ βάθος πολλῶν). — **πολλὰ** (μέρη) αὐτοῦ, δηλ. τοῦ ποταμοῦ. — **εἰσὶν αἶ= τινές**. — **ἀτάκτως καὶ κατὰ κέρας ἐκβαίνουνσι** (μτχ. ὑποθ.), ἔνν. **ἡμῖν** ἂν βγαίνουμε χωρὶς τάξη καὶ σὲ σειρὰ μὲ μεγάλο μάκρος. — **ἐπικείμενοι**, τοῦ **ἐπιτίθεμαι**. — **ἥπερ ἀσθενέστατον**, ἔνν. **ἐστὶ** ἐκεῖ ὅπου θὰ εἶναι τὸ πιὸ ἀδύνατο σημεῖο στὴν παράταξή μας. — **σφάλμα** ἀτυχία. — **χαλεπὸν** βλαβερό. — **εἰς τὴν ὑπὲρ παντός τοῦ πολέμου κρίσιν** γιὰ τὴν ἐκβασή ὅλου τοῦ ἀγώνα. — **σφαλερὸν** ἐπικίνδυνο.

6-7. οὕτω τῷ ὀνόματι με τέτοια ἔκφραση. — ἐκφραλίζω τινά μιᾶ περιφρονητικά γιὰ κάποιον. — εἶργω τινά τοῦ οὐ μὴ ποιεῖν τι=κωλύω τινά ποιεῖν τι.— πρὸς Μακεδόνων τῆς δόξης ὅτι ταιριάζει στὴ δόξα τῶν Μακεδόνων. — οὔτε πρὸς τῆς ἐμῆς... ὀξύτητος οὔτε ὅτι ταιριάζει στὴ δική μου ἀποφασιστικότητα. — ποιοῦμαι=ἡγοῦμαι. — ὅτι, αἰτιολ.— ἄξιον τοῦ σφῶν δέους πού νά δικαιολογεῖ τὸ φόβο τους γιὰ μᾶς. — ἐν τῷ παραυτίκα ἀμέσως. — ἔπαθον, ὑποκ. οἱ Πέρσες.

Κεφάλαιο 14

1-3. ἡγησόμενον (μτχ. τελ.) ἐνν. αὐτοῦ (τοῦ κέρατος) τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας. — ἡγοῦμαι, ἐδῶ= ἀναλαμβάνω τὴ διοίκηση. — παράγω (ἀμεταβ.) πορεύομαι, προχωρῶ. — προετάχθησαν τοῦ δεξιῦ παρατάχτηκαν πρῶτοι στὴ δεξιὰ πτέρυγα, στὴ δεξιὰ πτέρυγα ἄκρη-ἄκρη. — αὐτῷ=ὕπ' αὐτοῦ. — τοὺς ἐταίρους τοὺς ἱππείας τὸ βαρὺ ἱππικὸ (βλ. εἰσαγ.). — τοὺς Ἀγριαῖνας, λαὸς πολὺ πολεμικός, πού κατοικοῦσε κοντὰ στὴ Ροδόπη καὶ τὶς πηγές τοῦ Στρυμόνα· ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς εἶχε ὑποτάξει καὶ τὸν ἀκολούθησαν στὴν ἐκστρατεία. — σαρισσφόρος (βλ. κεφ. 13, § 1). — Φιλῶτα ἐπετάχθη παρατάχτηκε κοντὰ στὸν Φιλῶτα. — τοὺς Παίονας, οἱ Παίονες ἦταν ἀρχαῖος λαὸς πού ζοῦσε στὴν Παιονία, χώρα τῆς βόρειας Μακεδονίας ἀνάμεσα στὸν Ἀξιό καὶ τὸν Στρυμόνα. — τὴν Ἰλνὴν τὴν Σωκράτους, ἀπὸ τὴν Ἀπολλωνία, πόλη τῆς Μυγδονίας, χώρας τῆς Μακεδονίας, κοντὰ στὴ λίμνη Βόλβη. — ἐχόμενοι δὲ τούτων καὶ κοντὰ τους. — οἱ ὑπασπισται τῶν ἐταίρων, σῶμα ἐλαφροῦ πεζικοῦ (βλ. εἰσαγ.). — ἐπὶ τούτοις (ἐνν. ἐτάχθη) κοντὰ τους. — ἡ φάλαγξ, ἐδῶ = τὸ τάγμα (τὸ ἴδιο καὶ πιὸ κάτω). — ἐπὶ δὲ (μὲ ἐπιρ. σημ.)= καὶ κοντά. — ἐπὶ δὲ ὧν — ἐπὶ δὲ (τούτοις ἐτάχθησαν οὗτοι), ὧν.— ἡ Κρατέρου φάλαγξ, ὁ Κράτερος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ γνωστοὺς στρατηγούς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦταν ἀρχηγὸς ὅλου τοῦ πεζικοῦ τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας σ' αὐτὴ τὴ μάχη (τὸ ἴδιο καὶ στὴν Ἰσοδ καὶ στὰ Ἄρβηλα). — ἔστ(ε) ἐπὶ τὸ μέσον ὡς τὴ μέση (ὅλης τῆς φάλαγγας)· ἡ φάλαγγα τῶν Μακεδόνων χωριζόταν συνήθως σὲ 6 τάξεις· ἐδῶ ὁμως χωρίζεται σὲ 8.

4. ὀλίγον ἀποδεόντες λίγο λιγότεροι ἀπὸ..., σχεδόν. — ἡ ἵππος τὸ ἱππικό. — παρατείνω ἀναπτύσσω. — τῷ ποταμῷ κατὰ τὴν ὄχθην κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. — ὑπερδέξιος πολὺ ψηλός. — τὰ χωρία τὰ μέρη, τὸ ἔδαφος.— ἡ... ταύτη ὁπου... ἐκεῖ. — καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῇ ζυν ἐκπλήξει

θεραπεία και από την προθυμία τη γεμάτη σεβασμό, που έδειχναν όσοι ήταν γύρω του. — **ἐπέχοντα** από το ρήμα **καθεώρων**, που φανερώνει αίσθηση. — **ἐπέχω** έχω θέση. — **κατὰ τὸ εὐώνυμον σφῶν** ἀπέναντι ἀπ' τὴν ἀριστερή τους πτέρυγα.

5-7. **χρόνον** γιὰ ἓνα διάστημα. — **τὰ στρατεύματα** (=οἱ στρατοὶ) ἐφεστώτες (σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενο) στέκονταν καί... — **ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν** (=ἐνεκα τοῦ ὀκνεῖν τὸ μέλλον) ἐπειδὴ ἀνησυχοῦσαν γιὰ τὴν ἔκβαση τοῦ ἀγώνα, που ἦταν ἀβέβαιη. — **ὥς ἐπικεισόμενοι** (μτχ. τελική), τοῦ ἐπιτίθεμαι. — (αὐτοῖς) ἐκβαίνουσιν, μτχ. χρονική. — **ἀγαθὸς γενναῖος**. — **καὶ μὴν** καὶ ἀκόμη. — **προεμβάλλω** ρίχνομαι πρῶτος. — **ἔταξε** διέταξε· ἡ σειρά: Ἀλέξανδρος ... ἔταξε Ἀμύνταν τὸν Ἀρραβαίου ἔχοντα τοὺς προδρόμους ἱππέας καὶ μὴν καὶ τοὺς Παίονας καὶ μίαν τάξιν τῶν πεζῶν προεμβαλεῖν ἐς τὸν ποταμόν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Φιλίππου ἄγοντα πρὸ τούτων (=μπροστὰ ἀπ' αὐτοὺς) τὴν Σωκράτους Ἴλην (ἐνν. ἔταξε προεμβαλεῖν). — **τὴν ἡγεμονίαν** τὴν πρώτη θέση (που διαδοχικά, μέρα μετὰ τὴν ἡμέραν, τὴν ἔπαιρναν τὰ διάφορα στρατιωτικά σώματα). — **ὑπὸ σαλπίγγων** ἐνῶ ἤχοῦσαν οἱ σάλπιγγες. — **καί... ἀλαλάζοντας** (κατὰ τὸ νοούμενο, ἀντί: ἀλαλάζον τὸ δεξιὸν κέρας) καὶ μετὰ πολεμικὲς κραυγές. — **τῷ Ἐνναλίῳ** πρὸς τιμὴ τοῦ Ἐνναλίου (θεοῦ τοῦ πολέμου)· καὶ στὸ ἔργο «Κύρου Ἀνάβασις» Ξενοφ. εἶδαμε: «τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι» (βλ. βιβλ. Α', κεφ. 8 § 17). — **παραινῶ** ἀναπτύσσω. — **λοξὴν** πλάγια. — **ἡ παρεῖλκε τὸ ρεῦμα** ἐκεῖ που παρέσερνε τὸ ρεῦμα, κατὰ τὴν κατεύθυνση τοῦ ρεύματος. **κατὰ κέρας ἀπ' τὸ πλάι**. — **ὥς ἀνυστόν** ὅσο ἦταν δυνατό (ἀπ' τὸ ἀνύω καὶ ἀνύω ἐκτελῶ, κατορθώνω). — **τῇ φάλαγγι** κατὰ μέτωπο, μετὰ ἀνεπτυγμένη γραμμὴ. — **προσμίγνυμι** τινι συμπλέκομαι μετὰ κάποιον.

Κεφάλαιο 15

1-2. **ἡ... ταῦτη**, βλ. κεφ. 14. § 4 — **προσέχω** τινὶ πλησιάζω κάποιον (ἡ κάτι). — **βάλλω** ρίχνω ἀκόντια. — **ἐξ ὑπερδεξίου** ἀπὸ ψηλὸ μέρος. — **χαμαλὸς** χαμηλός. — **ἔστ' ἐπὶ τὸ ὕδωρ** ὡς τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ. — **καὶ ἦν ὠθισμὸς τῶν ἱππέων** (γεν. ὑποκ.)= **καὶ ἐωθοῦντο οἱ ἱππεῖς**. — **τῶν μὲν ἐκβαίνειν... τῶν δ' εἵργειν**, ἐνν. **πειρωμένων** (αἰτιολ. μτχ.). — **πολλῶν παλτῶν ἀφεςις**, ἐνν. **ἦν=πολλὰ παλτὰ ἀφίετο· παλτὸν** ἀκόντιο. — **ἐλαττούμενοι** ἐπειδὴ ἦταν λιγότεροι. — **ἐξ οὗ βεβαίου** ἀπὸ ἐπικίνδυνου ἔδαφους (γιατὶ ἐκεῖ εἶχε λάσπη καὶ γλιστροῦσε). — **οἱ δὲ Πέρσαι... = οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἔκακο**

πάθουν μαχόμενοι ἐξ ὑπερδεξίου τῆς ὀχθης ἀπὸ ψηλῆς θέσεως τῆς ὀχθης. — ἄλλως τε καὶ καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ἀκόμη. — ταύτη σ'αὐτὴ τῇ θέσει. — κινδυνεύω μάχομαι.

3-5. **ζυμμείγνυμί τι** συμπλέκομαι μὲ κάποιον. — **πρὸς αὐτῶν**, ποιητικὸ αἴτιο. — **γενόμενος**, μτχ. ἐναντιωμ. — **ὅσοι γε μὴ ἐκτὸς βέβαια ἀπ' αὐτοῦς ποῦ..** — **ἀποκλίνω** καταφεύγω. — **ἅμα οἱ** = **σὺν ἑαυτῷ**. — **ἵνα** ὅπου. — **τὸ πᾶν στίφος** τὸ πιὸ πυκνὸ μέρος **ζυνειστῆκε** εἶχε συναφθεῖ. — **ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις** ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη. — **τοῖς Μακεδόσι** = τῶν Μακεδόνων. — **ἐφκει**, τοῦ **ἔοικα** μοιάζω. — **ζυνεχόμενοι** σπρώχνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. — **οἱ μὲν...** **οἱ δέ**, ἐνν. **πειρώμενοι**. — **ἐξῶσαι** τοῦ **ἐξωθῶ**. — **ἐς ἅπαν** ὁλότελα. — **βιάζομαι** **τινα** ἀπαθῶ βίαια κάποιον. — **οἱ Μακεδόνες**, ἐπεξήγηση τοῦ **οἱ μὲν**. — **ζυστοῖς** μὲ δόρατα (τὰ χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἱππεῖς σάν δόρου ἢ ἀκόντιο). — **κρανέινος**, καμωμένος ἀπὸ ξύλο κρανιαῖς, ποῦ ἦταν στέρεο, γιὰ ν' ἀντέχει.

6. **ἔνθα δὴ** τότε ἀκριβῶς. — **ἦται** (τοῦ **αἰτῶ**), μὲ δύο αἰτίαι. — **ἀναβολέα**, παραθ. στὸ **Ἀρέτιν**, ποῦ ἦταν **ἀναβολεύς**, ἱπποκόμος, εἰδικὸς στὸ νὰ βοηθᾷ τὸν ἱππέα ν' ἀνεβαίνει στὸ ἄλογο. — **τῶν βασιλικῶν** (**ἀναβολέων**), γεν. διαρ. — **πονοῦμαι** ἀγωνίζομαι μὲ κόπο. — **κεκλασμένου**, τοῦ **κλάσμαι** ὦμαι σπάζω. — **οὐκ ἀφανῶς** λαμπρά, γενναῖα.

7-8. **καὶ ὅς καὶ αὐτὸς** (ὁ Ἀλέξ.). — **ἐπάγω ὥσπερ ἔμβολον** τῶν ἱππέων ὁδηγῶ τοὺς ἱππεῖς σὲ σφηνοειδῆ (τριγωνικὴ) παράταξη. — **ἅμα οἱ**, βλ. § 3 — **ἐξελαύνω** ἐξορμῶ. — **παίω** χτυπῶ. — **καταβάλλει** ρίχνει κάτω (νεκρό). — **ἐν τούτῳ** αὐτῇ τῇ στιγμή. — **Ῥοισάκης**, ὁ ἀδερφὸς τοῦ Μιθριδάτη. — **ἐπελαύνω** ὁρμῶ ἐπάνω (ἐφιππος). — **κοπῖς** ξίφος (καμπύλο). — **τὴν πληγὴν** ἔσχε σταμάτησε, ἐμπόδισε τὸ χτύπημα. — **ἀνετέτατο**, τοῦ **ἀνατείνομαι** ὑψώνω. — **ὑποφθάνω** προφταίνω. — **τὸν ὦμον**, ἐδῶ = τὸ βραχίονα. — **ἐπεκβαίνω** βγαίνω μετὰ. — **προχωρεῖ** (ἐδῶ ἀπρὸς.) = εἶναι δυνατό. — **προσγίγνομαι** **τινι** ἐνώνομαι μὲ κάποιον.

Κεφάλαιον 16

1-3. **αὐτοὶ τε καὶ ἵπποι** καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ τὰ ἄλογα. — **πολλά**, συστ. ἀντικ. τοῦ βλαπτόμενοι. — **ἐγκλίνω** τρέπομαι σὲ φυγῇ. — **προκινδυνεύω** ἀγωνίζομαι στὴν πρώτη γραμμῇ. — **ἐνδίδωμι** ὑποχωρῶ. — **τὸ μέσον...** αὐτοῖς τὸ κέντρο τοὺς **παραρρήγνυμαι** ἀποχωρίζομαι (ἀπὸ τῇ γραμμῇ τῆς

φάλαγγας). — τὰ ἐφ' ἑκάτερα καὶ οἱ δύο πτέρυγες (τοῦ ἵππικου). — **καρτερὰ** γενική. — **ἐκτρέπομαι** στρέφομαι. — ὦν = **τούτων δέ**. — ἧ ἐκεῖ ὅπου. — **ἐκπλήξει τοῦ παραλόγου** ἀπὸ ἐκπληξῆς γιὰ τὸ ἀπροσδόκητο (τόλμημα τῶν Μακεδόνων). — **βέβαιος λογισμὸς** σταθερὴ ἀπόφαση. — **ἐπάγω τινὶ τὴν φάλαγγα** ὁδηγῶ τὴ φάλαγγα ἐναντίον κάποιου. — **πάντη ἀπ' ὅλα** τὰ μέρη. — **ἐν μέσῳ** (συλλυφθέντας) στὴ μέση. — **δι' ὀλίγου**, ἐνν. **χρόνου**. — **ὅτι μή...** τις ἐκτὸς ἂν κάποιος. — **ζωγρῶ** συλλαμβάνω ζωντανό, αἰχμαλωτίζω. — **διαλανθάνω** μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος. — **πταίσμα** ἀποτυχία, ἥττα.

4-5. εἰκὼν ἀνδριάντας. — **ἐν Δίῳ**· τὸ Δῖον ἦταν πόλη τῆς Ν. Μακεδονίας (Πιερίας) κοντὰ στὸν Θερμαϊκὸ κόλπο, στοὺς πρόποδες τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου βρισκόταν ὄνομαστός ναὸς τοῦ Δία καὶ ἀνδριάντες τῶν βασιλιάδων τῆς Μακεδονίας· ἐκεῖ στήθηκαν καὶ 25 ἀνδριάντες τῶν ἐταίρων, ποὺ ἔπεσαν στὸν Γρανικὸ. Τοὺς ἀδριάντες αὐτοὺς πῆρε μαζί του ἀργότερα ὁ Μέτελλος στὴ Ρώμη, μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Μακεδονίας ἀπ' τοὺς Ρωμαίους τὸ 146 π.Χ. — **Λύσιππος**, περίφημος γλύπτης ἀπ' τὴ Σικυώνα, ποὺ ἔζησε τὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ Δ' π.Χ. αἰώνα. — **Ἀλέξανδρον ἐποίει** κατασκεύαζε ἀνδριάντες τοῦ Ἀλεξάνδρου. — **προκρίνομαι** με προτιμοῦν. — **καὶ ἄλλω κόσμῳ** καὶ με ἄλλες στρατιωτικὲς τιμές. — **ἀτέλεια τῶν κατὰ τὴν χώραν** (δηλ. **γιγνομένων**) ἀπαλλαγὴ ἀπ' τὸ φόρο τῶν γεωργικῶν προϊόντων. — **τῷ σώματι λειτουργίαι** σωματικὲς ὑπηρεσίες (ἀγγαρεῖς). — **κατὰ τὰς κτήσεις ἐκάστων εἰσφοραὶ** συνεισφορὲς ἀνάλογες με τὴν περιουσία τοῦ καθενός. — **ἐπέρχομαι** ἐπισκέπτομαι. — **ἐρόμενος** τοῦ ἐρωτῶ. — **ὅπως τις ἐτρώθη καὶ ὅ,τι πράττων (ἐτρώθη)**, ἀπ' τὸ **ἐρόμενος**. — **παρασχὼν οἱ** με τὸ νὰ ἐπιτρέψει σ' αὐτὸν (δηλ. στὸν καθένα ἀπ' τοὺς πληγωμένους). — **εἰπεῖν τε καὶ ἀλαζονεύεσθαι**, ἀπ' τὸ **παρασχών**. — **ἀλαζονεύομαι** καμαρῶνω γιὰ κάποιο κατόρθωμα.

[Πῶς τιμᾷ ὁ Ἀλέξανδρος αὐτοὺς ποὺ ἔπεσαν στὴ μάχη; Πῶς φέρεται στοὺς συγγενεῖς τους καὶ τοὺς τραυματίες; Πῶς μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὸν Ἀλέξανδρο ἀπ' αὐτὲς τοὺς πράξεις;]

6-7. ἔθαψε πρόσταξε νὰ θάψουν. — **δήσας**, τοῦ δέω—δῶ δένω. — **ἐν πέδαις** με χειροπέδες. — **ἐργάζεσθαι** (καθαρά τελ. ἀπαρεμφ.) ἐνν. **τὴν γῆν**. — **παρὰ τὰ κοινῇ δόξαντα τοῖς Ἕλλησιν** παρὰ τὴν κοινὴ ἀπόφαση τῶν Ἑλ-

λήνων (αὐτήν πού πῆραν στὴν Κόρινθο· δηλαδή;). — **ἀνάθημα** (κτγρμ.) ἀ-
φέρωμα.

*[Πῶς συμπεριφέρεται ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς νεκροὺς ἀντιπάλους του;
Πῶς συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς νεκροὺς Ἑλληνες μισθοφόρους καὶ πῶς σὲ
ὄσους ἀπ' αὐτοὺς αἰχμαλωτίστηκαν; Γιατί; Ποιὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς ἐπιγρα-
φῆς;]*

BIBΛIO ΔΕΥΤΕΡΟ

Κεφάλαιο 3

1. ἐξ Γόρδιον, τὸ Γόρδιο ἦταν παλιά πρωτεύουσα τῆς Φρυγίας κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Σαγγάριου. — **παρέρχομαι** μπαίνω — **ἄκρα** ἀκρόπολη. — **Γόρδιος**, ὁ πρῶτος βασιλιάς τῆς Μεγ. Φρυγίας, ποὺ ἱδρυσε καὶ τὴν πόλη Γόρδιο. — **καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Μίδου**, ὁ γιὸς τοῦ Γορδίου Μίδας εἶναι ὁ γνωστὸς βασιλιάς τῆς Φρυγίας, ὁ περίφημος γιὰ τὰ πλοῦτη του· τὸ ὄνομά του συνδέθηκε μὲ διάφορες παραδόσεις, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Μίδας θεωρήθηκε ἀργότερα πρόσωπο μυθικό. — **καὶ τοῦ ζυγοῦ**, ζυγὸς τῆς ἄμαξας εἶναι τὸ ξύλο, ποὺ δένεται σχηματίζοντας σταυρὸ ἐπάνω στὸ ρυμό (δηλ. στὸ μακρὺ ξύλο, ποὺ ἀπ' τὶς δυὸ μεριές του ζεύονται τὰ ζῶα).

2-6. **λόγος** πολὺς **κατεῖχεν** ὑπῆρχε μιὰ παράδοση, ποὺ εἶχε διαδοθεῖ πλατιά. — **πρόσχωρος** αὐτὸς ποὺ μένει κοντά, γείτονας. — **τῷ μὲν... τῷ δέ**, δοτ. ὀργ. — **ἀροτριᾶν** κτλ., τὰ ἀπαρ. ὡς τὴν § 6 εἶναι ἐξαρτημένα ἀπ' τὸ **λόγος... κατεῖχεν** (στὴ μετάφραση μποροῦμε νὰ τ' ἀποδώσουμε μὲ ρήματα ἱστορ. χρόνου). — **ἀμαξεύω** σέρνω ἄμαξα. — **ἀρουντος** (χρον. μτχ.) τοῦ **ἀρόω**—ᾧ ὀργώνω. — **ὁ βουλευτὸς** (ἐνν. καιρὸς) ἡ ὥρα ποὺ ξελεύονται τὰ βόδια, δειλινό, βράδυ. — **ὄψις** θέαμα. — **κοινώω**—ᾧ ἀνακοινώνω. — **ὑπὲρ τοῦ θεοῦ** γιὰ τὸ θεϊκὸ αὐτὸ σημάδι. — **παρὰ τοὺς Τελμισσέας** οἱ Τελμισσεῖς κατοικοῦσαν στὴν πόλη τῆς Καρίας Τελμισσὸ καὶ φημιζονταν γιὰ τὴ μαντική τους ἱκανότητα. — **σοφὸς ἐξηγεῖσθαι** ἱκανὸς νὰ ἐξηγεῖ. — **ἀπὸ γένους** ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, κληρονομικά. — **μαντεία** μαντικὴ τέχνη. — **προσάγω** **τινὶ** πλησιάζω κάποιον (ἢ κάτι). — **ἐντυγχάνω** **τινὶ** συναντῶ κάποιον. — **ὅπως οἱ ἔσχε** πῶς τοῦ συνέβη. — **θύειν**, ἀπ' τὸ **κελεῦσαι**. — **δεηθῆναι** γὰρ κτλ., ἡ σειρά: **δεηθῆναι γὰρ** (=ἐπεὶ) **Γόρδιον αὐτῆς ζυνέπισπομένην οἱ τὴν θυσίαν ἐξηγήσασθαι** ἐπειδὴ (ἔλεγαν ὅτι) ὁ Γόρδιος τὴν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσει καὶ νὰ τοῦ ὑποδείξει τὸν τρόπο τῆς θυσίας. — **ὑποτίθεμαι** συμβουλευῶ. — **συγγίγνομαι ἐπὶ γάμῳ** **τινὶ** παντρεύομαι κάποιον. — **ἐν τούτῳ** δηλ. **τῷ χρόνῳ**. — **στάσει πιέζεσθαι σφίσι** = **στασιάζειν ἀλλήλοις**. — **καὶ ἐπιστῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ** καὶ (ὅτι) παρουσιάστηκε στὴ συνέλευση. — **αὐτῇ ἁμάξῃ** μὲ τὴν ἄμαξά του. — **ζυμβαλόντας τὸ μαντεῖον** ἐπειδὴ συνδυάσανε τὸ χρησμὸ (μὲ τὴν ἐμφάνιση τῆς ἄμαξας). — **φράζω** λέω, φανερώνω. — **ἐν τῇ ἄκρᾳ** στὴν ἀκρόπολη. — **χαριστήριον** (κτγρμ.) σὰν εὐχαριστήριον δῶρο. — **ἐπὶ τοῦ ἀετοῦ τῇ πομπῇ** γιὰτὶ εἶχε στείλει (ὁ Δίας στὸν πατέρα

τοῦ Μίδα) τὸν ἀετό. — **μυθεύεται** ὑπάρχει παράδοση. — **χρῆναι** (τοῦ **χρή**) ὅτι πρέπει, ὅτι εἶναι γραφτό.

7-8. ἀπόρως ἔχω δὲν ἔχω τρόπο, δὲν μπορῶ. — **περιορῶ** ἀφήνω. — **μή τινα...** **κίνησιν ἐργάσεται** (ἐπειδὴ φοβόταν) μήπως προκαλέσει κακὴ ἐντύπωση. — **Ἀριστόβουλος** (βλ. βιβλ. Α΄ προοίμιο). — **ἐξελόντα**, τοῦ **ἐξαιρῶ** βγάζω. — **ὁ ἔστωρ** ὁ μικρὸς πάσσαλος (πού ἔνωνε τὸ ζυγὸ μὲ τὸ ρυμό, βλ. § 1). — **τύλος** ξύλινο καρφί. — **διαβάλλομαι** περνῶ ἀνάμεσα. — **διαμπάζ** πέρα-πέρα. — **ζυνέχω** συγκρατῶ. — **ἐξεκύσαι** ἀπ' τὸ **λέγει**· **ἐξεκύω** τραβῶ ἔξω. — **ἰσχυρίζομαι** λέω μὲ βεβαιότητα. — **δ' οὖν** πάντως ὁμως (ἀπόδοση τοῦ **ὅπως μὲν**, πού προηγήθηκε). — **ἀπαλλάττομαι ἀπό τινος** ἀπομακρύνομαι ἀπὸ κάποιον. — **ὡς τοῦ λογίου** **ζυμβεβηκότος** μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ὁ χρησμός εἶχε ἐκπληρωθεῖ. — **καὶ γὰρ καὶ** **γιατί καί...** — **σέλας** ἀστραπή. — **ἐπισημαίνω** ἐπιβεβαιώνω. — **ἐπὶ τούτοις** ἐξαιτίας αὐτῶν. — **τοῖς φήνασι**, τοῦ **ρήματος φαίνω** φανερώνω.

Κεφάλαιο 4

7-8. Ἀριστοβούλω, ποιητ. αἵτ. (βλ. βιβλ. Α΄ προοίμιο). — **οἱ δέ** (=ἄλλοι πάλι) **λέγουσιν**, ἔνν. **νοσήσαι τὸν Ἀλέξανδρον**. — **ρίψαντα**, ἔνν. **ἑαυτὸν** (μτχ. αἰτιολ.). — **νήχομαι** κολυμπῶ. — **καύματι ἔχομαι** μὲ πιάνει ἡ ζέστη, ὑποφέρω ἀπὸ τῆς ζέστης. — **οἶα** (=ἄτε) μὲ αἰτιολ. μτχ. φανερώνει ὅτι ἡ αἰτιολογία εἶναι πραγματική: **οἶα ἀνισχουσῶν τῶν πηγῶν οἱ** ἐπειδὴ οἱ πηγές του ξεκινοῦν, ἐπειδὴ αὐτὸς πηγάζει. — **ἔχεσθαι** ὅτι ὑπέφερε ἀπὸ..., ὅτι τὸν ἔπιασαν (τὸ ἀπαρ. ἀπ' τὸ **λέγουσι**). — **ζυνόντα** φίλο, ἀκόλουθο. — **τὰ ἀμφὶ ἱατρικὴν** στὰ ἱατρικὰ ζητήματα. — **ἐς τὰ μάλιστα** **πιστεύομαι** μοῦ ἔχουν πολὺ μεγάλη ἐμπιστοσύνη. — **ἀδόκιμος** ἀσήμαντος, χωρὶς ὑπόληψη. — **καθῆραι**, ἀπ' τὸ **ἐθέλειν** (καὶ ἐκεῖνο ἀπ' τὸ **λέγουσι**)· **καθαίρω** **τινὰ φαρμάκῳ** δίνω σὲ κάποιον καθαρτικὸ φάρμακο. — **καὶ τὸν κελεύειν καθῆραι** καὶ (λένε ὅτι) παρακαλοῦσε (ὁ Ἀλέξ.) αὐτὸν (τὸν γιατρό Φιλ.) νὰ τοῦ δώσει καθαρτικὸ φάρμακο.

9-11. παρασκευάζειν, ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτηση ἀπ' τὸ **λέγουσι** καὶ συνεχίζεται ὡς τὸ τέλος τῆς § 11. — **ἡ κύλιξ** τὸ ποτήρι. — **ἀκούω**, μὲ ἀπαρ. =ἔχω πληροφορίες (ὅτι...). — **ὁμοῦ** συγχρόνως. — **ἐνδηλος γίγνομαι** φαίνομαι, γίνομαι φανερός. — **ὅτι καλῶς οἱ ἔχει τὰ τοῦ φαρμάκου** ὅτι καθόλου δὲν ἀνησυχοῦσε γιὰ τὸ φάρμακο. — **καὶ ἐς τὰ ἄλλα** καὶ γιὰ τὰ ἄλλα φάρμακα. — **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι· **ὅσα ἐπαγγέλλοιτο** ὅσα (φάρμακα)

θά ὑποσχόταν (νά τοῦ δώσει). — **ραῖζω** καλυτερεύω. — **ὅτι βέβαιος ἐς τὸ ἀνύποπτον τυγχάνει ὧν** ὅτι εἶχε ἐμπιστοσύνη στήν εἰλικρίνειά τους. — **ἐρωμένος** θαρραλέος.

/Ποιά ἀπ' τὰ ἀπαρέμματα τῶν § 9-11 ἔχουν ἐξάρτηση ἀπ' τὸ ρῆμα λέγουσι τῆς § 7; Ποιά συντακτικὴ θέσις ἔχει τὸ καθένα ἀπ' τὰ ὑπόλοιπα ἀπαρέμματα; Πῶς μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὸν Ἀλέξανδρο ἀπ' τὴ συμπεριφορά του πρὸς τὸ γιατρό του; Ποιά ἐντύπωση προκάλεσε στοὺς φίλους του;/

Κεφάλαιο 12

1-2. ὁ δὲ... ἐπῆλθεν ἐν τούτοις ἐπισκέφτηκε. — **λόγῳ ἐπικοσμῶ** πλέκω τὸ ἐγκώμιο. — **ὅσοις σ' αὐτοὺς ποῦ...** — **συγγιγνώσκω**=σύννοιδα ἀντιλαμβάνομαι. — **ζυμφωνούμενον** νὰ τὸ ἐπιβεβαιώνουν ὅλοι. — **χρημάτων ἐπιδόσει** μὲ χρηματικὴ ἀμοιβή. — **Σολεύς**, ὁ κάτοικος τῶν Σόλων· οἱ Σόλοι ἦταν ἀρχαία πόλη τῆς Κιλικίας. — **ἃ ἔτι ἐνδεᾶ ἦν** ὅσα ἀκόμη δὲν εἶχαν πληρωθεῖ. — **ἐκ τῶν ἐπιβληθέντων χρημάτων** ἀπ' τὸ χρηματικὸ πρόστιμο, ποὺ τοὺς εἶχε ἐπιβληθεῖ. — **ἀνῆκεν** χάρισε.

3-4. ὁ δὲ καὶ ἀκόμη αὐτός. — **ἐπανῆκεν**, ἐνν. στὸ στρατόπεδο. — **παρέρχομαι** μπαίνω. — **ἐξηρημένη ἦν αὐτῷ** τοῦ εἶχε δοθεῖ σὰν δῶρο διαλεχτό. — **πυθέσθαι**, τοῦ **πυνθάνομαι** ρωτῶ (τὸ ἀπαρεμφ. ἀπ' τὸ **λέγουσι**). — **αἵτινες** (= **τίνες**) γυναῖκες, ἐνν. **εἰσίν**. — **ἀνθ' ὅτου** γιὰ ποιοῦ λόγο. — **καί τινα ἐξαγγεῖλαι** καὶ (λένε) ὅτι κάποιος ἀποκρίθηκε. — **κάνδυσ** μανδύας. — **ὥς ἐπὶ τεθνεῶτι** νομίζοντας ὅτι ἔχει σκοτωθεῖ. — **ἀνομιώζω** θρηνῶ δυνατά.

5. **ἐντέλλομαι** παραγγέλλω. — **φράζω** λέω. — **θεραπεία βασιλική** βασιλικὴ ὑπηρεσία, ἀκολουθία. — **καὶ τὸν ἄλλον κόσμον** καὶ τὶς ἄλλες βασιλικὲς τιμές. — **ζυγχωρῶ** παραχωρῶ. — **οὐδὲ γενέσθαι οἱ** (= αὐτῷ) **τὸν πόλεμον** ὅτι αὐτὸς δὲν ἔκανε τὸν πόλεμο, ὅτι αὐτὸς δὲν πολέμησε. — **κατ' ἔχθραν** ἀπὸ (προσωπικὴ) ἔχθρα. — **ἀρχή** κυριαρχία. — **διαπεπολέμηται ἐννόμως** ἔχει γίνει ὁ πόλεμος νόμιμα. — **Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος** (βλ. βιβλ. Α', προοίμιο).

6-8. **λόγος** ἔχει λένε. — **ἐλθεῖν εἶσω** = εἰσελθεῖν (στὴ σκηνή, ὅπου βρισκόταν ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαρείου). — **ζὺν Ἵφαιστίωνι**, ἐπιστήθιος φί-

λος τοῦ Ἀλεξάνδρου, πού πήρε μέρος σ' ὅλες τίς ἐκστρατεῖες του καί πέθανε τὸ 324 π.Χ. — ἀμφιγνοῦ ἀμφιβάλλω. — ὅστις (=τις) αὐτοῖν (δυϊκός) ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δυό. — ἐστάλθαι, τοῦ στέλλομαι στολίζομαι. — μείζων ψηλότερος. — καταιδουμαί τινα καταντροπιάζομαι γιὰ κάτι. — διαμαρτία λάθος. — καί γάρ καί· γιατί ἐπίσης καί. — καί ἐκεῖνον εἶναι Ἀλέξανδρον· τί σημαίνουν αὐτά τὰ λόγια τοῦ Ἀλεξάνδρου γιὰ τὸν ἀγαπημένο του Ἡφαιστίωνα; — πάντη ἀπὸ κάθε ἀποψη, ὁλωσδιόλου. — ἀναγράφω ἐκθέτω, ἀναφέρω. — κατοίκτισις οἶκος. — πιθανός πιστευτός. — πιθανός δοκεῖ (προσωπ. συντ. ἀντὶ ἀπροσ.)=φαίνεται πιστευτό. — ὥς ἂν πράξας καί εἰπὼν ὅτι θὰ μπορούσε νὰ πράξει καί νὰ πεῖ. — καί ἐπὶ τῷδε καί γι' αὐτὸ ἀκόμη· (γιατί παινεύει τὸν Ἀλέξανδρο ἀκόμη καί γι' αὐτό;)

| Πῶς χαρακτηρίζετε τὴ διαταγὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ Δαρείου; Τί θὰ ἔκανε ὁ Δαρεῖος, ἂν ἦταν στὴ θέση τοῦ Ἀλεξάνδρου;|

Κεφάλαιο 14

1-3. ἐν Μαράθῳ, μεγάλη καί πλούσια πόλη τῆς Φοινίκης (βλ. γεωγρ. χάρτη). — ἀπὸ γλώσσης προφορικά. — πρὸς Ἀρταξέρξη, πρόκειται γιὰ τὸν Ἀρταξέρξη πού ἐπονομαζόταν Ὡχος καί ἦταν βασιλιάς τῶν Περσῶν ἀπ' τὸ 362 ὡς τὸ 339 π. Χ. Μετὰ τὴ δολοφονία του ἀπ' τὸν Βαγῶα, Αἰγύπτιο αὐλικό, ἔγινε βασιλιάς ὁ νεαρός γιός του Ἀρσης· καί αὐτὸν ὁμως τὸν δολοφόνησε ὁ Βαγῶας καί τὸν διαδέχτηκε ὁ Δαρεῖος, πού ἐπονομαζόταν Κοδομανός. — Φίλιππος ἀδικίας... ἤρξε, γιατί τὸ 336 π.Χ. ἔστειλε τὸν Ἀττάλο καί τὸν Παρμενίωνα στὴν Ἀσία, γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει τίς ἐκεῖ ἐλληνικὲς πόλεις ἀπ' τοὺς Πέρσες. — οὐδὲν ἄχαρι κανένα δυσάρεστο. — ἐξ οὗ δέ (ἐνν. χρόνου) καί ἀφότου. — ἐς βεβαίωσιν γιὰ νὰ διαβεβαιώσει. — ἀμύνω ὑπερασπίζομαι. — ἀνασφῶ διασώζω. — θεῶν τῷ = θεῶν τινι σέ κάποιον θεό. — ὑπὲρ τούτων γιὰ νὰ γίνουν αὐτά. — τὰ πιστὰ οἱ ἐπίσημες (ἐνορκες) διαβεβαιώσεις. — ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ἐκ μέρους τοῦ Ἀλεξάνδρου.

4-6. ἀντιγράφω ἀπαντῶ μὲ ἐπιστολή. — οὐδὲν προηδικημένοι χωρὶς πρὶν νὰ ἔχουν καθόλου ἀδικηθεῖ. — ὑπαρζάντων, ἐνν. τῆς ἐχθρας· ὑπάρχω κάνω τὴν ἀρχή. — Περίνθιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Περίνθου· ἡ Πέρινθος ἦταν πόλη τῆς Θράκης στὴν Προποντίδα, πού τὴν βοήθησαν οἱ Πέρσες, ὅταν, τὸ 341 π.Χ., τὴν πολιορκήσε ὁ Φίλιππος. — Ὡχος, ὁ Ἀρταξέρξης (βλ. § 2). — ὑμεῖς συνετάξατε ἐσεῖς ὀργανώσατε, (ὁ Ἀλέξανδρος πι-

στεύει πώς τη δολοφονία του Φιλίππου, που τον σκότωσε το 336 π.Χ. στις Αίγες Ένας απ' τους σωματοφύλακές του, ο Πausανίας, την είχαν οργανώσει οι Πέρσες). — **κομπάζω** διακηρύττω καμαρώνοντας. — **Βαγώας**, ο Αιγύπτιος αυλικός που δολοφόνησε τον Άρταξέρξη, τον Ώχο, έπειτα, τον Άρση και ανέβασε στο θρόνο τον φίλο του Δαρείο (βλ. § 2). — **οὐκ ἐπιτήδεια** έχθρικά.

7-9. **τῶν θεῶν μοι δόντων** που οι θεοί μου έδωσαν, κατά θεϊκή παραχώρηση. — **ἦκε**, προστ. του ἦκω. — **ἄχαρι**, βλ. § 2. — **τὰ πιστά**, βλ. § 3. — **ἐξ ἴσου** σάν ἴσος πρὸς ἴσο. — **ἐπιστέλλω** στέλνω επιστολή, γράφω. — **εἶ του** (= **τινος**) **δέη** ἂν χρειάζεσαι κάτι. — **οὐ** δπου.

Κεφάλαιο 25

1. **ζυνέχομαι ἔν τινι** ἀπασχολοῦμαι μὲ κάτι. — **ἀπαγγέλλω** ἀνακοινώνω. — **τάλαντον**, ὄχι νόμισμα, ἀλλὰ χρηματικό ποσὸ ἴσο μὲ 6.000 ἀττικές δραχμές. — **ἄγομαι γυναῖκα** παντρεύομαι.

2. **ξύλλογος** συνέλευση. — **ὅτι αὐτὸς ἂν κτλ.**, ἡ σειρά: **ὅτι αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὧν ἡγάπησεν ἂν μηκέτι τὸ πρόσω κινδυνεύειν καταλύσας τὸν πόλεμον ἐπὶ τούτοις.** — **ἐπὶ τούτοις μ'** αὐτοὺς τοὺς δρους. — **ἀγαπῶ** εἶμαι εὐχαριστημένος. — **καταλύω** τελειώνω. — **τὸ πρόσω** ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς, στὸ ἐξῆς.

3. **εὐρέσθαι=λαβεῖν.** — **τι...** **φιλόανθρωπον** κάποια ἀπόδειξη τῆς φιλανθρωπίας του (τῆς καλοσύνης του). — **ξύμβασις** συμφωνία. — **ἀπογιγνώσκω τι** ἀπελπισμένος παρατῶ κάτι, ἐγκαταλείπω.

/Πὼς χαρακτηρίζουμε τὸν Δαρεῖο, τὸν Παρμενίωνα καὶ τὸν Ἀλέξανδρο ἀπ' τὰ παραπάνω;!

BIBΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Κεφάλαιο 1

1-2. στέλλομαι ἐπὶ τινα πορεύομαι ἐναντίον κάποιου. — **ἵνα** περ ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου. — **τὸ πρῶτον ὠρμήθη** (ἐνν. **στέλλεσθαι**) ἀρχικὰ σκέφτηκε νὰ πορευτεῖ. — **Γάζα**, ὄχυρὴ πόλη τῆς Παλαιστίνης, ποὺ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν εἶχε κυριεύσει μὲ πολιορκία. — **ἐς Πηλοῦσιον**, ὄχυρὴ πόλη στὸ ΒΔ ἄκρο τοῦ Νείλου· ἡ θέση της τὴν ἔκανε νὰ θεωρεῖται τὸ κλειδί τῆς Αἰγύπτου. — **ὁ ναυτικός στόλος** (ἐλληνικὸς καὶ συμμαχικὸς) ποῦ, μὲ διοικητὴ τὸν Ἑφαιστίωνα, εἶχε ξεκινήσει ἀπ' τὴ Φοινίκη καὶ κατευθυνόταν ὁλόκληρος πλέοντας πρὸς τὴν Αἴγυπτο. — **ὀρμέω-ω** ἀγκυροβολῶ. — **πεπυσμένος**, τοῦ **πυνθάνομαι** (μὲ κτγρμ. μτχ. ἢ μὲ εἰδ. πρότ.) πληροφοροῦμαι. — **ἐχόμενα**, ἀπ' τὸ **ἑπεπυσμένος**. — **δυνάμεως** στρατοῦ.

3-4. φυλακὴ φρουρά. — **ἀναπλέω κατὰ τὸν ποταμὸν** πλέω ἀντίθετα πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ (δηλ. ἀπὸ τὶς ἐκβολὲς πρὸς τὶς πηγὲς τοῦ Νείλου). — **ἔστ' ἐπὶ Μέμφιν** ὡς τὴ Μέμφιδα· ἡ πόλη αὐτὴ βρισκόταν κοντὰ στὴ δυτικὴ ὄχθη τοῦ Νείλου καὶ ἦταν παλιὰ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, ποὺ τὴν εἶχε χτίσει ὁ **Μῆν**, ὁ πρῶτος Φαραώ. — **Ἡλιούπολις** ἀρχαία πόλη τῆς Κάτω Αἰγύπτου ἀνάμεσα στὸν Νεῖλο καὶ τὰ Ἀραβικὰ ὄρη· ἦταν πόλη ἱερατικὴ μὲ περίφημο ναὸ τοῦ θεοῦ **Rā** (Ἡλίου). — **ἐνδιδόντων τῶν ἐνοικούντων** ποὺ οἱ κάτοικοί τους τὰ παραδίδανε μόνοι τους. — **τῷ Ἀπίδι**, ὁ Ἄπις ἦταν ἱερὸς ταῦρος, ποὺ τὸν λάτρευαν σὰν θεὸ στὴν Αἴγυπτο καὶ ἰδιαίτερα στὴ Μέμφιδα, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ναὸς του (**Ἀπίειον**)· τὸν παρίσταναν μὲ τὸ δίσκο τοῦ ἡλίου ἀνάμεσα στὰ κέρατα. — **οἱ ἀμφὶ ταῦτα** ποὺ καταγίνονταν μ' αὐτὰ (δηλ. τὰ διάφορα εἶδη τοῦ γυμνικοῦ καὶ μουσικοῦ ἀγῶνα). — **δοκιμῶτατοι οἱ πιὸ ἱκανοί.** — **καταπλέω κατὰ τὸν ποταμὸν** πλέω κατὰ τὴν κατεύθυνση τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ (ἀπ' τὶς πηγὲς πρὸς τὶς ἐκβολές).

5. ἐς Κάνωβον, ἀρχαία πόλη τῆς Αἰγύπτου στὸ δυτικότερο στόμιο τοῦ Νείλου, ὅπου ὑπῆρχε περίφημο Ἀσκληπιεῖο ἀφιερωμένο στὸ θεὸ Σάραπη (βλ. γεωγρ. χάρτη). — **Μαρία** λίμνη ἢ **Μαρεῶτις**, στὴν κάτω Αἴγυπτο κοντὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια. — **τὰ σημεῖα τῇ πόλει ἔθηκε** χάραξε τὸ σχέδιο τῆς πόλης (τὴν ἐκτέλεση τοῦ σχεδίου ἀνέλαβε ὁ περίφημος ἀρχιτέκτονας Δεινοκράτης). — **ἵνα** ὅπου. — **δείμασθαι**, τοῦ **δέμω** (ὁ ἐνεστ. σπάνιος) χτίζω

(οἰκο-δόμος). — ὅσα πόσα. — ὦντινων ποιῶν. — Ἰοῖς, μεγάλη θεά τῶν Αἰγυπτίων, ἀντίστοιχη μὲ τὴ Δήμητρα τῶν Ἑλλήνων. — **καὶ τὸ τεῖχος ἢ περιβεβληθῆαι** (ἐνν. ἔδει) καὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ χτιστεῖ τὸ τεῖχος γύρω ἀπ' τὴν πόλη.

[Γιατὶ ὁ Ἀλέξανδρος διάλεξε αὐτὴ τὴ θέση, γιὰ νὰ χτίσει τὴν Ἀλεξάνδρεια;]

ΒΙΒΑΙΟ ΕΚΤΟ

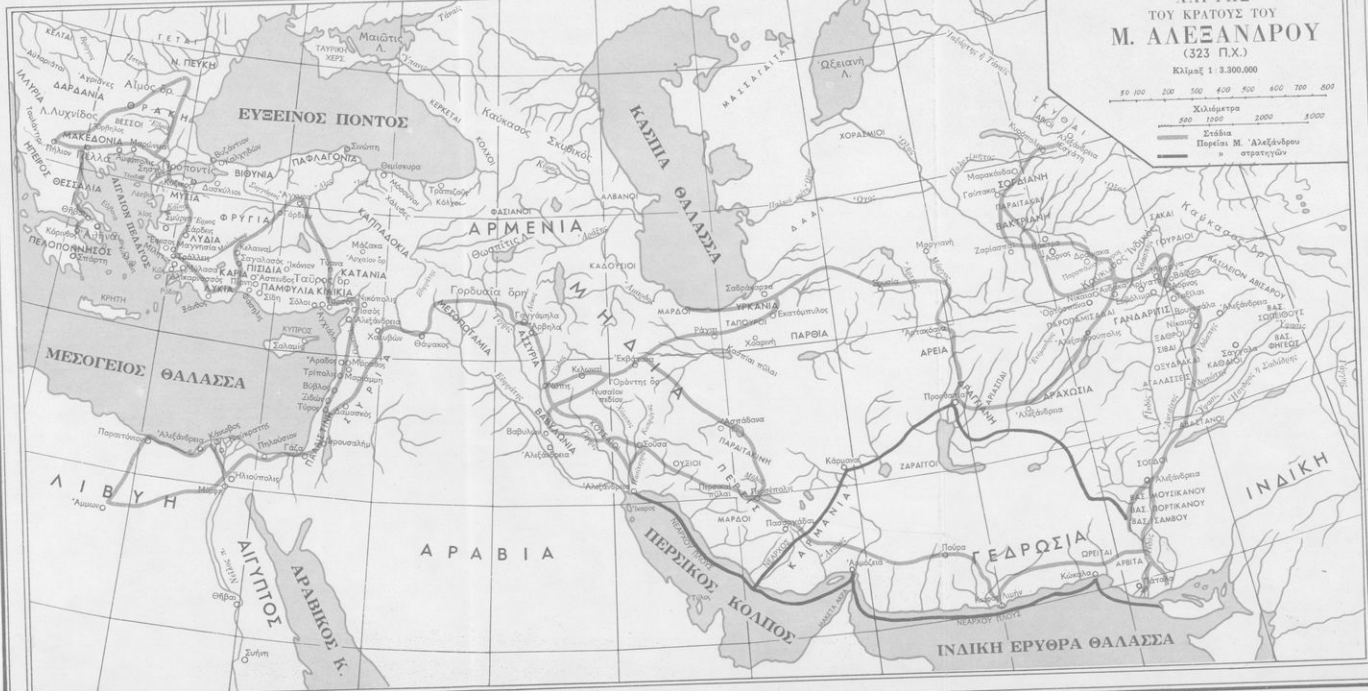
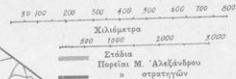
Κεφάλαιο 23

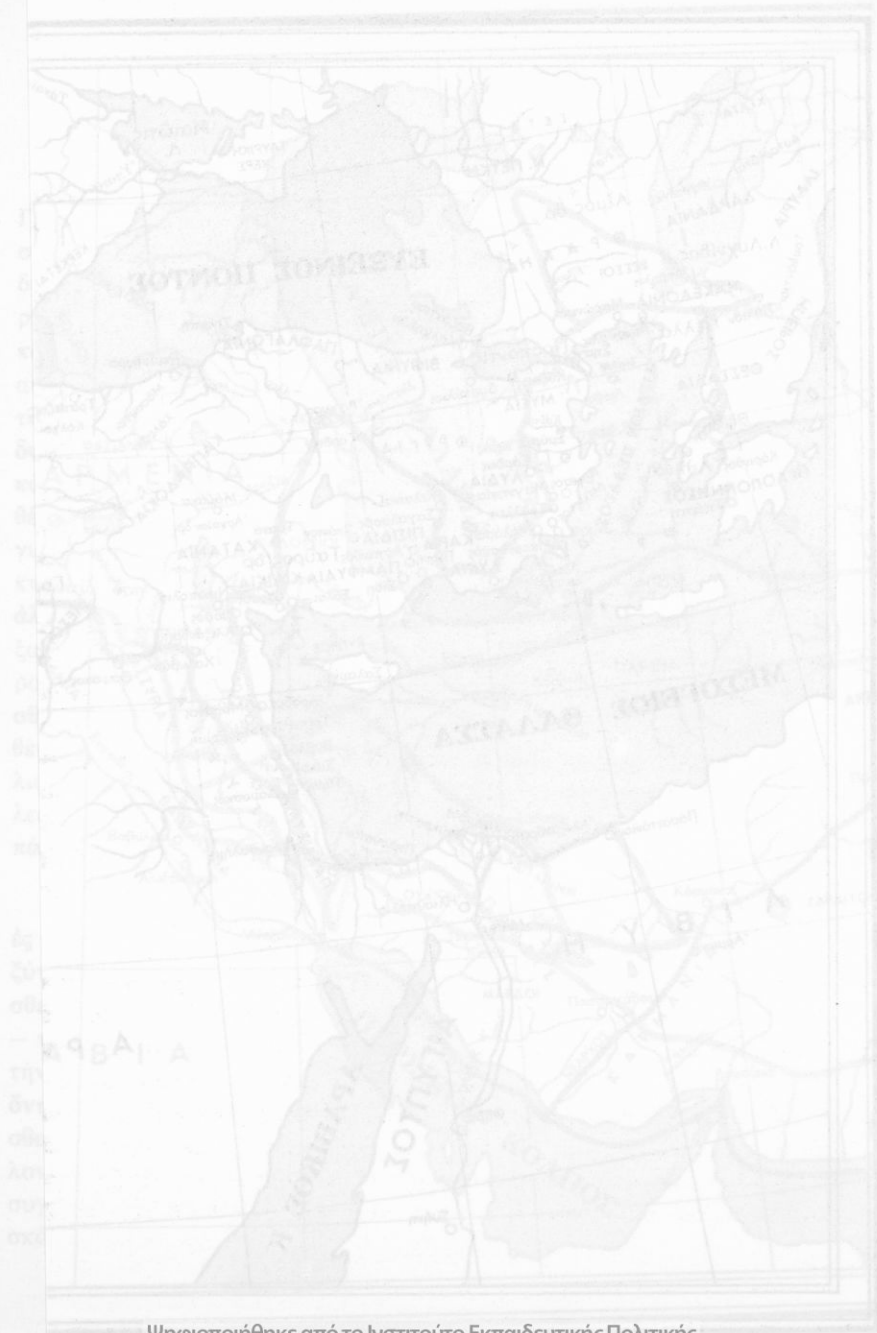
1-2. διὰ τῆς Γαδρωσῶν χώρας· οἱ Γαδρωσοὶ κατοικοῦσαν στῇ Γαδρωσίᾳ ἢ Γεδρωσίᾳ, χώρα τοῦ ἀρχαίου περσικοῦ κράτους, ὅπου βρίσκεται τὸ σημερινὸ Βελουχιστάν (βλ. γεωγρ. χάρτη). — **χαλεπὴ** δυσκολοδιάβατη. — **τῶν τ' ἄλλων** κι ἀνάμεσα στὰ ἄλλα. — **πολλαχοῦ** σὲ πολλὰ μέρη τῆς χώρας. — **τὴν πολλὴν** (ἐνν. ὁδὸν) πολὺ δρόμο. — **καὶ προσωτέρω** καὶ μάλιστα πολὺ μακριά. — **ἐπεὶ**, ἐδῶ = ἂν καί. — **αὐτῷ γ' ἐν σπουδῇ** ἦν αὐτὸς βέβαια ἐπιζητοῦσε, λαχταροῦσε. — **ἐλθεῖν τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν** τῆς χώρας νὰ περάσει ἀπ' τὴν παραθαλάσσια περιοχὴ. — **ὅσα ἐν παρόδῳ** δυνατὰ γένοιτο ὅσο τουλάχιστον διαβαίνοντας θὰ μπορούσε. — **τῷ ναυτικῷ παρασκευάσαι** νὰ φροντίσει γιὰ τὸ ναυτικό του. — **ὀρύξαντας, ἐπιμεληθέντας**, μτχ. τροπ. — **ἀγορᾶς** γιὰ τὴν προμήθεια τροφίμων. — **ἡ ὁρμου** ἡ γιὰ τόπο κατάλληλο γι' ἀγκυροβόλημα (γιὰ τὸ στόλο του, πού εἶχε ἀνάγκη ν' ἀγκυροβολήσει κάπου, γιὰ νὰ προμηθευτεῖ νερὸ καὶ τροφίμα). — **ἀλλ' ἦν γὰρ ἔρημα** ἀλλ' ἐπειδὴ ἦταν ἔρημα. — **ὁ δὲ** γι' αὐτὸ αὐτὸς (ὁ Ἀλέξανδρος). — **κατασκοποῦμαι** ἀνιχνεύω, ἐρευνῶ. — **ταύτῃ** σ' αὐτὸ τὸ μέρος. — **καταλαμβάνω** βρίσκω. — **πνιγνρὸς** στενόχωρος, μικρός. — **πεποιῆσθαι** (μέσο) ὅτι ἔχουν κατασκευάσει (τὸ ἀπαρ. ἀπ' τὸ ἀπήγγειλεν). — **ζυνθέντας τὰς κόγχας** ἔχοντας συναρμολογήσει θαλασσινὰ ὄστρακα, κοχύλια. — **διαχρῶμαι** ἔχω γιὰ χρῆση. — **διαμάομαι-ῶμαι** σκαλίζω, ἀνασκαλεύω. — **τὸν κάχληκα** τὰ χαλίκια (τῆς παραλίας). — **χαλεπῶς** μὲ κόπο. — **πάντῃ** ὁλωσδιόλου, ὁλότελα.

4-6. ἵνα ὅπου. — **σημαίνομαι** σφραγίζω. — **λιμὸς** πείνα (ἐνῶ λοιμός;). — **ἐς τοσόνδε** τόσο πολὺ. — **πρὸς τοῦ κακοῦ** ἀπ' τὴν ἀνάγκη. — **ὥς (= ὥστε)...** **ζὺν λογισμῷ** ἔδοξε **σφισιν** ὥστε συνειδητὰ πῆραν τὴν ἀπόφαση. — **ἐμπροσθεν ποιήσασθαι** νὰ θεωρήσουν σπουδαιότερο, νὰ λογαριάσουν πιὸ πολὺ. — **τὸν πρόδηλον καὶ παρόντα ἤδη ὄλεθρον** τὸν ὁλοφάνερο κίνδυνο (ἀπ' τὴν πείνα), πού ἦταν κιόλας κοντὰ τους. — **τοῦ ἀφανοῦς τε καὶ πρόσω** **ἔτι ὄντος** ἐκ τοῦ βασιλέως κινδύνου (γεν. συγκρ. ἀπ' τὸ ἐμπροσθεν ποιήσασθαι) ἀπ' τὸν ἀόριστο κίνδυνο, πού διέτρεχαν ἀπ' τὸ βασιλιά (δηλ. τὴ μελλοντικὴ τους τιμωρία) καὶ πού ἦταν ἀκόμη μακριὰ τους. — **ζυγγιγνώσκω** συγχωρῶ. — **Καλλατιανόν**, ἀπὸ μιᾶ πόλη πού λεγόταν **Κάλλατις** καὶ βρισκόταν στῇ Θράκῃ κοντὰ στὸν Εὐξείνιο Πόντο. — **τὰς βαλάνους** τῶν φοι-

ΧΑΡΤΗΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ
Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
(323 Π.Χ.)

Κλίμακx 1 : 3.300.000

νίκων τοὺς καρποὺς ἀπ' τὶς φοινικιές, χουρμάδες. — **ἐς ἀγοράν** γιὰ νὰ τὰ πουλοῦν.

Κεφάλαιο 24

1-3. τὰ βασίλεια τὰ ἀνάκτορα. — **ἵναπερ** ὅπου ἀκριβῶς. — **ἐξ ὧρων ὀρμηθεὶς** ἀφότου ξεκίνησε ἀπ' τὴ χώρα τῶν ὧρων (πού βρισκόταν στὴν Ἰνδική, κοντὰ στὴ βόρεια παραλία τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας καὶ πού οἱ κάτοικοί της ὀνομάζονταν Ὠρεῖτες). — **οὐδὲ τὰ ζύμπαντα...** **πόνους** διὸ οὕτε ὅλες μαζί οἱ ταλαιπωρίες, πού τράβηξε ὁ στρατός του στὴν Ἀσία, μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ βάσανα πού πέρασε ἐδῶ (δηλ. στὴ Γαδρωσία). — **οὐ μὴν...** **ἐλθεῖν** (ἀπ' τὸ **λέγουσιν**) ἀλλ' ὁμως (λενε διὸ) δὲν ἦρθε. — **ἀγνοήσαντα, ἀκούσαντα**, αἰτιολ. μτχ. — **τὴν χαλεπότητα** τὶς δυσκολίες. — **ταύτη** ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο. — **ὅτι μὴ = εἰ μὴ**. — **Σεμίραμις**, ἡ γνωστὴ βασίλισσα τῆς Ἀσσυρίας, πού ἐπιχείρησε μεγάλες ἐκστρατεῖες καὶ κατασκεύασε ἀθάνατα τεχνικὰ ἔργα· ἦταν σύζυγος καὶ διάδοχος τοῦ βασιλιᾶ Νίνου, πού ἱδρυσε τὴ Νινευί. — **ἐξ Ἰνδῶν** ἀπ' τὴν Ἰνδική, πού ἐναντίον της εἶχε ἐκστρατεύσει ἡ Σεμίραμις). — **Κῦρον, ὁ Κῦρος ὁ μέγας** ἡ **πρεσβύτερος**, γιὸς τοῦ Καμβύση καὶ τῆς Μανδάνης, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Περσικοῦ κράτους (550-529 π.Χ.). — **φθάσαι... ἀπολέσαντα** (ἀπ' τὸ **λέγουσιν**) διὸ πρωτύτερα ἔχασε. — **ἔρις ἄμιλλα**. — **καὶ ἅμα ὥς...** **ἐκπορίζεσθαι** καὶ συγχρόνως γιὰ νὰ προμηθεύει. — **Νέαρχος**, ὁ περίφημος ναύαρχος τοῦ μακεδονικοῦ στόλου, πού τὸ 326 ἐπλευσε στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανὸ καί, ἀφοῦ παρέπλευσε τὴ Γαδρωσία, τὴν Καρμανία καὶ τὴν Περσία, ἔφτασε στὰ Σοῦσα· αὐτὸς ἦταν καὶ ἱστορικὸς συγγραφέας καὶ περιέγραψε τὸ μεγάλο θαλασσινὸ του ταξίδι στὸ ἔργο του «Τὰ ἀμφὶ τῷ παράπλῳ»· ἐπίσης ἔγραψε καὶ ἱστορία «Υπὲρ Ἀλεξάνδρου»· τὶς δυὸ αὐτὲς συγγραφές του, πού δὲν σώθηκαν, εἶχε σὰν πηγές τῆς ἱστορίας του ὁ Ἀρριανός.

4-6. διαφθεῖραι, ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτηση ἀπ' τὸ **λέγουσιν**, πού συνεχίζεται ὡς τὸ τέλος τῆς § 5. — **διαφθείρω** καταστρέφω. — **τὸ ἐπιφλέγον καῦμα** ὁ φλογερὸς καύσωνας. — **πρὸς τοῦ βάθους** ἀπ' τὸ βάθος. — καὶ γὰρ καὶ γιατί ἀκόμη καί. — **νεναγμένης**, τοῦ ρ. **νάσσομαι** στοιβάζομαι. — **ἀλλ' οἷας δέχεσθαι καθάπερ ἐς πηλὸν ἢ ἔτι μᾶλλον ἐς χιόνα ἀπάτητον ἐπιβαίνοντος** ἀλλὰ (ἡ ἄμμος) ἦταν τέτοια, ὥστε (οἱ στρατιῶτες) πατώντας πάνω της νὰ βουλιάζουν, σὰν νὰ πατοῦσαν σὲ λάσπη ἢ μᾶλλον σὲ ἀπάτητο χιόνι. — **ἐν ταῖς προσβάσεσι τε καὶ καταβαίνοντας** ὅταν ἀνέβαιναν καὶ ὀ-

ταν κατέβαιναν. — **τῷ ἀνωμάλῳ... καὶ οὐ βεβαίῳ** (δοτ. τῆς αἰτίας) ἐπειδὴ ἦταν ἀνώματος ὁ δρόμος κι ἐπικίνδυνος. — **οὐ ζυμμέτρους** δυσανάλογες (σὲ μέγεθος). — **μᾶλλον τι** ἀκόμη περισσότερο (ἀπὸ ἄλλοτε). — **ἄγω πρὸς ἀνάγκην** ἀναγκάζω. — **ὁπότε** ἔλθοιεν κάθε φορά πού ἔρχονταν, ἔφταναν. — **τῆς νυκτὸς ἐπελθόντες τὴν ὁδὸν** ἔχοντας περάσει τὸ δρόμο τὴ νύχτα. — **εἰ ὁδοιποροῦντες** ἔτι ἐγκαταληφθεῖεν (τοῦ **ἐγκαταλαμβάνομαι**) ἂν ὁ καύσωνας τοὺς ἐπιανε. ἐνῶ ἀκόμη προχωροῦσαν. — **ἐνταῦθα ἂν ἐταλαιπώρου** τότε ταλαιπωροῦνταν. — **δίψει ζυνεχόμενοι** ἐπειδὴ τοὺς ἐπιανε δίψα.

Κεφάλαιο 25

1. ὁ φθόρος ἢ φθορά. — **ζυνιόντες**, τοῦ **ζυνέρχομαι** (ὑποκ. οἱ στρατιῶτες). — **τὰ κρέα ἐσιτοῦντο** ἔτρωγαν τὰ κρέατα (ἀπὸ τ' ἄλογα καὶ τὰ μούλάρια, πού ἐσφαζαν). — **δίψει ἀποθανεῖν αὐτοὺς** ὅτι πέθαναν (τὰ ζῶα πού εἶχαν σφάζει) ἀπ' τὴ δίψα. — **ἀτρέκεια ἢ ἀλήθεια** (ἀτρεκῆς ἀληθινός· ἀπ' τὸ στερ. **α** καὶ τὸ **θ**. **τρεπ- τρέπω**). — **ὑπὸ τε τοῦ πόνου... καὶ ὅτι** καὶ ἐξαιτίας τοῦ κόπου καὶ ἐπειδὴ... — **ἐλελήθει** τοῦ **λανθάνω** ξεφεύγω ἀπ' τὴν προσοχή. — **ἴασις** γιатρεία (**ἰάομαι - ὦμαι, ἱατρός**).

[Δηλαδή πῶς φερόταν σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὁ Ἀλέξανδρος καὶ γιατί;]

2-3. οὐκουν... ἔτι ἦν λοιπὸν δὲν μπορούσαν πιά. — **εὐμαρῶς** εὐκολα. — **ἀπόρους οὐσας αὐτοῖς...** ἄγεσθαι γιατί τοὺς ἦταν ἀδύνατο νὰ τίς κινήσουν. — **ἀλλὰ τὰς εὐπορωτάτας τοῖς ζεύγεσιν** ἀλλὰ ἐκείνους (τοὺς δρόμους), πού ἦταν οἱ πιὸ κατάλληλοι γιὰ τὰ ζεμένα ζῶα. — **οἱ μένοντες θεραπεύοντες = οἱ θεραπεύοντες μένοντες** ἐκεῖνοι πού μπορούσαν μένοντας ἐκεῖ νὰ τοὺς περιποιηθοῦν. — **ὁ στόλος ἢ πορεία.** — **ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ παντὸς προθύμῳ** μέσα στὴ φροντίδα γιὰ τὸ σύνολο. — **τὸ καθ' ἑκάστους** ζὺν ἀνάγκη οἱ ἰδιαίτερες ἀνάγκες τοῦ καθενός. — **οἱ ὕπνῳ κάτοχοι** αὐτοὶ πού τοὺς ἐπιανε ὁ ὕπνος. — **οἷα (= ἄτε) δὴ ... ποιοῦμενοι** ἐπειδὴ φυσικὰ ἔκαναν. — **ἐξανίσταμαι** σηκώνομαι (ἀπ' τὸν ὕπνο). — **ἐφομαρτῶ** παρακολουθῶ. — **ἐκπίπτω** χάνω τὸ δρόμο, ξεστρατίζω.

4-5. ζυνηνέχθη συνέβη (τοῦ ρ. **ζυμφέρομαι**). — **γάρ**, διασαφητικός. — **ὔεται** ἔχει βροχές. — **ὔεται ἡ Γαδρωσίῳ γῇ** βρέχει στὴ χώρα τῶν Γαδρωσίων. — **ὑπ' ἀνέμων τῶν ἐτησίων** ἐξαιτίας τῶν μετεωρῶν· **ἐτήσιοι ἄνεμοι** ἢ **ἐτησίοι** εἶναι οἱ περιοδικοὶ ἄνεμοι, πού φυσοῦν ὀρισμένες ἐποχές. — **ἵνα περ** ὅπου ἀκριβῶς. — **προσφέρονται...** ἐκ τοῦ πνεύματος φέρνει, σπρώχνει

ὁ ἄνεμος (τὰ σύννεφα). — **ἀναχέονται** διαλύονται (σὲ βροχή). — **αὐλίζομαι** στρατοπεδεύω. — **ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτός** τὴν ὥρα τῆς δευτέρας νυχτερινῆς φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διαιροῦσαν τὸ διάστημα τῆς νύχτας σὲ 3 τετράωρες φυλακές, ἐνῶ οἱ Ῥωμαῖοι, πού ἔχει ὑπόψη τοῦ ὁ Ἀρριανός, σὲ 4 τρίωρες (6-9 μ.μ. 9-12 μ.μ. κτλ.). — **ἀφανῶν τῇ στρατιᾷ γενομένων τῶν ὄμβρων** χωρὶς ὁ στρατὸς νὰ πάρει εἰδηση τῇ βροχῇ. — **τοσοῦτω ἐπῆλθε** (ἐνν. **τὸ στρατόπεδον**) **τῷ ὕδατι** τόσο πολὺ πλημμύρισε τὸ στρατόπεδο ἀπ' τὰ νερά. — **ὥς... διαφθεῖραι** ὥστε νὰ παρασύρει. — **μόλις καὶ χαλεπῶς** μόλις καὶ μετὰ βίας.

6. **ἐκ καύματος τε καὶ δίψους** ἔπειτα ἀπὸ τόσο καύσιονα καὶ δίψα. — **ὁπότε... ἐπιτύχοιεν** κάθε φορὰ πού ἐβρισκαν. — **σταδίους**, τὸ στάδιο (πληθ. **τὰ στάδια** καὶ οἱ **στάδιοι**) ἦταν μονάδα μήκους, ἴση μὲ 184, 87μ.· τὸ διαιροῦσαν σὲ 6 πλῆθρα καὶ κάθε πλῆθρο σὲ 100 πόδια. — **ῥσον... μάλιστα** περὶπου, πάνω-κάτω. — **ἀκράτωρ** ἀσυγκράτητος.

Κεφάλαιο 26

1-3. **ἔργον καλὸν εἶπερ τι ἄλλο** ὡραία πράξη (τοῦ Ἀλεξάνδρου) ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη. — **οὐκ ἔδοξε μοι ἀφανίσαι** δὲ θεώρησα σωστὸ νὰ παραλείψω. — **ἐν Παραπαμισάδαις**, στὴ χώρα τῶν Παραπαμισαδῶν· αὐτοὶ ἦταν λαός, πού κατοικοῦσε κοντὰ στοῦ βουνό Παραπάμισο (ἡ Ἰνδικὸ Καύκασο), στὰ νότια τῆς Βακτριανῆς (βλ. γεωγρ. χάρτη). — **μετεξέτεροι** μερικοὶ ἄλλοι (συγγραφεῖς). — **ιέναι** (ἀπ' τὸ **λέγουσι οἱ συγγραφεῖς**, πού ἐννοεῖται) ὅτι ὁ στρατὸς προχωροῦσε. — **ὅτι** (αἰτιολ.) **ἐχρῆν ἐξανύσαι** (ἐνν. **τὴν ὁδόν**) νὰ διανύσει τὸ δρόμο, νὰ φτάσει. — **τὸ δὲ** καὶ αὐτὸ (τὸ νερό). — **πρόσθεν** μακριά. — **καὶ αὐτὸν τ' Ἀλέξανδρον...** ἡγεῖσθαι καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος προπορευόταν (ἀπ' τοὺς στρατιῶτες). — **οἷάπερ φιλεῖ** (γίγνεσθαι) ἐν τῷ τοιῷδε ὅπως βέβαια γίνεται συνήθως σὲ τέτοιες περιπτώσεις. — **ὀλίγος καὶ φαῦλος** μικρὸς καὶ ἀσήμαντος. — **ἡ πῖδαξ** πηγὴ νεροῦ. — **σπουδῇ ιέναι**, ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτηση ἀπ' τὸ **λέγουσιν** (πού ἐνν.) ὥς τὸ τέλος τῆς § 3. — **πελάζω** πλησιάζω. — **ἐν ὧσι πάντων** μπροστὰ σ' ὅλους. — **ἐκχέαι**, ἀπαρ. ἀορ. τοῦ **ἐκχέω** χύνω. — **ἐπιπρώνυμαι** παίρνω κουράγιο. — **εἰκάζω** θεωρῶ, ὑποθέτω. — **πότον γενέσθαι πᾶσιν** ὅτι τὸ ἡπιαν ὅλοι. — **ἐς καρτερίαν τε καὶ ἄμα στρατηγίαν** καὶ γιὰ τὴν καρτερικότητα καὶ συγχρόνως γιὰ τὴ στρατηγικὴ σύνεση. — **Ἀλεξάνδρου**, ἡ γενικὴ ἐξαρτημένη ἀπ' τὸ: **τοῦτο τὸ ἔργον**.

4-5. Ξυνηνέχθη (δὲς καὶ κεφ. 25, § 4). — **γάρ**, διασαφητικός. — **τελευτῶντες**, ἐπιρρ. — **οὐ γὰρ εἶναι** (ἀπ' τὸ **ἔφασκον**) ... **ὅτῳ τεκμηριώσονται** γιατί δὲν ὑπῆρχε τίποτε, ποὺ νὰ τοὺς κάνει ν' ἀναγνωρίσουν (**τεκμηριοῦμαι** καὶ **τεκμαίρομαι** κρίνω ἀπὸ κάποια σημάδια, συμπεραίνω). — **νενημένη** ἐπισωρευμένη (τοῦ ρ. **νέομαι** ἐπισωρεύομαι). — **οὐν** βέβαια. — **ἀνίσταμαι** ὑψώνομαι. — **γήλοφος βέβαιος** σταθερὸς ἀμμόλοφος. — **οὐδὲ... μεμελετῆσθαι** σφισι **τὰς πορείας** οὔτε εἶχαν μελετῆσει αὐτοὶ (δηλ. οἱ ὁδηγοὶ) τίς πορεῖες, οὔτε εἶχαν ἐξασκηθεῖ νὰ κανονίζουν τίς πορεῖες (τὸ ἀπαρ. **μεμελετῆσθαι** ἀπ' τὸ **ἔφασκον**). — **πρὸς τὰ ἄστρα ἢ πρὸς τὸν ἥλιον** ἔχοντας γιὰ ὁδηγὸ τ' ἀστέρια ἢ τὸν ἥλιο. — **καθάπερ τοῖς ναύταις** (ἐνν. **μεμελέτῃται**) ὅπως τὰ ἔχουν μελετῆσει οἱ ναῦτες, ὅπως οἱ ναῦτες εἶναι ἐξασκημένοι νὰ κανονίζουν τὴν πορεία. — **πρὸς τῶν ἄρκτων** κτλ., ἡ σειρά: **τοῖς μὲν Φοίνιξι** (ναύταις) **πρὸς τὴν ὀλίγην τῶν ἄρκτων, τοῖς δ' ἄλλοις ἀνθρώποις πρὸς τὴν μείζονα** οἱ Φοῖνικες ἔχοντας γιὰ ὁδηγὸ τὴ μικρὴ ἄρκτο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὴ μεγάλη. — **ξυνέντα**, τοῦ **ξυνίμι** ἐννοῶ. — **ἅμα οἱ** μαζί του. — **ἀφιππῶμαι** ἀπομακρύνομαι πάνω στ' ἄλλογο. — **διαμησάμενον** τοῦ **διαμάομαι-ῶμαι** ἀνασκαλεύω. — **ὁ κάχληξ** τὰ χαλίκια. — **καὶ οὕτω μετελθεῖν** (ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτηση ἀπ' τὸ **ἔφασκον**) καὶ ὅτι ἔτσι ἀκολούθησε ἐκεῖ. — **ἡ ἡῶν** (γεν. **τῆς ἡιόνος**) ἡ ἀκτὴ, ἡ παραλία (ἀττ. **ῆών**). — **ἐνθεν** ἐπειτα. — **ἐπὶ τῆς μεσογαίας** στὰ μεσόγεια, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. — **ποιοῦμαι τὸν στόλον** πορεύομαι.

/Ποιὲς πράξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀξίζει νὰ τονίσουμε ἰδιαίτερα κατὰ τὴν πορεία του μέσα ἀπ' τὴν ἔρημο τῆς Γαδρωσίας;/

(Κεφάλαιο 29)

4. ἡ παρανομία ἡ ἀσέβεια (ποὺ ἀναφέρει ἀμέσως πιο κάτω). — **Κῦρος**, ὁ γιὸς τοῦ Καμβύση καὶ τῆς Μανδάνης, ποὺ εἶχε τὴν προσωνομία **μέγας ἢ πρεσβύτερος** καὶ ἦταν ὁ ἰδρυτὴς τοῦ περσικοῦ κράτους (550—529 π.Χ.). τὴ βιογραφία του συνέγραψε ὁ Ξενοφῶν στὸ ἔργο του «**Κύρου Παιδεία**». — **ὅτι**, αἰτιολ. — **διορύττω** ἀνασκάβω, ξεσκάβω, καταστρέφω. — **συλάω-σουλῶ** διαρπάζω. — **καταλαμβάνω** βρίσκω. — **Ἀριστόβουλος** (βλ. προσίμιο). — **εἶναι γὰρ** (ἀπ' τὸ **λέγει**) λέει δηλ. αὐτὸς ὅτι ἦταν. — **ἐν Πασαργάδαις**· οἱ Πασαργάδες ἦταν πανάρχαια πρωτεύουσα τοῦ περσικοῦ κράτους στὰ ΒΔ τῇ Περσέπολης (βλ. γεωγρ. χάρτη). — **ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλι-**

κῶ μέσα στὸν βασιλικὸ κῆπο. — καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον καὶ ὅτι ποτιζόταν πλούσια. — πόα βαθεῖα ψηλὴ χλόη.

5-6. αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ κάτω καὶ αὐτὸς ὁ τάφος στὰ κάτω μέρη του. — **λίθου τετραπέδου** (γεν. τῆς ὕλης) ἀπὸ πέτρα τετράπλευρη. — **φέρουσαν εἴσω** ποὺ ὀδηγοῦσε μέσα. — **πύελος** λάρνακα. — **ἶνα** ὄπου. — **ἐπιβλημα** ὑφασμα. — **τῶν Βαβυλωνίων**, οἱ Βαβυλώνιοι φημίζονταν γιὰ τὰ πολύχρωμα ὑφάσματά τους, ποὺ ἦταν μὲ πολλὴ τέχνη δουλεμένα καὶ ὀνομάζονταν **Βαβυλῶνια ἐπιβλήματα**. — **ὁ καυνάκης**, πληθ. **οἱ καυνάκαι** τὰ γουναρικά. — **κάνδυσ** μανδύας. — **ἀναξυρίδες** περισκελίδες. — **ὕακινθινοβαφής** μὲ χρῶμα σὰν τοῦ ὕακινθου (κόκκινο βαθύ). — **πορφύρας** μὲ ἀνοιχτὸ κόκκινο χρῶμα (ἀπ' τὸ κοχύλι, ποὺ λεγόταν καὶ κεῖνο **πορφύρα** καὶ ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦσαν, γιὰ νὰ βάφουν τὰ ἐνδύματα τῶν ἡγεμόνων). — **ἄλλης καὶ ἄλλης χροάς** μὲ χρώματα κάθε λογῆς. — **οἱ στρεπτοὶ** τὰ περιδέραια. — **ἀκινάκης** περσικὸ ξίφος (ἴσιο καὶ κοντό). — **τὰ ἐνώτια** τὰ σκουλαρίκια.

7-8. **τοῖς Μάγοις**, δοτ. χαριστική· οἱ Μάγοι ἦταν ἱερεῖς τῶν Περσῶν καὶ τῶν Μήδων, περίφημοι γιὰ τὴ σοφία τους καὶ εἰδικὰ γιὰ τὴν ἀστρολογικὴ τους ἱκανότητα. — **δὴ** ὅπως εἶναι γνωστό. — **Καμβύσου**, ὁ Καμβύσης ἦταν γιὸς τοῦ Κύρου τοῦ πρεσβύτερου, ἐγγονὸς τοῦ Καμβύση τοῦ πρεσβύτερου· βασιλεψε ἀπὸ τὸ 529 ὡς τὸ 522 π.Χ. — **ἐκδέχομαι** παίρνω διαδοχικά. — **φυλακὴ** φρουρήρηση. — **ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα** (μέρη) καὶ ὀρισμένες ποσότητες ἀπὸ ἀλεύρι καὶ κρασί. — **τοῦ μνήματος**, γεν. τῆς αἰτίας.

9. **ἐπιμελὲς ἦν αὐτῷ**, εἶχε τὴ φροντίδα, εἶχε πάντα ὑπόψη του. — **ὁπότε** ἔλοι ὅταν θὰ νικοῦσε. — **παρέρχομαι** ἔρχομαι, ἐπισκέπτομαι. — **ἐκπεφορημένος**, τοῦ ἐκφοροῦμαι μὲ βγάζουν ἐξω. — **οἱ δὲ** καὶ μερικοί. — **λωβῶμαι** κακοποιῶ. — **τὸ πῶμα** τὸ σκέπασμα. — **εὐογκος** μικρὸς σὲ ὄγκο, κομπός. — **καὶ ταῦτη** καὶ ἔτσι. — **εὐφορος** εὐκολος στὴ μεταφορά. — **τὰ μὲν... τὰ δὲ** ἄλλα μέρη της... καὶ ἄλλα... — **παρακόπτω** κόβω. — **ζυνθλῶ** συντρίβω, σπάζω. — **οὐ προύχῳρει** δὲν πετύχαινε.

10-11. **κοσμήσαι ἐξ ὑπαρχῆς** νὰ τακτοποιήσει ἀπ' τὴν ἀρχή. — **κατορθῶ** διορθώνω. — **ἐντείνω** περιζώνω. — **κατὰ ἀριθμόν τε καὶ τοῖς πάλοι** ὁμοία ἰσάριθμα καὶ ὁμοία μὲ τὰ παλιά. — **ἀποτίθημι** τοποθετῶ ξανά. — **τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσαι** καὶ ὅτι ἐξαφάνισε, ἔκλεισε τὴ θυρίδα. — **ἐμπλάσαν-**

τα, ἄορ. μτχ. τοῦ ἐμπλάσσω ἐπιστρώνω. — σημεῖον σῆμα, σφραγίδα. — στρεβλόω-ῶ βασανίζω. — ὥς κατειπεῖν γιά νά κατονομάσουν. — στρεβλοῦμενοι, μτχ. ἐναντιωμ.— οὐδὲ ἄλλη πη οὔτε μέ ἄλλο τρόπο. — ἐπὶ τῷδε γι' αὐτό.

[Γιατί ὁ Ἀλέξανδρος θέλησε νά ἐπισκεφτεῖ τὸν τάφο τοῦ Κύρου; Γιατί λυπήθηκε ἀντικρίζοντάς τον; Πῶς φανέρωσε τὴν ἀγανάκτησή του; Πῶς τὸν χαρακτηρίζουμε ἀπ' αὐτό;]

ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Κεφάλαιο 28

1-3. τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι, ἡ 114ῃ Ὀλυμπιάδα συμπίπτει μὲ τὸ 323 π.Χ. Τὴν Ὀλυμπιάδα, δηλ. τὸ χρονικὸ διάστημα 4 χρόνων, ποὺ μεσολαβοῦσε ἀνάμεσα σὲ δυὸ διαδοχικοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες, ἔπαιρναν σὰν βάση ὡς τὸν Ε' μ.Χ. αἰῶνα οἱ Ἕλληνες, γιὰ νὰ χρονολογήσουν τὰ γεγονότα· σὰν ἀρχὴ τοὺς θεωροῦσαν τὸ 776 π.Χ., δηλ. τῇ χρονιά, ἀπ' τὴν ὁποία ἄρχισαν νὰ κρατοῦν τακτικὰ τὸν κατάλογο τῶν ὀλυμπιονικῶν. — **ἐφ' Ἑγησίου ἄρχοντος Ἀθήνησιν**, οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν καὶ ἄλλο τρόπο νὰ χρονολογοῦν τὰ γεγονότα χρησιμοποιώντας τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἀπ' τοὺς ἑννέα ἄρχοντες, ποὺ γι' αὐτὸ ὀνομαζόταν **ἐπώνυμος**. ἐδῶ ὁ συγγραφέας, γιὰ νὰ χρονολογήσει τὸ τόσο σημαντικό γεγονός τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου, χρησιμοποιεῖ καὶ τοὺς δυὸ τρόπους. — **καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτῶ** κι ἀπὸ τὸν τριακοστὸ τρίτο χρόνο ἔζησε ὀκτῶ μῆνες. — **ὀξύτατος τὴν γνώμην** πολὺ ὀρμητικὸς στὶς ἀποφάσεις. — **τῶν δὲ τῆς γνώμης (ἡδονῶν)** γιὰ τὶς πνευματικὲς ὁμῶς ἀπολαύσεις. — **ξυνιδεῖν τὸ δέον** στὸ νὰ προβλέπει τὸ ἀναγκαῖο ἀποτέλεσμα. — **ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν** ἐνῶ ἀκόμη ἦταν ἀβέβαιο. — **τὸ εἰκὸς ζυμβαλεῖν** στὸ νὰ συμπεραίνει τὸ πιθανό. — **δαήμων** ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει μὲ ἀκρίβεια, ἔμπειρος, (ἀπ' τὴ ρίζα τοῦ **δάω** = μαθαίνω, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ **διά-σκ-ω**). — **τὸν θυμὸν ἐπαίρω** ἀναφτερώνω τὸ ἠθικό. — **τὸ ἀδεές** ἀφοβία. — **ὅσα ἐν τῷ ἐμφανεῖ πρᾶξαι** (ἐνν. **ἦν**) ὅσα ἔπρεπε νὰ κάνει φανερά. — **ὅσα φθάσας ὑφαρπάσαι** (ἐνν. **ἦν**) τῶν πολεμίων ὅσα ἔπρεπε νὰ προλάβει ν' ἀρπάξει κρυφὰ ἀπ' τοὺς ἐχθρούς. — **πρὶν καὶ δεῖσάι τινα** προτοῦ ἀκόμη καὶ νὰ ὑποπτευθεῖ κάποιος (ὁ ἀόρ. **ἔδωκα**, μέλλων **δεῖσω**, πρκ. **δέδοικα** ἢ **δέδια** μὲ σημ. ἐνεστ. = φοβοῦμαι, τοῦ ἀχρ. ρ. **δεῖδω**). — **τὰ ξυντεθέντα** οἱ συντηγες. — **τὰ ὁμολογηθέντα** οἱ ὑποσχέσεις. — **πρὸς τῶν** = ὑπὸ τῶν. — **μὴ ἀλῶναι** στὸ νὰ μὴν τὸν πιάσουν, νὰ μὴν τὸν ξεγελάσουν (τοῦ **ἀλίσκομαι**).

[Νὰ ἀναλύσετε μιὰ-μιὰ τὶς ἀρετὲς ποὺ ὁ συγγραφέας ἀποδίδει στὸν Ἀλέξανδρο· νὰ τὶς ἐπιβεβαιώσετε μὲ γνωστὲς πράξεις του].

Κεφάλαιο 29

1-2. ἐπλημμελήθη τι ἔγινε κάποιο σφάλμα· **εἰ δὲ τι ἐπλημμελήθη** Ἀλεξάνδρῳ ἂν ὁ Ἀλέξανδρος ἔκανε κάποιο σφάλμα. — **δι' ὀξύτητα** ἐξαι-

τίας τοῦ ὀρμητικοῦ τοῦ χαρακτήρα. — ἐς τὸ ὑπερογκότερον περισσότερο ἀπ' ὅτι ἔπρεπε. — **προάγομαι** παρασέρνομαι. — **βαρβαρίζω** μιμούμαι τὰ βαρβαρικά ἔθιμα. — **τίθεμαι** (= ἡγοῦμαι) θεωρῶ. — **μὴ ἀνεπιαικῶς** δίκαια. — **τὸ διηνεκὲς τῆς εὐτυχίας** τῇ διάρκειᾳ τῆς εὐτυχίας του. — **καὶ τοὺς...** **ζυνόντας** (τοῦ ζύνειμι) καὶ ἐκείνους πού συναναστρέφονται. — **οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ** καὶ ὄχι γιὰ τὸ καλὸ τους. — **ἀλλὰ μεταγνῶναι γε** κτλ. ἡ σειρά: **ἀλλ' οἶδα Ἀλεξάνδρῳ μόνῳ τῶν πάλοι βασιλέων ὑπάρξαν ὑπὸ γενναιότητος μεταγνῶναι ἐπὶ τούτοις, ἃ ἐπλημμέλησεν** ἀλλὰ ξέρω ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι ὁ μόνος ἀπ' τοὺς παλιούς βασιλιάδες, πού εἶχε τὸ θάρρος νὰ μετανιώσει, γιὰ τὰ σφάλματα πού ἔκανε. — **εἰ καὶ τι ἔγνωσαν πλημμελήσαντες** ἂν καὶ ἀναγνωρίζουν ὅτι ἔκαναν κάποιο σφάλμα. — **προηγορῶ**, συνηγορῶ, δικαιολογῶ. **οἱ δὲ τῷ προηγορεῖν αὐτοῦ (τοῦ πλημμελήματος) αὐτοὶ (οἱ πολλοί)** μὲ τὸ νὰ δικαιολογοῦν αὐτό τους τὸ σφάλμα (μὲ τὸ **οἱ δὲ** ἐπαναλαμβάνεται τὸ **οἱ δὲ πολλοί**, γι' αὐτὸ στὴ μετάφραση ἄς παραλειφθεῖ). — **κακῶς γινώσκω** κάνω λάθος, ξεγελιέμαι. — **ὥς... οὐ... τὰ παθήματα φαινόμενα** (αἰτιατ. ἀπολ.) γιὰ τὰ παθήματα δὲ φαίνονται. — **τοῖς παθοῦσι τι ἄχαρι** σ' ἐκείνους, πού ἔπαθαν κάτι κακό. — **εἰ ζυγχοροίη** ἂν παραδέχεται. — **αὐτῷ τέ τι...** (ὥς) **ὑπολειπομένην** (αἰτιατ. ἀπολ.) καὶ ἐπειδὴ σ' αὐτὸν (τὸ δρᾶστη) ὁποῖος κι ἂν εἶναι αὐτὸς (=τινί) ἀπομένει.

3-4. **ἔς θεὸν τὴν γένεσιν αὐτοῦ ἀνέφερεν** ἔλεγε ὅτι καταγόταν ἀπὸ θεοῦ· ἐννοεῖ τὸ θεὸ τῶν Αἰγυπτίων Ἀμμωνα (τὸν Δία), γιὰ τὸ Ἀλέξανδρος ἀνακηρύχτηκε γιὸς του, ὅταν ἐπισκέφτηκε τὸ ναὸ του στὴν Αἴγυπτο. — **σόφισμα** ἐπινόηση. — **τοῦ σεμνοῦ ἔνεκα** γιὰ νὰ προκαλεῖ περισσότερο σεβασμό. — **Μίνως, Αἰακός, Ῥαδάμανθος**, οἱ τρεῖς κριτὲς τοῦ Ἄδη, πού τοὺς θεωροῦσαν γιούς τοῦ Δία. Ἀπ' αὐτοὺς ὁ **Μίνως** εἶναι ὁ περίφημος γιὰ τὴ δικαιοσύνη του βασιλιάς τῆς Κρήτης, πού ἔζησε γύρω στὰ 1300 π.Χ. Ὁ **Αἰακός**, γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Αἰγίνας, πίστευαν πὼς ἦταν ὁ πιὸ εὐσεβὴς ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς του· μὲ τὴν προσευχὴ του ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ ἀνομβρίες, ἀφορίες κ.ἄ. Τέλος ὁ **Ῥαδάμανθος**, ἀδερφὸς τοῦ Μίνωα, ἀφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Κρήτη, βασιλέψε στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου μὲ πραότητα καὶ δικαιοσύνη. — **οὐδεμιᾷ αὐτῶν ὕβρει προστίθεται** δὲν θεωροῦνται καθόλου ἀλαζονικοί. — ὁ **Θησεύς** πίστευαν πὼς ἦταν γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τῆς Αἰθρας (κόρης τοῦ Πιτθέα, τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροιζήνας). — **ὁ Ἴων**, ἀπ' τὸν ὁποῖο κατάγονταν οἱ Ἴωνες, ἦταν, σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο, γιὸς τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς Κρέουσας (κόρης τοῦ Ἑρεχθέα). — **ὥς**, αἰτιολ. — **σκευὴ ἐνδυμασία**. — **ὥς ἀποστροφὴν τινὰ αὐτῷ** γιὰ νὰ ἔχει αὐτὸς κάποια προφύλα-

ξη. — **δξύτης** όρμητικότητα, παραφορά. — **ύβρις** άλαζονεία. — **έφ' ότφ** δη άκριβώς λοιπόν γι' αυτό. — **τούς μηλοφόρους**, σωματοφύλακες του βασιλιά, που στην κάτω άκρη των δοράτων είχαν, αντί για σιδερένια αίχμη (σταυρωτήρα), χρυσά ή άσημένα μήλα. — **όμότμοι** όνομάζονταν οί ευγενείς Πέρσες, που ό 'Αλέξανδρος κατέταξε στο μακεδονικό όγνημα των έταίρων ίππέων. — **ές τούς έταίρους**, έδω = προς τούς φίλους.

Κεφάλαιο 30

1. **μή μόνον** κτλ., ή σειρά: **μή κακίζέτω προφερόμενος μόνον όσα άξιά έστι κακίζεσθαι** άς μὴν τόν κατηγορεί αναφέροντας μόνο όσα άξίζουν κατηγορία. — **ές έν χωρίον ζυναγαγών** άφού τά συγκεντρώσει μαζί. — **έκλογίζομαι** άναλογίζομαι, σκέφτομαι. — **όστις... όντινα... ές όσον** (πλαγ. έρωτήσεις άπ' τó έκλογιζέσθω) = **ποίος... ποίον... πόσον**. — **όστις τ' ών αυτός... κακίζει** πόσο άσήμαντος είναι αυτός, που κατηγορεί. — **όποία τύχη κεκρημένος** πόσο ταπεινή είναι ή θέση του. — **όντινα γενόμενον έκείνον** ένώ αντίθετα πόσο σπουδαίος ύπήρξε έκείνος. — **άναμφιλογώτατα** χωρίς κανείς νά μπορεί νά τό άμφισβητήσει. — **έπί πᾶν έξικόμενον** (τόν 'Αλέξανδρον) τῷ αὐτοῦ **όνόματι** καί ότι (ό 'Αλέξανδρος) έφτασε παντού μέ τ' όνομά του (γέμισε όλο τόν κόσμο μέ τ' όνομά του). — **σμικρότερός τε έν αυτός** ένώ αυτός (που τόν κατακρίνει) είναι πολύ ταπεινός. — **έπί σμικροίς πονοῦμαι** καταγίνομαι μέ ταπεινά πράγματα. — **έν κόσμῳ τίθεμαι** τακτοποιῶ.

2-3. **ώς γιατί**. — **οὐ πεφοιτῆται** (=έπεφοιτῆται) δέν είχε φτάσει. — **έξω** του θείου **φύται** ότι γεννήθηκε χωρίς κάποιου θεού τη θέληση. — **έπισημαίνω** φανερώνω. — **φάσματα άλλα άλλους γενόμενα** διάφορες όπτασίες που φανερώθηκαν σέ διαφόρους. — **ές τοῦτο** ως σήμερα. — **έξ ανθρώπων** έκ μέρους των ανθρώπων. — **οὐκ άνθρωπίνη οὔσα** υπεράνθρωπη, που ταιριάζει σέ υπεράνθρωπο. — **διά τοσούτου** μετά άπό τόσο χρόνο. — **χρησμοί χρησθέντες** χρησμοί που δόθηκαν· (για θεούς καί μαντεία τό ρήμα **χρῶ** = δίνω χρησμό, παθ. **χρῶμαι** = λέγομαι, δίνομαι σάν χρησμός άπ' τό μαντείο). — **άληθείας τε ένεκα τῆς έμῆς** άπ' τήν άγάπη μου για τήν άλήθεια. — **καί ἅμα** **ώφελείας τῆς ές τούς ανθρώπους** καί συγχρόνως για νά ώφελήσω τούς ανθρώπους. — **έφ' ότφ** καί γι' αυτό. — **όρμῶμαι** παρακινούμαι. — **έννευ** θεοῦ χωρίς κάποιου θεοῦ τήν παρακίνηση.

[Γιατί ὁ συγγραφέας πιστεύει πῶς δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε τὸν Ἀλέξανδρο ἀπὸ πράξεις μεμονωμένες, ἀλλὰ ἀπ' ὅλο του τὸ ἔργο; Πῶς τὸ κρίνει αὐτὸ ὁ Ἀρριανός; Πῶς φαίνεται ἡ ἀμεροληψία τοῦ συγγραφέα; Ποῦ ἀποδίδει αὐτὸς τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου στὸν κόσμον; Ποιὰ ἀποτελέσματα ἔφερε τὸ ἔργο τοῦ Ἀλεξάνδρου στὸν πολιτισμὸ τῆς ἀνθρωπότητος;]

Εἰκόνα 1. Τύπος ὀπλίτη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Πάντα ὁ ἀσχηματιστὸς παταίνει πρὸς τὸν πρῶτον καὶ πρὸντον τοῦ Ἀλέξανδρου ἀπὸ ἀνέλης μυστικῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ὅτι οὐκ ἔσται ἡδὺς τοῦ κρῖναι αὐτὸν ὁ Ἀργυραίος. Ἡδὺς φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς πρῆμνης τοῦ ἀποδίδει αὐτῷ, τὴν μετὰ τὴν ἀποστείαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀποδοτικῆς. Ὡς δὲ ταυτίσματα ἔφερε τὸ ἔργο τοῦ ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἀποδοτικῆς ἀποδοτικῆς.

Εἰκόνα 2. Διάγραμμα πού δείχνει τίς θέσεις τῶν στρατῶν στή μάχη τοῦ Γρανικοῦ (Μάιος – Ἰούνιος 334 π.Χ.).

- α. Θεσσαλοὶ ἱππεῖς.
- β. Σύμμαχοι ἱππεῖς.
- γ. Θράκες ἱππεῖς.
- δ. Φάλαγγες Κρατέρου, Μελεάγρου καὶ Φιλίππου.
- ε. Ὑπασπιστῆς.
- ζ. Ἑταῖροι ἱππεῖς.
- η. Πλη τοῦ Σωκράτη.
- θ. Σαρισοφόροι καὶ Παῖονες ἱππεῖς.
- ι. Τοξότες καὶ Ἀγριάνες ἀκοντιστῆς.

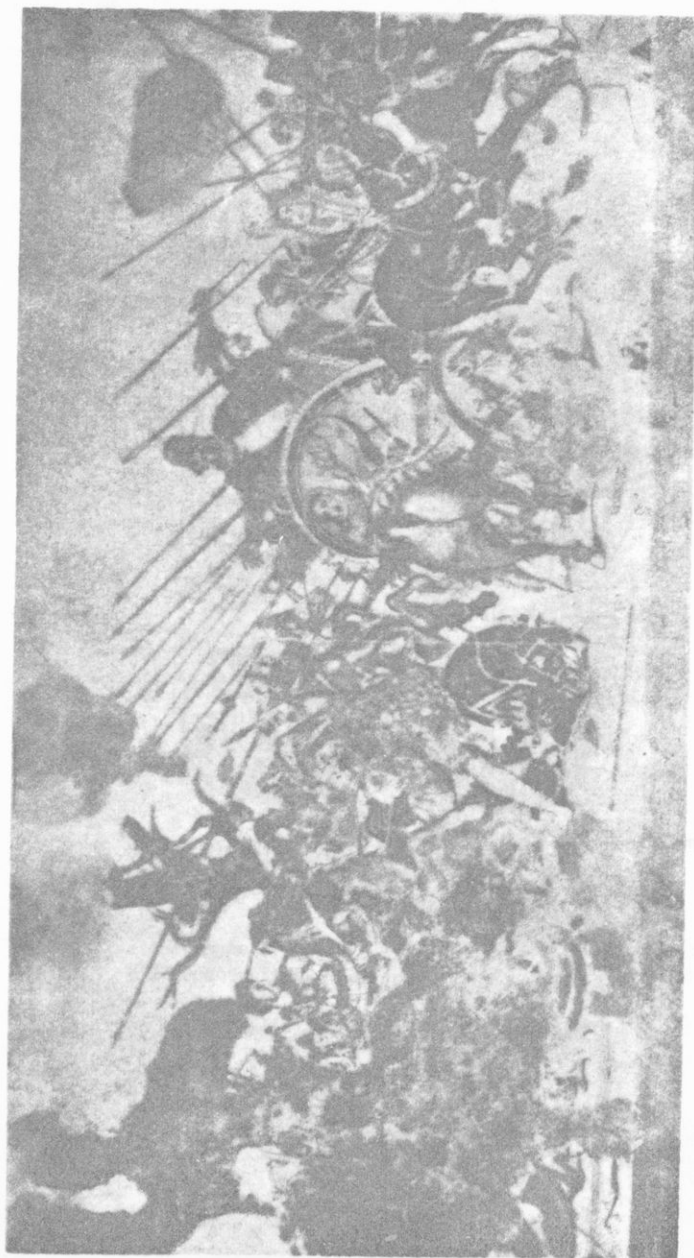

Ἀσημένιο τετράδραχμο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

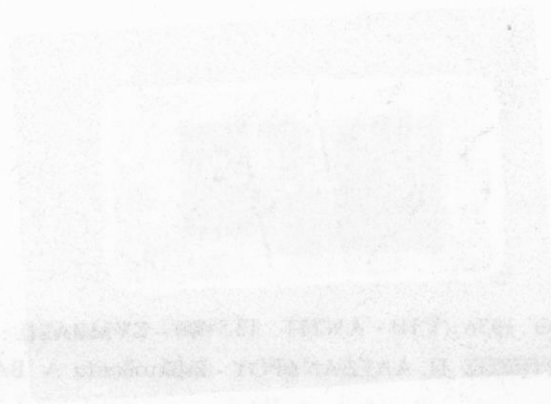
Χρυσὸς στατήρας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Εἰκόνα 3. Νομίσματα Μ. Ἀλεξάνδρου

Εἰκόνα 4. Ἡ μάχη τῆς Ἴσσοῦ.
(Ψηφιδωτό τῆς Πομπηίας)
Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΑΡΕΙΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ
Στὴν εἰκόνα φαίνεται ἄριστερά ἔρπτονος ὁ Ἀλέξανδρος, τὴ στιγμή πού ὀρμᾷ
κατὰ τοῦ Δαρείου, πού μέ ζωηρές χειρονομίες ζητᾷ ἀπεγνωσμένα βοήθεια ἀπό
τοὺς γύρω του.

68/85 - N210200

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣ)

Pd/L.

4510560

024000018233

ΕΚΔ. ΙΘ' 1976 (V II) - ΑΝΤΙΤ. 135 000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ: 2735/6 -5-76

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ - Βιβλιοδεσία Α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

500/99

